

ገብረ ክርስቶስ ግጥምን የሚደርስ ከያረ ብቻ ሳይሆን የነገረ ጥበቡም ሆኖ ነው። ይህን የጥበብ ሰው በተለየ ዐይን እንዳየው የሚያደርገኝ ይኼው የሀያሲነት ዝንባሌው ነው። ይልቁንም ደግሞ የሥዕሉንም ሆነ የግጥሙን ጥበብ በሚመለከት ረገድ፣ ሂስ ስላለው አስፈላጊነት ያለው ስህነት ነው። የግጥም ሐሳብ (ወይም ስሜት) ከማንኛውም ነገር፣ ጥቃቅን የምንለውም ሳይቀር፣ ሊመነጭ ይችላል። ሐሳቡን ከቋንቋ አዋቅር፣ ሥነ አልብስ፣ ገጣሚው እንደተሰማው አድርጎ ለታዳሚው፣ ለራሱም ጭምር እንዲያረካ አድርጎ ማቅረቡ ደግሞ ራሱን የቻለ ጣጣ ያለበት ምሆኑን የተገነዘበ ከያረ ነው።

ዮናስ አድማሱ
፲፱፻፺፰

Being both painter and poet despite the difficulties it entails has its advantages. The poetic line has the dagger's capacity to stab. The sometimes fragmented images provide clear openings into caverns that related forms by their very relatedness cannot possibly penetrate. ... Amharic poetry proceeds according to definite rules that we need not go into here. Gebre Kristos breaks with these rules without straying from what is essentially poetic in the language.

Solomon Deressa
1966

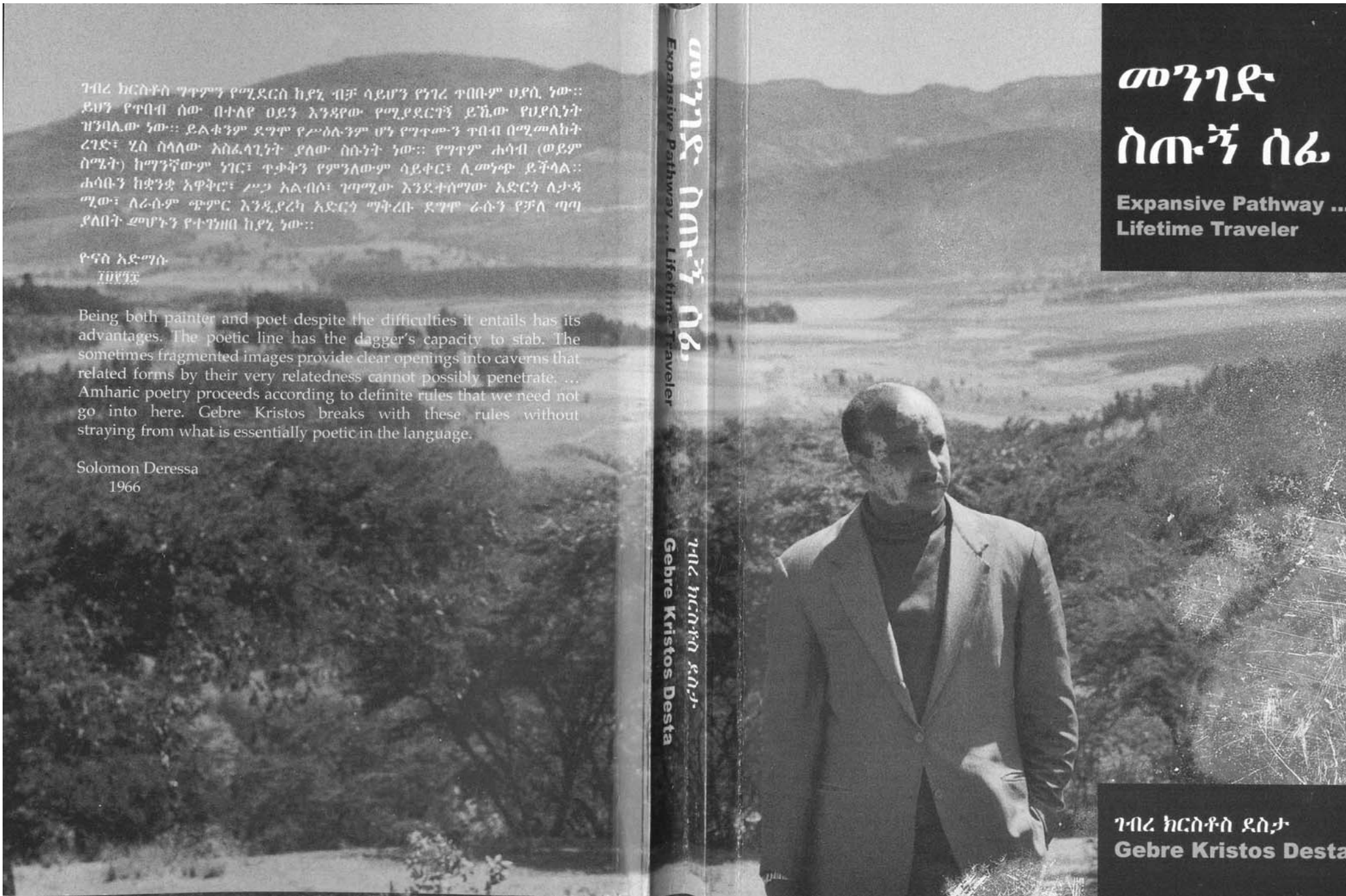
መንገድ ስጦት ሰፊ
Expansive Pathway ... Lifetime Traveler

ገብረ ክርስቶስ ደስታ
Gebre Kristos Desta

መንገድ ስጦት ሰፊ

Expansive Pathway ...
Lifetime Traveler

ገብረ ክርስቶስ ደስታ
Gebre Kristos Desta

ማውጫ

ቀዳሚ ቃል ኄራን ሠረቀ ብርሃን	11
ያላለቀ መግቢያ ዮናስ አድማሱ	15
መቅደም ገብረ ክርስቶስ ደስታ	37
በጋዜጣ የታተሙ ግጥሞች ከ፲፱፻፵፯ ዓ.ም. - ፲፱፻፷፩ ዓ.ም.	
1. ሞኝ ተላሌ	49
2. ትዝታ	53
3. መታሰቢያ	55
4. ጦርነት	57
5. ምንድነሽ?	59
6. የዓለም መራራነት	62
7. የባሕር ቅርድዶች	64
8. አንተ ነህ መስከረም	66
9. ዓፅም	68
10. አንድ ባላገር	70
11. የፍቅር ሰላምታ	72
12. ይኸ ጊዜ	74
13. (ሕይወት)	77
14. ባለ ክራር	78
15. የሚያፅናኑ	81
16. ሰው ሲሸነፍ	83

መንገድ ስጡኝ ሰፊ
Expansive Pathway ... Lifetime Traveler

የግጥም መደበል
An Anthology of Poetry

አዘጋጅ
ኄራን ሠረቀ ብርሃን
Edited and with renderings in English
by Heran Sereke-Brhan

ይህን መጽሐፍ በማንኛውም ኢሌክትሮኒክ መሣሪያ ለማስተላለፍ፣
ለማስቀመጥ፣ በፎቶ ኮፒ ወይም በሌላ መንገድ ለማባባት፣
ለማሳተፍም ሆነ ለመተርጉም፣
ያሳታሚውን ፍቃድ እንዲጠየቅ ሕግ ያስገድዳል።

© ፲፱፻፺፰ የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ኢንስቲትዩት
አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ

ከዚህ መጽሐፍ ሽያጭ የሚገኘው ገቢ
ለገብረ ክርስቶስ ደስታ ወራሾች የሚተላለፍ ሲሆን
ለግብረ ሰናይ ድርጅት የሚሰጥ ይሆናል።

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, or otherwise, without the prior permission of the publisher.

© 2006 Institute of Ethiopian Studies
Addis Ababa University

Any proceeds from this publication will go to the heirs of
Gebre Krists Desta, to be donated to a charity.

Photographs: Collection of IES Museum
Cover: Gebre Kristos Desta around 1967

Design & Layout: Tewanney Studio, Addis Ababa
Geta Mekonnen
Fahmi Remedan
Woubnesh Melesse

Printed by Engelhardt & Bauer, Germany

ISBN 99944-901-1-7

A joint project of the German Embassy, Addis Ababa University Institute of
Ethiopian Studies (IES) Addis Ababa, Ethiopia

መንገድ ስጦት ሰፊ፤
ጉዞ ከጽንፍ አጽናፍ፤
ፍጥነት እንደ ብርሃን ዓለማትን ልለፍ።።
ፀሐይ ልሁን ፀሐይ፤
እንደ ፅርሐ አርያም ሁሉንም የሚያሳይ።።

የጠፈር ባይተዋር
ገብረ ክርስቶስ ደስታ

ቀዳሚ ቃል

ኄራን ሠረቀ ብርሃን

ገብረ ክርስቶስ ደስታ በ1925 ዓ.ም. (1932 እ.አ.አ.) በሐረር ከተማ ተወለደ። አባቱ አለቃ ደስታ ነገዎ የቤተ ክርስቲያን መምህር ከመሆናቸውም በላይ የብራና መጻሕፍትን ይገለብጡና ያስጌጡ ነበር። እናቱን በልጅነቱ ያጣውን ገብር ክርስቶስ አለቃ ደስታ እንደእናትም እንደአባትም እያበረታቱና እየደገፉ አሳደጉት። የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርቱን ሐረር ካጠናቀቀ በኋላ ወደ አዲስ አበባ መጥቶ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን በቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ (ቀ.ኃ.ሥ.) ትምህርት ቤት እና በጀነራል ዊንጌት ትምህርት ቤት አከናወነ። ከዚያም ቀ.ኃ.ሥ. ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ሳይንስ ፋኩልቲ ገብቶ ለሁለት ዓመት ያህል ከቆየ በኋላ በነፃ ትምህርት ዕድል ወደ ኮሎኝ አርት አካዳሚ (ጀርመን) ሔደ። እዚያም እያለ በልዩ ልዩ ሀገሮች እየተዘዋወረ የጥበብ አብስትራክት (abstractionist) እና የጥበብ ገላጭ (expressionist) ሠዓሊዎችን ሥራ ሲያጠናቅቅ 1955/56 ዓ.ም. (1962 እ.አ.አ.) ወደ አዲስ አበባ ተመልሶ በሥነ ጥበብ ትምህርት ቤት በመምህርነት ተቀጠረ።

አዲስ ዐይነት ሥነ ጥበብ ለአገሩ በማስተዋወቁ በ1958 ዓ.ም. (1965 እ.አ.አ.) ገብረ ክርስቶስ ደስታ የቀ.ኃ.ሥ. ሽልማት ድርጅትን ሽልማት ተሸለመ። በሠዓሊነቱና በገጣሚነቱ ትልቅ አስተዋፅኦ ያበረከተው ገብረ ክርስቶስ ምናልባት በግል ሕይወቱና በሥራው ላይ ባጋጠሙት ችግሮች ምክንያት የሚወዳትን ሀገሩን ጥሎ ለመሔድ በቃ። በመጀመሪያ ኬኒያ ከዚያም ጀርመን ሀገርና በመጨረሻ ዩናይትድ ስቴትስ ሔደ። እዚያም ሎውተን አካላሆማ ውስጥ ለትንሽ ጊዜ ሥዕል ሲያስተምር ቆይቶ በድንገተኛ በሽታ በ1974 ዓ.ም. (1981 እ.አ.አ.) እዚያው አርፎ ተቀበረ።

የገብረ ክርስቶስ ደስታ ግጥሞች ተሰብስበው በመድበል ሲቀርቡ ይኼ የመጀመሪያው ጊዜ ነው። ገብረ ክርስቶስ በሕይወት እያለ የተወሰኑ ግጥሞች ለማሳተም እያዘጋጀ እንደነበረና ለዚያም የሚሆን መቅድም እየጻፈ እንደነበረ ይታወቃል። ይኸ መቅድም ያላላቀ ቢመስልም ገብረ ክርስቶስ ስለቋንቋና ስለግጥም ያለውን ውስጣዊ ስሜትና አመለካከት

17. እንደገና	86
18. አሞራና ቅል ተጋቡና	89
19. ጠንቋይ	94
20. ፍቅር ጥላ ሲጥል	96
21. ለሥዕል	98
22. እጠብቃታለሁ	99
23. ለአባቴ	101
24. የደም ቀን (የካቲት ፲፪)	104
25. እኔ እወድሻለሁ	107
26. የሞት ዓለም ሞት	109
27. ለቡጊ	112
28. የጠፈር ባይተዋር	114

ያልታተሙ ግጥሞች

29. ፊደል መጣላችሁ (ለወጣት ተማሪዎች)	119
30. ከኮሪያ	121
31. (ደብዳቤ)	124
32. የፍቅር ቃጠሎ	129
33. የመጀመሪያ ቀን	130
34. ይራመዳል ገና	131
35. ከበሮ	133
36. የሙዚቃ ድምፅ	135
37. ካንቺ ጋር	137
38. ሀገሬ (ኮሎኝ በጀርመን አገር)	139
39. ኢዮሃ!	141
40. ያገረሽ ፍቅር	142
41. በባዕድ አገር	143
42. አስደንጋጭ	147

43. ከሞተች ቆይቷል	148
44. ትጎኝ	151
45. ቀረሽ እንደዋዛ	152
46. ምሥጢር	153
47. የማታ ጀምበር	154
48. ዕውር ቅናት ይዞኝ	155
49. ኅልፈተ ዓለም	157
50. (ስንኞች)	158
51. ስንኖር	160
52. አለ በውስጣችን	162
53. (አርእስት የለውም)	163
54. (አርእስት የለውም)	164
ማስታወሻ	232
በጋዜጣ የታተሙ ግጥሞች ዝርዝር	240
ዋቢ ምንጮች	250

Content

Editor’s Foreword	167
Gebre Kristos Desta: The Painter’s Eye, the Poet’s Hand Heran Sereke-Brhan	173
Preface Gebre Kristos Desta	186
Translated Poems	
Love’s Greeting (Trans. Heran Sereke-Brhan)	197
Solace (Trans. Solomon Deressa)	199
When Love Casts a Shadow (Trans. Heran Sereke-Brhan)	201
To a Painting (Trans. Solomon Deressa)	203
The First Day (Trans. Heran Sereke-Brhan)	204
Sound of Music (Trans. Solomon Deressa)	205
Published Poems (1954-1969) Renderings in English by Heran Sereke-Brhan	208
Unpublished Poems Renderings in English by Heran Sereke-Brhan	218
Appendix	
Notes	235
Chronology of Published Poems	245
Bibliography	250

ያላለቀ መግቢያ

ዮናስ አድማሱ

፩

የጀርመን የባህል ተቋም በ1997 ዓመተ ምሕረት (ወሩ ትዝ አይለኝም)፣ አንደኛውን “የባህል ጉባኤ” ምሽቱን በሁለት የኪነ ጥበብ ዘርፎች “ተክህኖ” ያለውን ገብረ ክርስቶስ ደስታን ለመዘከር ዓላማ አውሎት ነበር። በዚህ ጉባኤ ላይ እኔም በታዳሚነት ተገኝቼ ነበር። የጉባኤው ጭብጥ “ገብረ ክርስቶስ ሰዓሊ ወይስ ገጣሚ?” የሚል ነበር። በጊዜው የክነክነኝ “ወይስ?” የሚለው አማራጭ መግባቱ ነው — ወይም፣ ለምን “ሰዓሊ እኛ ገጣሚ” አልተባለም? ማለቱ ነበር። ልዩነቱ፣ ገብረ ክርስቶስ የሥዕል ጥበቡን በመደበኛ ትምህርት ቤት ገብቶ በባለሙያነት የሰለጠነበት፣ የግጥም ጥበቡን (በቤተ ክህነት በኩል ከሚሰጠው የቅኔ ትምህርት ውጭ ትምህርት ቤት የማይገባበትን) በራሱ “ተሰጥኦ” እና ጥረት ያዳበረው ከመሆኑ በቀር፣ በሁለቱም ዘርፎች ያለው ብቃት (በተለይ አሁን ወደኋላ መለስ ብዬ ሳየው) አንዱ ሌላውን የሚተካክል ሆኖ ስለተሰማኝ ጥያቄው በአማራጭ መቅረቡ ብዙም አልተዋጠልኝም። ስለሥዕሉም ሆነ ስለግጥሙ ጥበብ በመዝገብ ካኖራቸው ሐሳቦች ለገብረ ክርስቶስ ሁለቱ ዘርፎች በአማራጭነት ሳይሆን በመስተዋድድ (በ“እና”) የሚቀርቡ ለመሆናቸው ጥርጥር የለኝም።

በምሽቱ ከቀረቡት አስተያየቶች በተለይ ትኩረት ተሰጥቶት የነበረው ጉዳይ፣ በገብረ ክርስቶስ ግጥሞች ላይ የሰዓሊነት ሙያው ተጽእኖ አድርጓል ወይ? የሚለው የነበረ ይመስለኛል። በሌላ አባባል፣ የገብረ ክርስቶስ ግጥሞች የሥዕል ጥበቡ “መተርጉሚያዎች” ነበሩ ወይ? ወይም በተገባቢጦሽ በግጥሞቹ ያሉት ሐሳቦች በሥዕል ጥበቡ ውስጥ “ይንጸባረቃሉ” ወይ? ቆይ እንዴውም! አሁን ሳስበው፣ ስለገብረ ክርስቶስ የተባሉትን ነገሮች ባንበብኩበት ጊዜ፣ መጀመሪያ ብቻውን በለሆሳስ፣ ኋላ ደግሞ ጉላ ያለውን ሥፍራ ይዞ ሲነሣ ያጤንኩት ነገር፣ ገና ከልጅነቱ ጀምሮ አባቱ ይሠሩት የነበሩትን የመጽሐፍ ድጉስና ሥዕል በመመልከትና በመገንዘብ የሥዕል ጥበብ ዝንባሌ እንዳደረሰት፣ ይህንኑ

በጨረፍታም ቢሆን ስለሚያሳየን እዚህ መድበል ውስጥ አካተነዋል። አብዛኛውን ጊዜ፣ ገብረክርስቶስ ግጥሞቹን በቃሉ ይዞ ያነበንባቸው ስለነበር በጽሑፍ ተጠራቅሞ ከተቀመጠ ስብስብ ጋር እያስተያየን የመስራቱ ዕድል አልነበረንም። ስለዚህ፣ ሲቻል ከጋዜጣዎች እያጣቀስን ያለዚያም በቤተሰቦቹ፣ በተማሪዎቹና በጓደኞቹ ከተሰበሰቡትና በኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም (ኢ.ጥ.ም.ተ) ከሚገኙት ጽሑፎች ጋር እያስተያየን አዘገምን። ይኸ መድበል የተወጠነውና ለአደባባይ ሊበቃ የቻለው በኢ.ጥ.ም.ተ. በጀርመን ኤምባሲና በጀርመን ባሕል ማዕከል መካከል የገብረ ክርስቶስን ስምና ሥራዎች ለመታደግ በተደረገ ትብብር ነው። በዚህ መንፈስ፣ የጀርመን ባሕል ማዕከል ስሙን ወደ “የገብረ ክርስቶስ ደስታ-ጀርመን ባሕል ማዕከል” ቀይሯል፤ የገብረ ክርስቶስን ሥዕሎችንና ግጥሞችን በተመለከተ ደግሞ ሁለት መጻሕፍት ተዘጋጅተዋል።

የዛሬ አሥር ዓመት ያህል ለራሴ ምርምር ከውጪ አገር መጥቼ በኢ.ጥ.ም.ተ. መጻሕፍት ቤት ቁጭ ካልኩበት አምልጭ አምልጭ ሲለኝ የገብረ ክርስቶስን ግጥሞች ፍለጋ እሔድ ነበር። ግጥሞቹ ደምቃና አምራ በራሷ ህብረ-ቀለም ተነክራ ወደምትፍነክነክ ነፃ ዓለም ይወስዱኝ ነበር። ትንሽ ቆይቶ የሰሎሞን ደሬሳን ሁለተኛ የግጥም መድበል ስናዘጋጅ፣ የገብረክርስቶስም ሥራ ቢታተም በሚል የጋራ ሕልማችንን አወራን። ታዲያ ይኸ አጋጣሚ የእኔም የብዙ ሌሎች ሰዎችም ህልምና ጉጉት ሆኖ ቆይቷል ብል ማጋነን አይሆንብኝም።

ይኸንን መድበል ለማዘጋጀት ያጋጠሙን ችግሮች ነበሩ። በመጀመሪያ የግጥሞቹን አጻጻፍ ቅደም ተከተል ለመወሰን ሃያ ስምንቱን በጋዜጣ ላይ ከወጡት ጋር ማመሳከር ብንችልም የቀሩት ግጥሞች መቼ እንደተጻፉ የምናውቅበት መንገድ አልነበረም። በቅደም ተከተሉ ማስቀመጥ የፈለግነው ለወደፊት የቋንቋና የሥነ-ጽሑፍ ተመራማሪዎች ይጠቅም ይሆናል በማለት ነው። በገብረ ክርስቶስ እጅ የተፃፈ የሚመስል ዝርዝር (ባይሚላም) ለዚህ ጉዳይ ጠቃሚ ሆኖ አግኝተነዋል።

ሁለተኛው ችግር እንግሊዝኛ ትርጉም የመጨመሩ ነበር። ሰሎሞን ደሬሳ የአማርኛ ግጥሞችን ወደ እንግሊዝኛ መተርጎም ለአንባቢውም ለገጣሚውም ግፍ እንደሚሆን ያሳስበናል። የገብረ ክርስቶስ ግጥሞች

ፀተለይ ደግሞ የራሳቸው ሙዚቃና ምት ስላላቸው በሌላ ቋንቋ የግይዘብ እንደሆኑ ይናገራል። ሆኖም ይኸን መድበል የምናዘጋጀው አግርኛ ከማይናገሩ ሰዎች ጋር በመሆኑ ለጉዳዩ መፍትሔ መፍጠር ዝቅብን። የዚህን ተወዳጅ ገጣሚ የመንፈስ እንጉርጉሮ ለመቃኘት ያህል እንዲበቃ በእንግሊዘኛ አንኳር አንኳር ሐሳቡን የያዙ አጫጭር ግብራሪዎች ለመጨመር ወሰንን። ገብረ ክርስቶስ የውጪ ሀገር ገጣሚዎችን (እንደነ ብራውኒንግ እና ሼሊ) ያሉ እንደሚያነብና በሥራቸውም እንደሚደሰት ምልክቶች አሉ። ይኸን አገናዝበን የገብረ ክርስቶስን ሥራ ለውጪ አንባቢዎች በትንሹም ቢሆን እዚህ ብናስተዋውቅ ወደፊት ሌሎች እያዳበሩት ይሌዱ ይሆናል ብለን አስባለን።

በሦስተኛ ደረጃ ሊጠቀስ የሚገባው አልፎ አልፎ ግጥሞቹ ከአንድ በላይ በሁለትና በሦስት ዐይነት ተጽፈው ይገኛሉ። ሲቻል ከታተመው ጋር አመሳሰለን አልያም ያሉትን ልዩነቶች በማሳሰቢያ እያስቀመጥን አልፈናቸዋል።

በመጨረሻም ይኸ መድበል በብዙ ሰዎች ቅንነትና በጉ ድጋፍ ላይ የተመረኮዘ ነው። የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬዝደንት ፕሮፌሰር እንድሪያስ እሸቴና የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም ዲሬክተር ወ/ት ኤላሣቤጥ ወልደ ጊዮርጊስ ከጀርመን ኤምባሲና ከገብረ ክርስቶስ ደስታ-ጀርመን ባሕል ማዕከል ሳይለዩ የገብረ ክርስቶስን ሥዕሎች አሰባስበዋል። በገብረ ክርስቶስ ሕይወት ላይ የተዘጋጁት ሁለት መጻሕፍትም በጀርመን ኤምባሲ አሳታሚነት ተዘጋጅተዋል። ለዚህ ዘላቂ ላለው አስተዋጽኦ ምስጋናችን ይደረጋቸው። ካርሊን ዋልዝም በዲዛይን በኩል ላደረገችልን እርዳታ እናመሰግናለን።

ከድሮ ተማሪዎቹና ከወዳጆቹ ፕሮፌሰር አቻምየላህ ደበላ የገብረ ክርስቶስን ግጥሞች ለኔ በማስተዋወቅ፣ ሠዓሊ እሸቱ ጥሩነህ ደግሞ ጊዜውንና ትውስታዎቹን በመለገስ ረድተውኛል። ምስጋናዬ ከፍ ያለ ነው። ጋሽ (ዶ/ር) ዮናስ አድማሱ የእኔ ያዘጋጅዋን ጫጫታ ከመቻሉም በላይ ስለገብረ ክርስቶስ ያሉትን አንድ አንድ ሐሳቦች በድርሰቱ አበርክቶልናል። የማከብረውና የምወደው አመለካከቱ ለዘላለም ይኑርልኝ!

የኢ.ጥ.ም.ተ. ቤተ መጻሕፍት ሠራተኞችና የዝግጅቱን ሥራ ላቃለሉልኝ ለጋሽ አስፋው ጻምጤ፣ ለሺፈራው በቀለ፣ ለገዛኸኝ ጌታቸው፣ ለብርሃኑ ገበየሁና ለአልአዛር ልሳኑ ከፍ ያለ ምስጋና ይደረጋቸው። አድካሚና አሰልጅ የሆነውን የታይፕ ዝግጅት ለረዳችን ለመዓዛ ኪሮስ፣ እርማቱን በትጋት ለተከታተለችው ለውብነሽ መለሠም ምስጋና ይደረሰልኝ። ከጓደኛዬ ከጌታ መኮንን ጋር ለመሥራት ሁለተኛ ዕድል ስላጋጠመኝ ተደስቻለሁ። ከሠዓሊነቱና ከግጥም አፍቃሪነቱ ባሻገር ጌታ ያለፉትንና የወደፊቶቹን አርቲስቶች ማስተዋወቅና ማበረታታቱን አላቋረጠም።

የገብረ ክርስቶስ መንፈስ ሁልጊዜም ወደሚያወድሳትና ወደሚሳሳላት ሀገሩ ተመልሷል ልበል? ይኸን ታላቅ የፈጠራ ሰው የምንታደግበት አጋጣሚ ይብዛልን ይባዛልን ብል አሜን ያሰኛል ብዬ አምናለሁ።

ጥቅምት 1998 ዓ.ም.
አዲስ አበባ

“አምታ” (እጅ መንሻ) ሆኖ አይታዩም። (በነገራችን ላይ ገብረ ክርስቶስ ስለሥዕል ጥበብ የተናገረውን ባንብቡበት አጋጣሚ ስለዚህ ጉዳይ ከጥበቡ ጋር አያይዞ ያለውን አንድም ነገር አላየውም።)

የግጥሞቹንም ነገር ሳነሳ የምናገረው ነገር እስካሁን ካልሁት የተለየ አይደለም። ይህ በሥዕሉ ረገድ የምናየው የአመለካከት አዝማሚያ ወደግጥሞቹም ከተሻገረ ገብረ ክርስቶስና የጥበብ ሥራው ገብረ ክርስቶስንና የጥበብ ሥራውን መሆናቸው ቀርቶ የቆዳው ሕመም ነጸብራቅ ብቻ ሆነው እንዳይቀሩ እሠጋለሁ።

፫

ገብረ ክርስቶስ የጀመረውና በእጁ የገባው “መቅድም” ያላለቀ ነው። ወይም፣ ጨርሶት እንደሆነ፣ ያለቀውም ቅጂ ይኑር አይኑር የማውቀው የለም። ጨርሶትና በእጃችን ገብቶ ቢሆን ስለዚህ ጥበብ በጠቅላላ፣ በተለይ ደግሞ ስለግጥም ጥበብ ምን ያህል የዳበረ ዕውቀት ያካበተ ካብታም መሆኑን በሚያጠግብ መንገድ በተረዳን ነበር። ያላለቀ መቅድሙን አንብቦም ቢሆን ግን ዕውቀቱ ምን ያህል በምሉዕነት ሥልጣን የተቃኘ እንደሆነ ማየት አያስቸግርም።

ገብረ ክርስቶስ በዚህ ባላለቀ መቅድሙ በተለይ የማረኩኝን ሁለት ቁም ነገሮች ያነሳል፤ አንደኛው እሱ “ደራሲ” የሚል ስም የሰጠው የኪነ ጥበብ ሰው ገና ሲነሳ ምን ዓይነት ሊሆን እንደሚችል (ምናልባትም እንደሚገባው) የሰነዘረው “መርህ-አክል” ሐሳብ ነው። እንዲህ ይላል፤

ደራሲ የሆነ ሁሉ ብዙ መጻሕፍትን በማንበብና በማጥናት፣ እንዲሁም ራሱ ከአካባቢውና ከኑሮው የሚቀስመውን ዕውቀት ልብ አድርጎ በመመርመር፣ ሁለቱን እያስተያየ፣ ግን አንድ የግሉ የሆነ የአጻጻፍና የአስተሳሰብ ዘዴ መፍጠር እንዳለበት መገንዘብ አይቀርም። እንደዚህ ያለው ሥራ ደግሞ ጊዜና ድካምን ይጠይቃል።

ስለዚህ ቃሉ የሚከተለውን ልበል። ከዚህ በላይ ያለው ቃል አውቆ፣ አስቦ፣ መርምሮ የተናገረው ስለመሆኑ ያሰመርኩባቸው ቃላትና ሐረጎች

ዝንባሌ ይዞ እንዳደገኝ ከፍ እያለም ሲሄድ የሥዕል ጥበብ ራብ-ጥማት (passion) እንደሆነበት፣ ይህንኑ ሕልሙን (ምናልባት ላንዳንዶች ቅገት) እውን እንዳደረገው፣ እናም እንደተካከበት፣ በእርግጥም እንደሠለጠነበት፣ እንደዛሬው፣ ቃሉ እንደ “ታፔላ” በየተገኘበት የሚለጠፍ ሳይሆን በእርግጥ “አርቲስት” እንደሆነበት (ራሱን እንዳለበት አይደለም!) ስናውቅ፣ ጥያቄውም ክርክሩም በተጠየቅ? (logically?) ሊሆን የሚችለው “የግጥም ጥበቡን ከሥዕል ጥበቡ ዘረፈው ወይ?” የሚል እንጂ የተገላቢጠሽ ሊሆን አይችልም። ከዚህ በላይ እንጨምር ከተባለም፣ በግጥምም ዘርፍ የማይታበል ችሎታ ያለው መሆኑን የኢትዮጵያው ዓለም ካወቀለት በኋላ፣ ጥያቄው ሊሆን የሚችለው “የግጥም ጥበቡ ለሥዕል ጥበቡ ምን ያህል ምግብ ሆኖታል?” የሚለው ነው ።

በሁለቱም ዘርፎች ረገድ ያለውን (በኔ ሐሳብ “ወደረኛ” /coordinate/parallel/ ሊባል የሚችለውን) ችሎታ ስንመለከት ደግሞ፣ ነገሩን አመዛዝንን ጥያቄውን “ሁለቱ የጥበብ ዘርፎች ችሎታዎቹ ምን ያህል ተመጋገቡ፣ ተደጋገፉ?” ብለን ሦስተኛ አማራጭ ልናወጣለት እንችላለን። የትኛውንም እንያዝ ወይ እንጣል፣ አንዱም ጥያቄ በድፍኑ እና በረቂቁ የሚመለስ ጥያቄ አይደለም። ሥዕሎቹንና ግጥሞቹን በየተራ እያናበቡ፣ እያነጻጸሩ በማስተንተን የሚደረግ ነገር ነው። እኛ ስላልን ወይም ገብረ ክርስቶስ ስለፈለገ ሳይሆን፣ ሁለቱ የጥበብ ዘርፎች በባሕርያቸው የተወሳሰበና በቀላሉ ይህ-ከይህ ተብሎ ተለይቶ ለመደምደም የማይመች ቁርኝት ስላላቸው ብቻ!

ይህን ለሌላ ጊዜ፣ ምናልባትም ገብረ ክርስቶስን በሁለቱ ዘርፎች አንጻር በደንብ ለሚያውቁት መተዉ ሳይበጅ አይቀርም። መግቢያዬን በዚህ ዓይነት የመጀመሪያ አንዱ ምክንያት እስካሁን ያልኩትን መጠቆም ነው።

ሁለተኛውና፣ ከኔ የግል አንጻር ዋነኛው ምክንያቱ፣ ይህን መግቢያ የመጻፉ ኃላፊነት (ለእኔ ክብር ቢሆንም) ሲሰጠኝ (ወይስ ሲጣልብኝ) እና እኔም እያቅማሁ ስቀበል፣ ምን ብዬ ልጽፍ እችላለሁ? እንዲህ ላለው መድበል ምን ዓይነት መግቢያ ነው “ተገቢ” የሚሆነው? እያልኩ ብዙ መቸገራን ማሳወቅ ነው። እኔ እስከማምነው፣ እስከማውቀውም ድረስ፣ ስለግጥሞቹ መግቢያ እንድጽፍ የተጠየቅሁለት ሰው በጥበቡ “አገር

ሙሉ” የሆነ አድማሱ የሰፋ ነው። ስለዚህም፣ ያጠረ፣ የተመጠነ፣ ጥቅልል ያለ መግቢያ መጻፍ እንደምን ይቻለኝ ይሆን? የሚለው ጥያቄ ይህን ዐረፍተ ነገር እንኳን ስጽፍ እያሰጨነቀኝ ነው። “በከመ አለበወክ መንፈስ ቅዱስ” (መንፈስ ቅዱስ እንዳሳየህ) የሚባልበትም ነገር አይደለም። የተወሰኑ ግጥሞች ተሰጥተውኝ ትንተና እንዳደርግ ወይም ትርጓሜ ነገር እንዳሄድ ብጠየቅ ኖሮ ብዙም ባልገደደኝ ነበር፤ የሚያስፈልገው መግቢያ ግን አጠቃላይ መሆን እንዳለበት ተሰምቶኛል። ምርጫዬ ልቡናና ስሜቱ እንደመራኝ የምችለውን ያህል የደመ ነፍሴን መናገር ብቻ ሆኖ ተሰማኝ። ጥሎ አይጥልምና፣ ባልጠበቅሁት መንገድ፣ ገብረ ክርስቶስ ባንድ ወቅት ግጥሞቹን ለማሳተም ሲዘጋጅ (ይመስላል) መጻፍ ጀምሮ ያልጨረሰው “መቅድም” በእጄ ገባ። መቅድሙን ማንበብ ጀምሮ ገና አንድ ሁለት አንቀጽ እንደሄድኩ፣ ከዚያው ከመቅድሙ ከፍንጭ የበለጠ ፍንጭ አገኘሁ። “የጻድቃን ቀጠሮ?” “ሳይደግስ አያሰጨንቅም?” የራሱ ጉዳይ፣ ፍንጭን አግኝቻለሁ፣ እሱን ይገኛ፣ ከሱው መቅድም ዘርፌ መግቢያዬን ልጀምር ተዘጋጅሁ።

፪

እነሆም ጀመርኩ። ማውራት የምፈልገው ስለገብረ ክርስቶስ የቅኔ ጥበብ ጠቅለል አድርጌ እንጂ የጥበቡ ውጤት የሆኑትን ነጠላ ግጥሞች ሊጣቸውንም ይሁን አንዱን ከሌላው በማቆራኘት ትንታኔ ወይም ትርጓሜ ነገር መስጠትን አይደለም፤ እንኳን በዚህ ክት መሆን ባለበት መግቢያ ቀርቶ፣ ለብቻው ቅጽ ቢሰጠውም የማይዘለቅ ስለሆነ። (“ቅኔ” የሚለውን ቃል እዚህ የምጠቀምበት “መፍጠር፣ አፈጣጠር፣ ፈጠራ” በሚለው፣ አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ በመጽሐፈ ሰዋሰው ወግስ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ ውስጥ ባሰፈሩት ብያኔ መሠረት ነው። አማርኛው ግር ለሚላችሁ፣ በእንግሊዝኛው ‘poetry’ or ‘poetic art’ የሚባለውን ማለቴ ነው።) ይህን ሳደርግ ግን፣ እንደተመቸኝ ወይም እንዳስፈላጊነቱ ከግጥሞቹ አልጠቅስም ማለት አይደለም። የገብረ ክርስቶስን የቅኔ ጥበብ አንስቶ፣ ከሆነ አንጻር መገምገሙን አስቸጋሪ የሚያደርገው የግጥምንም የሥዕልንም ጥበቦች ወደረኛ (ወይም እኩል) በሆነ ደረጃ የተካነባቸው፣ ከአንዱ ወደሌላው በቀላሉ ሊሸጋገር የሚችል፣ በሠዓሊነቱ የግጥምን ጥበብ ሊረዳ፣ በገጣሚነቱ የሥዕልን ጥበብ ሊያስረዳ፣ አንዱን በሌላው ሊተረጎም፣ አንዱን ከሌላው (ወደሌላው) ሊያጋባ የሚችል መሆኑ ነው።

ይህ ብቻም አይደል፣ ስለሁለቱም የፈጠራ ዘርፎች እኩል ሐሳቡን ሊሰጥ፣ ሊናገር፣ ሊያስተነትን መቻሉ፣ እንደኔ በሁለቱም ቀርቶ በግጥም ጥበብ “ይህ ነው” የሚባል በአፍ ሙሉ ማናገር የሚያስችል ብቃት ለሌለው ሰው ነገሩን የበለጠ ከባድ ያደርገዋል። እኔ፣ ተተክልኩ የምለው “ርስት” ካለኝ አንድ ብቻ ነው፣ እሱ ማሳን ከወጀድ፣ ወጀድን ከማሳ አስተባብሮ የሁለት የጥበብ ዘርፎች ባለቤት ነው። ተራክቦአችን የተደላደለ አይሆንም፤ ሚዛኑ ወደእሱ መድፋቱ አይቀርም። ስለዚህም አቀራረቤ የቋፍ፣ የማመንታት ነው። ግጥሞቹን ብቻ እንኳን ለሚመለከትና በውል ለማጤን ለሚችል፣ ገብረ ክርስቶስ ደስታ “ሜዳ ሙሉ ጥበብ” መሆኑን መረዳት ያስቸግር አይመስለኝም። ሆኖም፣ ስለገብረ ክርስቶስ ጥበብ ሲነሣ ስለገብረ ክርስቶስ ስለጥበባቸው መነሣቱ የማይቀር ቢሆንም (ለምሳሌ፣ የሥዕል ጥበብ ዝንባሌ ከልጅነቱ ጀምሮ በውስጡ ያደረ መሆኑ)፣ መልክ ያለመልኩ የጥበብ ሥራዎቹን ሁሉ እያነሡ በየጥጋጥጉ፣ በየስርጓጉጡ፣ በሌለበትም ሳይቀር “ገብረ ክርስቶስን” መፈለግ፣ ይልቁንም “ማየት” ብዙም የማያስኬድ መሆኑን ከወዲሁ ማመላከት እፈልጋለሁ።

ይህን ያሰኘኝ ሥዕሎቹን (የጥበብ ውጤቶቹን)፣ ከነሱም ቁርኝት ሊመነጭ ይችላል ተብሎ የተገመተውን የገብረ ክርስቶስን “የሕይወት ፍልስፍና” ወይም አመለካከት በሚመለከት፣ በሙያው የተካኑትንም ጨምሮ፣ ትንሽ ከማይባሉ ግለሰቦች የተሰጡ አስተያየቶችን ለማንበብ አጋጣሚ ማግኘቴ ነው። ባጭሩ፣ ባንድ በኩል ስለሥዕሎቹ (በተለይ ስለቀለም ቅቦቹ) አስተያየት የሰጡ ሰዎች (ይህ በሙያው የሰለጠኑትንም ይጨምራል) የአንዳንድ ሥዕሎቹን “ገብረ ቀለም” (color combination) እና ድባብ (mood) በማየት፣ ገብረ ክርስቶስ የነበረበትን የቆዳ “ደዌ” በቀጥታ (አንዳንዶቹም በድፍረት) ከሥዕሎቹ ጋር በማገናኘት፣ ሥዕሎቹ (በተለይ “ግፉዓን” ወይም “የምድር ንስቋሎች” ስለተባሉት የኅብረተሰብ ወገኖች የተሣሉት) ቢያንስ “ሕመሙ” የፈጠረበት ውስጣዊ ስሜት “ተጽእኖ” እንዳለባቸው ጽፈው ማንበቤ ነው። ይህን አስተያየት (ግምትም እንኳን ቢሆን) በውል ለተመለከተው፣ ገብረ ክርስቶስ ስለተባሉት የኅብረተሰብ ክፍሎች ያለው ስሜት (sensitivity) ከሰብአዊነቱ ሳይሆን ከግል ሕመሙ (ስለራሱ “ዕጣ ፈንታ” ከማሰብ) የመነጨ ነው የማለት ያህል ሆኖ ይሰማኛል፤ ይህ ደግሞ ለገብረ ክርስቶስ ለግለሰቡም ሆነ ለገብረ ክርስቶስ ለባለጥበቡ፣ እንዲሁም ለሥዕል ጥበብ

የሚያመራምሩ አገባቦችንና አወቃቀሮችን እናገኛለን። ባጭሩ ገብረ ክርስቶስ የሚነግረን፤ ግጥም ሲገጠም ቃላትን በተለየ ስለምናደርጋቸው ነገር ብቻ ሳይሆን፤ ይህን የምናደርጋቸውን ነገር ተረድተን የመገንዘብን (ከልብ የማናርገን) አስፈላጊነትም ጭምር ነው። ለገጣሚ ልብ ብሎ መገንዘብ አንዱ አስፈላጊ መሣሪያው ነው። በዚህ ረገድ፤ ገጣሚው ግጥም መግጠም ብቻ ሳይሆን ስለጥበቡም አኪያሄድ ማወቅ አለበት ነው የሚለን።

ከዚህ በላይ የተባለውን በደምሳሳውም ቢሆን ቢያንስ ተደጋግሞ ሲነገር ሳንሰማ የቀረን አይመስለኝም። አዳማጭንም ይሁን አንባቢን የሚያረኩ ግጥሞችን የሚገጥሙ አያሌ ግለሰቦች እንዳሉም እናውቃለን። ስንቱ ግን ስለራሳቸውም ግጥሞች፤ በጠቅላላውም ስለግጥም ጥበብ ማተት፤ መተቸት፤ ማብራራት፤ ስለስልቴ፤ ስለአኪያሄዱ (እዚህ ላይ ስለቀለም፤ ስለምጣኔ፤ ስለሐረግ፤ ስለቤት ብቻ አይደለም የማወራው)፤ እኒህንም ይዞ ትርጉም ስለሚወለድ ስለሚዋለድበት፤ በአንድምታ ስለሚዘረዘርበት፤ መንገድ መናገር የሚችሉ ስንት እንደሆኑ ባላውቅም ብዙ ናቸው ለማለት የምደፍርበት ሁኔታ አላጋጠመኝም — ገና! ገብረ ክርስቶስ ጥበቡን ያውቀዋል፤ ሲሰልም፤ ሲገጥምም በአንክሮ መሆኑ ያስታውቃል።

፬

አንድ፤ ለጊዜው ስሙ ያልታወሰኝ ገጣሚ፤ “ጥሩ ገጣሚ ጥሩ ሃያሲም ሊሆን ይችላል፤ ጥሩ ሀያሲ የሆነ ሁሉ ግን ጥሩ ገጣሚ ሊሆን ይችላል ማለት አይደለም” (Every good poet includes a critic, but the reverse is not true) ይላል። ገብረ ክርስቶስ በሥዕል ጥበቡ ረገድ ይህ የሀያሲነት (ስለጥበቡ የመናገር፤ የማተት) ችሎታ ምን ያህል በውስጡ እንደሰረጸ ስለሥዕሎቹ ለተሰነዘሩ አስተያየቶችና ትችቶች የሰጣቸው ምላሾች ስለሚናገሩ እኔ ዝም ብል ይሻላል። ስለግጥሞቹ ስለተሰነዘሩ አስተያየቶች በአደባባይ የወጣ የተለየ ምላሽ የሰጠ ስለመሆን ስላለመሆኑ የማውቀው ነገር የለም። ስለሥዕሎቹ ከሰጣቸው አስተያየቶች ግን ምን ሊል ይችል እንደነበር መገመት አያስቸግርም። ገብረ ክርስቶስ፤ በተለይ በጥበብ ሥራ ውስጥ ሂስ መኖሩን ማወቅ ብቻ ሳይሆን፤ የሂስን አስፈላጊነት አጥብቆ ያምናል። ደስ የሚለውና ልብን፤ ልቦናን ከአእምሮ

ራሳቸው ይናገራሉ። ስለገብረ ክርስቶስ ትሕትና ልናገር አይደለም፤ ጥበቡ ምንን እንደሚጠይቅ ስላለው ብሩህ ግንዛቤ እንጂ። በጥንተ ነገሩ ከተነገረበት ዐውድ መልክ ያለመልኩ እያላቆጥን አጋጣሚ በየተገኘበት ሁሉ ለመዋጥ እንዋክራለን እንጂ፤ አንድ ተረት (አለም ብሂል) አለ። “ይታደላል እንጂ ይታገላል?” የሚል። ገብረ ክርስቶስ ይህን “ጭፍን ያለ”፤ መፈናፈኛ የማይሰጥ “እምነት” ያምንበታል ብዬም ሆነ ሳልል ሙግት አልገባም። ምንም ፍች እንስጠው ምን “ተሰጥኦ” ወይም “ዝንባሌ” (‘gift’, ‘talent’, ‘predisposition’) የሚባል ነገር መኖሩን እንደየሁኔታው የምንቀበል ይመስለኛል። ገብረ ክርስቶስ ይህን ቢቀበል፤ የቆየውን “ብሂል” አለም “ተረት” “ቢታደሉም መታገል ያስፈልጋል” (ይልቁንም ያለመታገል አይሆንም) በሚል ብሂል ሙተካቱ ይመስለኛል። አጽንኦቱ እመታገሉና ራስን ማነጽ ላይ ሆኖ ማለት ነው። መታደልን የሚጠሳ የለም፤ መታደል ብቻውን ግን አይበቃም። ፈረንሳዊው የሙዚቃ ደራሲ (Louis) Hector Berlioz(s) “The luck of having a talent is not enough; one must also have a talent for luck.” ማለቱ ይነገራል። (በነገራችን ላይ ይህን ጥቅስ ያገኘሁት በቀጥታ ከተባለው የሙዚቃ ደራሲ ሳይሆን በሌላ ቦታ ተጠቅሶ ነው፤ ትክክል መስሎ ስለተሰማኝ ወርሼዋለሁ።) የማናውቀው የአገራችን “ዜጋ”፤ “ዘው ዘው ካላሉ እንደነጋበት ጅብ / ከበረት ቢዘጉት ወይፈን አይደረጅም” ሲል ይህንኑ የጥበብ ብሂል ማመላከቱ ይመስለኛል። “መታደልን” ዘር ብናደርገው፤ ማንበብን፤ ማጥናትን፤ መቅሰምን፤ መመርመርን፤ ልብ ማድረግን፤ የራስን ዘዴ መፍጠርን የግል ጥረቱ (እርሻን የማረስ) አካል አድርገን ማየት እንችላለን። ደራሲነት (በምንነጋገርበት ሁኔታ፤ ገጣሚነት)፤ ከሁሉም በላይ በግል ደግሞ ጥረት ማድረግን፤ መድከምን፤ ጊዜ መውሰድን ይጠይቃል። ገብረ ክርስቶስ ከዚህ በላይ በጠቀሰኩት ቃል ሲሆን የኖረውን ነገር ተናገረ እንጂ አዲስ ነገር ከባድ አሳፈለቀም። ይህ ግንዛቤው በግጥም ሥራው የረዳው ለመሆኑ ባላለቀ መቅድሙ ከመታደል መታደል እና ከመዘመረ ዳዊት፤ ከዮፍታሔ ንጉሤም(?) በሚጠቅሳቸው ምሳሌዎች መረዳት ይቻላል። ይህን ሁሉ አድርጎም “ፈጣሪ” ለመሆን የግል ጥረት አስፈላጊ መሆኑን፤ “. . . ግን አንድ የግሉ የሆነ የአጻጻፍና የአስተሳሰብ ዘዴ መፍጠር እንዳለበት መገንዘቡ አይቀርም” በሚለው ቃል ጠቅልሎታል። የራሱን ዘዴ መፍጠር አለበት ብሎ አልቆመም፤ ይህን ማድረግ እንዳለበት መገንዘብ እንዳለበትም አክሎ ነው ነገሩን የሚያስረው። ዘዴ መፍጠርና ይህን ዘዴ

መፍጠር አስፈላጊ መሆኑን መገንዘብ። ካነበብነው ውስጥ ከ“ተሰጥእ” ይልቅ ትኩረት የተሰጠው “የራስ ጥረት” ነው። (ገብረ ክርስቶስ “ተሰጥእ”ን አላነሳም፤ እኔው ነኝ በውስጡ ታዋቂነት አንገርቦ መድፈያውን ለኛ ትቶታል ብዬ መላ ለመምታት የደፈርኩት።) ለዚህ ሐተታ መነሻ የሆነኝን ጥቅስ መጥቀሴ፤ ባሁኑ ጊዜ ጥሩ “ተሰጥእ” ያላቸው፤ የሚያረኩና የበሰሉም ግጥሞችን የደረሱ፤ የሚደርሱ ወጣት ገጣሚዎች ቁም ነገሩን በውል፤ በጽሞና ቢያጤኑት ትምህርት ይሆናቸዋል በማለት ነው። ገብረ ክርስቶስ ተማሪዎቹን የሥዕል ጥበብን ሲያስተምር አስተማሪነቱ “ክሂሉን” ማስቻል ብቻ ሳይሆን ስለጥበቡ መነጋገር፤ የፈጠሩትን የጥበብ ሥራ መልሶ መላልሶ አይቶ መቆዘምን፤ የፈጠራውን ሥራ መተቸትን፤ መተርጎምን መቻልንም እማሳዩ፤ ሳይ ያተኩር እንደነበር አንብቤያለሁ። ባጭሩ ጥበቡን እንዳለ (ከነንፍጡም በሌት) የሚወድ ሰው ስለመሆኑ አልጠራጠርም። እንደገና ባጭሩ፤ ሥዕል ሠርቶ፤ ግጥምን ግጥም፤ “ሥዕል ሠራሁ፤ ግጥም ገጠምኩ” ብለው የሚተዉት፤ ከዚህም ተነሥቶ “ሠዓሊ ነኝ”፤ “ገጣሚ ነኝ” በማለት የሚታዩበት አለመሆኑን የሚያሳይባቸው ብዙ ፍንጮች በመቅድሙ ውስጥ አሉ። እነሱን ማየት ነው።

ካላለቀ መቅድሙ የምጠቅሰው ሌላው ቁም ነገር ቃላት በዘወትር የቋንቋ ዘዬ ባለመደብ ከመሆናቸው ሌላ በተለይ በግጥም ጥበብ ውስጥ ስላላቸው የተለየ ሙያ የተናገረው ነው። እንዲህ ይላል፤

“አብዛኛውን ጊዜ ቃላት በግጥም ተቀርጾ በሚገቡበት ጊዜ ከትርጉማቸው በላይ አልፈው ተርፈው ይሄዳሉ” (አጽንኦት የኔ ነው)።

በዐረፍተ ነገሩ የተላለፈው ሐሳብ ፊት ለፊትነት እንዳያማልለን። ዝርዝሩ ውስጥ አልገባም። ገብረ ክርስቶስ በዚህ ዐረፍተ ነገር ሊያስተምረንም፤ ሊያስጠነቅቀንም የሚሞክረው አንድ ቁም ነገር፤ ቋንቋ ዘወትር የምንጠቀምበት የመገናኛ መሣሪያችን ስለሆነ፤ ለዘወትር ግንኙነት በቃልም ይሁን በጽሑፍ ስንገለገልበት ቆም ብለን “ምን ልበል?”፤ “ምን አልኩ?”፤ “እንዴት ላቀናብረው?” እያልን፤ መጀመሪያ አስበን ከዚያ የምናፈልቀው ክስተት ስላልሆነ፤ የቃላትን እና የሚዋቀሩበትን ሥልት ኃይል የምንመረምርበትም ሆነ የምንረዳበት፤ ተረድተንም ለማስረዳት

የምንሞክርበት ጊዜ ስለሌለን ምሥጢሩም ኃይሉም ላይረዳን ይችላል የሚለውን ቁም ነገር ነው። ግን ደግሞ፤ ቆም ብለን ስናስበው፤ ቋንቋ ራሱ የመግባቢያ መሣሪያ የሆነውን ያህል ያለመግባቢያም መሣሪያ መሆኑን እንረዳለን። “ቆይ፤ ያልኩህ/የምልህ አልገባህም!” “ማለት የፈለግሁት ይህን ነው!” “ያልኩትን በሌላ ተረጎምክብኝ!” “አንተ ለማለት የፈለግኸው እሱ ይሆናል፤ ያልከው ግን ሌላ ነው!”፤ ወዘተ. ሁልጊዜ የምንላቸው ነገሮች ናቸው። እንዲህ እንዲህ ያለውን “አለመግባባት” የሚወስኑት ቃላቱ ሌጣቸውን ሳይሆኑ ተዋቅረው፤ እርስበርስ ተቆላልፈው የሚገቡበት ዐውድ (context) ነው። አንዱ። “ዐውድ” በዐረፍተ ነገሩ ውስጥ የተዋቀሩት ቃላት ሌጣቸውንም ሆነ በትሥሥር ከፈጠሩት እና “ከምናየው”፤ ከምናነበው ዐረፍተ ነገር ውጭ ያሉ ሌሎች ተረፈ-ሰዋሰው (extra-grammatical) የሆኑ፤ በፊት ለፊት ያልተባሉ፤ በትርጓሜ ብቻ ተፈልፍለው የሚወጡ ክስተቶችን የሚያጠቃልል ነው። በሁለት ተነጋጋሪዎች መካከል የሚፈጠር መግባባትን (ወይም አለመግባባትን) የሚወስን ቅድምና የሚሰጠው የቋንቋ ገጽታ (determining aspect of language) ነው። ይህ ደግሞ ቋንቋው እንዲውል እንደተደረገበት ሙያና ዓላማ ይለያያል። “ከትርጉማቸው በላይ አልፈው ይሄዳሉ” የሚለው የገብረ ክርስቶስ ቃል ይህን መርህ የመረዳት አስፈላጊነት የሚያመላክት ነው።

ይህንኑ ዐውድ መሠረት አድርጎ አንድ ቃል በቁሙ ከሚሰጠው የተለመደና የቋንቋው ተጠቃሚዎች ከተሰማሙበት የዘወትር ትርጉም ውጭ ሌላ ትርጉም የሚኖረው፤ ሌላ ቃል የሚወልድ መሆኑን ነው የሚነግረን። ቃላት በግጥም ውስጥ ሲገቡ ምሳሌያዊ ትርጉም ይይዛሉ። ብዙዎቻችን እናውቀዋለን ብዬ በምገምተው የቋንቋ ሥልት፤ ቃላት “እማሪያዊ” (denotative) እና “ፍካሬያዊ” (connotative) ፍች አላቸው፤ ሁለተኛው ብዙውን ጊዜ የሚወሰነው በዐውዱ፤ ለዚያውም የባለቋንቋው ባህል “በሚፈቅደው” መሠረት ነው። ቃላት በግጥም ውስጥ የሚይዙት ትርጉም ከዚህም በላይ የተወሳሰበ ነው። ለጊዜው፤ ቁም ነገሩ፤ ገብረ ክርስቶስ ለግጥም ጥበብ መሠረታዊ ከሚባሉት መርሆች አንዱን ተረድቶ ማስረዳቱ ላይ ነው ያለው። ይህን ሁሉ እናውቃለን፤ ግን በዘወትር ኑሮአችንና ቋንቋዊ ግንኙነታችን ይህ አይታሰብንም፤ እንደወረደ እንናገራለን። ቆይተን፤ የተናገርነውን ብንመረምረው ጥቂት

አለመድኩ፣ ሳይሆን ጊዜ ፈትቼ ለቀቅኩ”።

የዚህን ጥበብ “ፀጋ” በተለየ ሁኔታ ገብረ ክርስቶስ “ሰው ሲሸነፍ” በሚለው ግጥሙ ይገልጻል — አስፈላጊ እንደሆነ የመኖር መንገድ፣ ፋታ የማግኘት ዘዴ አድርጎ። ይህ በተለይ፣ ገብረ ክርስቶስ ግጥምን የሚደርስ ከያህ ብቻ ሳይሆን የነገረ ጥበቡም ህያሴ መሆኑን የምንረዳበት ነው። ይህን የጥበብ ሰው በተለየ ዐይን እንዳየው የሚያደርገኝ ይኼው የሀያሴነት ዝንባሌው፣ ይልቁንም ደግሞ የሥዕሉንም ሆነ የግጥሙን ጥበብ በሚመለከት ረገድ፣ ሂስ ስላለው አስፈላጊነት ያለው ስሱነት ነው። የግጥም ሐሳብ (ወይም ስሜት) ከማንኛውም ነገር፣ ጥቃቅን የምንለውም ሳይቀር፣ ሊመነጭ ይችላል። ሐሳቡን ከቋንቋ አዋቅሮ፣ ሥጋ አልብሶ፣ ገጣሚው እንደተሰማው አድርጎ ለታዳሚው፣ ለራሱም ጭምር እንዲያረካ አድርጎ ማቅረቡ ደግሞ ራሱን የቻለ ጣጣ ያለበት መሆኑን የተገነዘበ ከያህ ነው። እንዲሁ ብሎ አፍ አውጥቶ የደንብ ያህል አይናገረው እንጂ፣ እሱው ራሱ አንድ ቀን ውል ብሎትም ይሁን “ነሸጥ” አድርጎት ስለገጠመው ግጥም የሚናገረው ይገልጻል። ይህን ነገር እኔ ስተረጎመው፣ “ጥበብን ፍጠር፣ ቆም ብለህም የፈጠርከውን መልሰህ ቃኘው፣ ጥሩ መሆኑን ስታይ ቀጥል፣ ካልመሰለህ ተወው፣ ሰው እንጂ፣ ሁሉን ቻዩን ፈጣሪ ዓለም ስላልሆንክ ለጊዜው ፋታን ግዛ” የሚል ይመስለኛል። በጽሞና፣ በአንክሮ፣ በትሕትና።

“ለምሳሌ፡- የግጥም ሃሳብ ምን ጊዜ እንደሚመጣ” ከንደኞቹ “አንዳንድ ጥያቄዎች” እንደቀረቡለት ያነሣና፣ “ብዙ ምክንያቶች ሊኖሩ” እንደሚችሉ ጠቅሶ፣ የራሱን ገጠመኝ (experience) በምሳሌነት ወስዶ፣ የራሱን የፈጠራ ሥራ ቆም ብሎ መቃኘት፣ መገምገም አስፈላጊ መሆኑን ዘወር ባለ መንገድ ይነግረናል።

ለምሳሌ፡- ከዚህ በፊት በውጭ አገር ትምህርቴን ስከታተል በችግር ምክንያት አንድ ሁለት ቀን በተራብኩበት ጊዜ እንደዚህ ያለ የግጥም ሃሳብ መጥቶ ባስተያየቴ እንደጨነገፈ ቆጥረዋለሁ።

ይልና፣ “እንደዚህ ያለ የግጥም ሃሳብ” የሚለውን በሚከተለው ዓይነት ቋንቋ አዋቅሮ ያቀርብልናል። ግጥሙን፣ በ“መቅድሙ” ውስጥ

ጋር የሚሰርቀው፣ ሰርቆም አጥብቆ የሚይዘው፣ ምላሾቹ “ለምን ተነካሁ” በሚል ቃና የታጀቡ የመታበይ (ከኔም በላይ ላሣር የማለት) አለመሆናቸው፣ ሳይታክቱ የማስረዳት እንጂ፣ ያሰብኩትን፣ የሂደቱበትን መንገድ “ተረዱልኝ” የማለት እንጂ መሆናቸው ነው። የአቀራረብ ሥልቴ በይሉኝታ የተቀየረ አገል ትሕትና አለመሆኑ ያስታውቃል። የመጀመሪያ ታማኝነቱ ለጥበቡ መሆኑን አጥብቆ ያምናል። ጥበቡ በውል ተቀምሮ፣ ተዋቅሮ፣ ታሸቶና ተከልቶ ካልቀረበ፣ ዐሥር ጊዜ ተነሥቶ “ኃላፊነቴ ላንባቢ፣ ግዴታዬ ለሕዝቡ” በሚል ፈሊጥ አድበስብሰው ቢተወጡት፣ ጥበብ የባሕርዩን ስለማይለቅ የረቂቅ መርህና የአገኛሬ “ጥበባዊ መፈክር” ወይም “ዐዋጅ” ብዛት አይገዛውም። የግጥምን ጥበብ ስንመለከት አንድ መገንዘብ እያለብን የሚያስቸግረን ነገር፣ ለጥበቡ መሣሪያውም፣ ሥልቴም ይዘቱም የሚሆነው ቋንቋ ከግለሰቡ ጥበብኛ በፊትና ያለሱም ፍላጎትና ብጫት በባህል፣ በርእዮተዓለም፣ በግል ዝንባሌም እንበለው፣ ብዙና የተለያዩ እሴቶችን (values) ወይም የእሴት ሥርዓቶችን (value systems) እንደሰንቅም እንደሸክምም ይዞ ጥበብኛውን የሚያማልለውም፣ የሚፈታተነውም፣ የሚዳራውም፣ የሚገዛውም ነገርነት ያለው “ማኅበራዊ ክስተት” መሆኑን ነው። ሁኔታውን በዚህ አንጻር ስንመለከተው፣ ባንድ በኩል የገጣሚው ምርጫ ጥንቱኑ በእሴቶች (values) በልዩ ልዩ ትርጉሞች ወይም የትርጉም እርከኖች (meanings or levels or meaning) ተዋቅሮ ከቆየ ሥርዓት (system) እሱ ሳለበት ሁኔታ፣ እሱን ለመሰጠው ሐሳብ፣ እሱን ለቀሰቀሰው ስሜት የሚበጀውን እየመረጠ መልሶ ማዋቀር ነው። የገጣሚው “ወጥነት” (originality) የሚለካው ጥንቱኑ ከነበረ የምልክቶች፣ የጽንሰ ሐሳቦች፣ የእሴቶች ውቅር (structure) ውስጥ የመረጣቸውን ወይም የቋንቋው ደንብ በሚፈቅደው (አንዳንድም ግድ በሚለው) መሠረት “ራሳቸውን አሳልፈው የሚሰጡትን” መልሶ ባዋቅረበት መንገድ ነው።

በሌላ በኩል፣ ግዴታው፣ ይኼው “ነገር” ሥርዓት በአንድ የታሪክም ይሁን የኢኮኖሚያዊ-ማህበራዊ-ፖለቲካዊ ለውጥ የተነሣ እስኪለወጥ ድረስ፣ ሥርዓቱ ለሚመራባቸውና ማኅበረሰቡም ተቀብሎ ለሚገዛባቸው “ቋንቋዊ ደንቦች” ተገዢ መሆኑን ማወቅ ነው። አንድ ገጣሚ አንድ ዕለትም በሌት አንድ ቅጽበት ይነሣና አንድ ግጥም ይገጥማል

እንደገና። እንደ ዓለም ዓለማዊ ፈጣሪ ፍጹም ነኝ ካላለ በስተቀር፤ በግጥሙ ላይ የመጨረሻውን ነቁጥ ካኖረ በኋላ ግጥሙን ጠቅልሎ ለአደባባይ ለማብቃት ወደማተሚያ ቤት ይርጥ አይመስለኝም። (ይህን የሚያደርጉ የሱም ግለቴ አይደለም።) ግጥሙን ቢያንስ አንድ ሁለቴ መልሶ ይቃኘዋል። ወይ ይረከብታል፤ ወይ “ይደብረዋል”። በተለይ በኋለኛው ረገድ (ከደበረው) ምክንያቱን ይሻል፤ ደጋግሞ ይፈልጋል። ወይ ያገኘዋል፤ ወይም አያገኘውም። በዚህ ጊዜ፤ ጥበቡን የሚያውቅ ከሆነ፤ ለጥበቡም ለራሱም ዕረፍት ይሰጣል። ወይ ለጊዜው እንዳለ ይተወዋል፤ ወይም ቀዶ ይጠለቃል። “ጨክኖ” ወይም ደፍሮ ሳደባባይ ካበቃውም፤ በማንኛውም መንገድ ስለጥበቡ ውጤት የሚባለውን ለማዳመጥ ዝግጁ ሆኖ ይጠብቃል።

ገብረ ክርስቶስ ይህን ሁሉ የተረዳና፤ በዚህ ዓይነት መንገድና አኳኋን ከሚገዛው ጥበብ ጋር በጽምረትም፤ በሥምረትም፤ አንዳንድ ደግሞ በተቃርኖም ለመንገዝ ፈቃዱ ያለው ብቻ ሳይሆን ግዴታውም እንዳለበት የተረዳ ይመስለኛል። የሚከተለውን ይላል።

ብቻ-የቅኔ፤ የሙዚቃ፤ የሥዕል፤ በጠቅላላው የነዚህና እነዚህንም የመሳሰሉት ውብ ጥበቦች ፈጣሪ የሆነ ሰው፤ በነቀፌታና በምስጋና መካከል የሚገኝ መሆኑን ስለሚያውቅ ከግራም ሆነ ከቀኝ የሚነፍሰው የሃሳብ አዋራ አስተዋይ አዕምሮውን እንዲቆረቆረው አያስፈልግም። ዓላማውን እየተከተለ ሃሳቡን ሊገልጽ በሚፈልግበት ቋንቋ ወደ ገቡ መግፋት ግዴታው መሆኑን የሚረዳበት ጊዜ አለ።

ሁለት ነገሮችን ብሎናል — እኔ እንደተረዳሁት። አንደኛ፤ ስለግጥም ጥበብ (ይልቁንም ስለማንኛውም ጥበብ፤ የበለጠ ይልቁንም ስለማንኛውም ሐሳብና ግብር) የሚደረግ ሂስ፤ የሚሰነዘር ትችት (እሱ እንዳለው “ምስጋና”፤ “ነቀፌታም”) ያለ ብቻ ሳይሆን አስፈላጊም ነገር ነው። ሁለተኛ፤ ጥበቡ የሚፈጠርበትን ሰፊ ዐውድ ስንመለከት፤ ይህ ሂስ ትችት (ምስጋና፤ ነቀፌታ) የጥበቡ ሂደት አንድ አካል መሆን አለበት። “ምስጋና” እና “ነቀፌታ” የሚሉት የአማርኛው ቃላት ሐሳቡን ጠቅልለው በደንብ አያሰሙንም። ቁም ነገሩ ግን፤ ማንኛውም ጥበብ፤ ሐሳብ፤ ግብር ያለሂስ አይዳብርም መሆኑ ነው። ከፍ ብዬ

እንደጠቀስኩት፤ ገብረ ክርስቶስ “የሚሰብከውን” በተግባር እንደለጠቀበት ስለሥዕል ጥበቡ ለተሰነዘሩበት (ለተሰነዘሩለት ማለትም ይቻላል) አስተያየቶች የሰጣቸው ምላሾች ሌላ ምስክር የማያስፈልጋቸው ናቸው። እነሱን በስፍራቸው መመልከት ነው።

ከሁሉም በላይ፤ ገብረ ክርስቶስ በተለይ የራሱን የጥበብ ውጤቶች መሂስ፤ መተቸት፤ “መንቀፍ” የጥበባኛው አንዱና አስፈላጊ ተግባር መሆኑን የተገነዘበ መሆኑ በውል ሊጤን የሚገባው ነው። ጥበቡ አልሳካ የሚልበት ምክንያት፤ ብዙውን ጊዜ፤ የከያኒው ሐሳብና ያሰበው የጥበብ ቅርጽ በጊዜው በእጁ ከሚያገኘው መግለጫ መሣሪያ ጋር አለመጣጣም፤ አለመተካከል የተነሣ ሊሆን ይችላል። በቋንቋ ረገድ፤ አልፎም በግጥም ጥበብ ረገድ፤ ይህ አለመጣጣም ያለ ከመሆኑ ሌላ ለሁለቱም መዳበር አስፈላጊ ነው። ሁለቱንም የሚያሰፋና የሚያዳብራቸው ይህ ያለመጣጣም ውጥረት (tension of non-equivalence/non-correspondence) ነው። ወይም፤ ጥበቡን በውል በተረዳና በተገነዘበ ከያኒ እጅ፤ ይህ አለመጣጣም ራሱ አዳዲስ ቅርጾችን ብቻ ሳይሆን አዳዲስ ሐሳቦችን፤ እንግዳ አመለካከቶችን ለመፍጠር አመቺ የሚሆንበት ሁኔታም አለ። ሆኖም፤ ጥበባኛው ፍጹም ስላልሆነ (ከሆነ ደግሞ ጥበባኝነቱ ይቀራል ወይም አያስፈልግም)፤ ብዙውን ጊዜ ይህ አለመጣጣም ችግር ይፈጥራል። ይህን እውነታ መገንዘብ ያስፈልጋል። ምንም እንኳን የጥበቡ መሣሪያና ይዘትም የሚሆነው ቋንቋ፤ ከፍ ሲል ባልኩት ሁኔታ ተዋቅሮ የቆመ፤ የጥበባኛውም ተግባር ከዚህ ውቅር የሚበጀውን እየመረጠ ማውጣት፤ ማሰባጠር እና ለሱ ዓለማዊ እንዲበጅ አድርጎ መልሶ ማዋቀር ቢሆንም፤ ከሁኔታዎች፤ ከግብሮች፤ ከሐሳቦች መለዋወጥ ጋር ቋንቋ የሚያደርገው ለውጥ አዝጋሚ ሊሆን ስለሚችል፤ አንዳንድ ቋንቋው ከያኒው ለሚያፈልቀው ሐሳብ በቂ ሆኖ ሳይገኝ ይችላል። ገብረ ክርስቶስ፤ “ዕውነተኛውን ድርጊት፤ ዕውነተኛውን ስሜት ለመግለጽ ቃላት ራሳቸው ደካሞች ናቸው፤ አንዳንድ በቂ ሆነው የማይገኙበት ጊዜ አለ። ምናልባት ይህ ስሜት ባለ ቅኔዎች ሁሉ ሳይደርሱበት የሚቀሩ አይመስለኝም” ሲል ይህንኑ “ውጥረት” መገንዘቡንና ተገንዝቦም መቀበሉን ማመልከቱ ይመስለኛል። ይህም ሁሉ ሆኖ ግን ከያኒው ይቀጥላል፤ በውስጠ ታዋቂ “ፍጹም” ሊሆን አለመቻሉን እየጠቀሰንም ነው። ሂደቱ ፍዳ አለበት። የፍጹምንም መጠን መገንዘብን ይጠይቃል። “ይሆናል ብዬ ጎሽ

(ተናገረ)፤ ሐይ/ሐይወ (ኖረ፤ ተፈወሰ፤ ወደጥንተ ሕይወት ተመለሰ፤ በሁለተኛ ትርጉሙ ተደሰተ፤ ታደሰ — “ሐይወ ልቡ ወነፍሱ” “ልቡናውና ነፍሱ ታደሰ” እንዲል)።

በቃ። ማ? ገብረ ክርስቶስ የሚል ተጻውኦ የተሰጠው ሰው፤ ከሰውም ይልቅ “ሰውነት” “ሰው መሆን”። ኩነኔ የለበት፤ ጽድቅ የለበት (እንደቅኔው)። “እሱነቱ” እንደወረደ። በቃ። የግጥሙ ታሕታይ ትርጉም መገጠሙ ነው። ይህን አስቦ ይህን ማለት መቻሉ (ቻ ይጠብቃል)።

ድንገት ደግሞ፤ ሌላ ቦታ ስንሄድ፤ ይህ የሰውነት ወኪል፤ ስለሰውነት የሚሰብክ የጥበብ “ካህን” ሰክኖ፤ ወደምድር ወርዶ፤ ሥጋ መሆኑን ተገንዝቦ ሲቆዝም፤ ምናልባትም ሲደመም እናገኘዋለን። ሰው ሥጋ መሆኑንም ይገነዘባል። እኔ እንዳይሰብኩት እንደተረዳሁት ይህን “ስክነት” አሳምሮ የቃኘበት ግጥሙ “የሕህር ቅርድዶች” የሚለው ነው። የሥዕልንና የቋንቋን መንገዶች ባንድ አስተባብሮ የያዘ ግጥሙ ነው ብዬ አስባለሁ። ለጊዜው፤ ጭብጡ “እንቅስቃሴና ዕረፍት” ነው ብዬ አንብቤዋለሁ። (ይህን ግጥም በምታነበንበት ጊዜ በወልደ ጊዮርጊስ ወልደ ዮሐንስ አግዕዢ ውስጥ “የማየት ፍሬ” የሚለውን ምዕራፍ ተገን ብታደርጉት ይበጃል ብዬ ማሳሰብ እወዳለሁ።)

የሚሸቀዳደሙት የባሕር ቅርድዶች ወዳሽዋው መጡ የፀሐዩን ጮራ ይዘው እየሮጡ።
ይርመሰመሳሉ፤ ይረባረባሉ
ይብረቀረቃሉ።
ምንድን ነው ጉዳዩ!
ነፋስ አስቆጥቶ የሚያረፍግቸው?
ተልከው ይሆናል አንድ ነገር ይዘው።

ቅኝት፤ መንደርደሪያ (prologue)

ይኸ ሁሉ ድካም ከቶ ምንድን ነው?
መሬት ለማቅናት ነው?
ባሕር ለማሰፋት ነው?
አገር ለመያዝ ነው?
ልፋታቸው ከንቱ!

እንደቀረበው በሙሉ የምጠቅሰው ስለግጥሙ በጎ ገጽም ይሁን “ሳንክ” ሐተታ ለማሔድ አይደለም። ገብረ ክርስቶስ ለፈጠራ ሥራ(ው) ያለውን “ሂሳባ ሥራነት” (critical sensitivity) ለማመላከት፤ እገረ መንገዴንም ባለብዙ ተስፋ ናቸው ብዬ የማስባቸው ወጣት ገጣሚዎች ይህ “ሥራነት” በውስጣቸው ገብቶ ይዳብር ዘንድ ያለኝን ጉጉት ለመግለጽም ነው። ግጥሙ እነሆ፤

ወጡ ቀለም ሆኖ እንጀራው ብራና
ይድረሰኝ ደብዳቤ ተርቤአለሁና
ይሸተተኝ ቁሌቱ
የቅመም ሽንኩርቱ፤
በርበሬው ይበተን ነፋስ ይዞት ይምጣ
በዝናም ላኩልኝ ጠላውን ልጠጣ
ልስከር በፊልተፋ
ይረሳኝ ችግሩ . . .

ይልና፤ የመፍጠር ጥረት ውጤቱን ቆም ብሎ ይቃኛል፤ ይሂሳል፤ — እንደሚከተለው፤

እርግጥ ይህ ግጥም አላለቀ ይሆን? በዚያን ጊዜ ለነበረኝ ስሜት በቂ መግለጫ ሆኖ አላገኘሁትም። ከዚያ በኋላ ግጥሙን ለማስፋፋት ብዙ ሞክራ ከበሬቱ ይበልጥ ለማሻሻል አለመቻሌን በተረዳሁ ጊዜ እንደዚሁ ሳይለወጥ ትቼዋለሁ። (አጽንኦቱ የኔ ነው።)

“አላለቀ ይሆን?” የመፍጠር ፈተና? “በቂ መግለጫ ሆኖ አላገኘሁትም!” በራስ ሥራ አለመርካት? “ብዙ ሞክራ!” ፍጽምናን መሻት? (seeking perfection?)! “አለመቻሌን በተረዳሁ ጊዜ!” “ሰው ሲሸነፍ”? “ሳይለወጥ ትቼዋለሁ!” “ሳሽ አጠመድኩ፤ አልሆን ቢለኝ ፈትቼ ለቀቅኩ”? በምንም እንፍታው፤ ቆም ነገሩ፤ ግጥምን ገጥሞ፤ ግጥም ገጥሜያለሁና ብሎ መተው ሳይሆን፤ ውጤቱን ዞር ብሎ መቃኘቱ ለፈጠራ ሥራ አስፈላጊ መሆኑን መገንዘቡ ነው።

[በነገራችን ላይ ይህን የራስን የፈጠራ ሥራ መልሶ መቃኘት ስናነሣ፤

እንኳን “የሚበሰብሰብ የሚፈርስ” ሥጋ ለባሽ የሆነው ሰው ቀርቶ ሁሉን ቻይና ዘለዓለማዊ የሆነው ፈጣሪ ዓለም፣ እግዚአብሔር እንኳን ፍጥረትን በስድስት ቀን ሲሠራ በየደረጃው ፍጥረትን እየፈጠረ ሲያደራጅ ቆም ብሎ “መልካም እንደሆነ” ካየ በኋላ ነው ወደሚቀጥለው እርከን የተራመደው። የራስን ሥራ መሄስንም የፈጠረው ፈጣሪ ቢሆንን ምን ያስደንቃል። ግዴላንም፣ ገብረ ክርስቶስ ይህንን ነገር ከመጽሐፉ ከራሱ ከዋናው የጥበብ ክይን (የኪን) ምንጭ ከራሱ (እንግሊዝኛው እንደሚለው፣ ‘from the horse’s mouth’ የቀሰመው አይመስለንም?)

፩

የገብረ ክርስቶስን ግጥሞች በሚመለከት እንዲህ ባለ አጠቃላይ መግቢያ ውስጥ ምኑ ተብሎ ምኑ እንደሚተው እጅግ ግራ የሚያጋባ ነገር ሆኖ ነው ያገኘሁት። ከፍ ሲል፣ ወደዚህ “መግቢያ” መጀመሪያ አካባቢ፣ ገብረ ክርስቶስ በሥዕልም በግጥምም ጥበቡ “አገር ሙሉ” ነው ብደለሁ። ይህ በተለይ ለጥበቡ ያለውን ፍቅር፣ ቅንዓት እና ናፍቆት (Love, Passion, Longing) የሚመለከት ነው። በአማርኛውም ሂደት በእንግሊዝኛው፣ ፍቅር፣ አብሮ መሆንን፣ ቅንዓት አብሮ መታመምን (የፍቅር ተከታይ ነው፣ “የሰው ልጅ”ን ሕማማት ያስባል)፣ ናፍቆት ወደነበሩበት ዳግም ማሰብን፣ ወትሮ መመለስን (the Eternal Return)። ግጥሞቹን ስመለከታቸው፣ አንዳንድ ጊዜ፣ ባንድ አፍታ በአእምሮውም በሉት በልቡናው ብዙ ሐሳቦች የሚርመሰሙበት፣ በእሱው ቋንቋ እንደ “የባሕር ቅርድዶች” sea waves/surfs (ወልደ ጊዮርጊስ ወልደ ዮሐንስ “የማዕበል ወሬላ” ይሉታል) የሚጋልቡበት መስሎ ይታያል። ወዲያውም ብድግ ብሎ፣ ባንድ ጊዜ ሦስት አራት ሸራ ወጥሮ፣ አንዱ አልመስል ሲለው ወደሌላው እየሄደ በሐሳቡ የመጣለትን “ቅርጽ” እንደሚነድፍና ስሜቱ ሰከን እስኪል እንደሚተወው (ሥዕል ሲሠራ ይህን ያድርግ አያድርግ አላውቅም — ነሲብ ነው) ግጥሞቹንም ሲደርስ እንዲያው የሚያደርግ ይመስለኛል። ብዙ ቦታ ይሄዳል፣ ብዙ ርቀት ይጓዛል፣ ድንበር አያግደኝም፣ ጦር አይመልስኝም የሚል የሚል ይመስለኛል። በቀላሉ አይጨበጥም። የእርሱ የግጥም ዓለም እንደተፈጥሮ እንደራሷ፣ እንደሕይወት እንደራሷ ፍርቅርቅ፣ ዐይነተ ብዙ፣ ዘር/ዘርያ ሙሉ፣ አሁን ይኼን ሆነ ሲሉት እዚያ ሌላ ሆኖ የሚገኝ፣ በአንድ አንጻር

የማይታይ (ልይህም ቢሉት እሺ የማይል) ሆኖ ታይቶኛል። ግጥሞቹ ባሕርዩን ይጥቀሱ፣ ወይስ ባሕርዩ ግጥሞቹን ይውለድ፣ ማርኮ ባንድ ፈር አሥሮ ለማቆየት አስቸጋሪ (difficult to capture and arrest into any one grid) ሆኖብኛል።

እኔ እጅ ባለው የግጥሞቹ ስብስብ በተከታታይ ተጽፎው ያገኘኋቸው “ለቡጊ” እና “የጠፈር ባይተዋር” የነፍስን ከሥጋ ቁራኛ የመላቀቅ ሰብአዊ ግፊት (the human urge to free itself from carnal bondage) ከዓለም ዓለማቱ ጋር አንድ የመሆን አምሮት (the desire to be one with the universe) ሊጨበጥ ቀርቶ ሊታይም እንኳን የማይችለውን ሕልም ማለም (to dream the impossible dream)፣ ይህንንና የበለጠም ያሳያሉ። የምናየው ገብረ ክርስቶስን ሳይሆን ሰው መሆንን (ሰብአዊነትን) ነው። መሆን “የማይቻለውን” ይናፍቃል። “ለቡጊ” ውስጥ በግሩ ጣራ መርገጥን፣ አብዶ መራቆትን፣ ቅዠትን ላንዳፍታም ቢሆን ይመኛል ቋንቋው “ቅጽበት” ነው። መንገዱ ጥበብ ነው። “ዳንስ” እንለዋለን የሆነውን ሁሉ ሲሆን፣ የሚያስከትለውንም አይፈራም። ነፍስ ሥጋን ስለለቀቀች ሕመምን አያውቅም።

የሌለ እስተፈጠር፣ የሞተ አስኪነቃ
በትልቅ እርምጃ ከመሬት ጨረቃ፣
ከጨረቃም ከከብ፣
ካንዱ ዓለም ወዳንዱ፣
ስንዝ እፈጥናለሁ . . .
በፀሐይ ላይ ቤቴን ኅጅ እቀልሳለሁ።
ከሲኦል ሚሊዮን ቢሊዮን ልቃጠል።
በገሀነመ እሳት ሚሊዮን ነበልባል።
መንገድ ስጡኝ ሰፊ . . .

(“የጠፈር ባይተዋር”፣ 1961)

ሰው አራት ባሕርያት ሥጋ (ነፍስ፣ እሳት፣ ወኃ፣ መሬት)፣ ሦስት ባሕርያት ነፍስ (ለባዊነት፣ ነባቢነት፣ ሕያውነት) በተራክቦ የገነቡት “ፍጡር” መሆኑን ሥነ ፍጥረት ይነግረናል። ለጊዜው የነፍሱን ጠበቅ እናድርግ፣ ለበወ (ልብ አደረገ፣ አስተዋለ፣ ዐወቀ፣ ተረዳ፣ ጠነቀቀ)፣ ነበበ

ሕይወትን መጠየቅ
 ሐሳብን መጠየቅ
 ዓለምን መጠየቅ
 መሔድ መሔድ መሔድ
 ከጨረቃ በላይ
 ከኮከቦች በላይ
 ከሰማይ በላይ
 መንዝ ወደሌላ _____ ባዶ ቦታ መግባት
 በሐሳብ መደበቅ
 መፈለግ ማስገኘት
 አያልቅም ይህ ጉዞ።

ይህን አልነካውም። ይህን መንካት ባለረፈ ጣት መነካካት ነው። አንድ ነገር ብቻ ተናግሮ ወደማረፊያዬ አመራለሁ። ከፍ ሲል ስለ “ክብ” ወይም ስለ “ክብብ” ድፍንነት ተናግራለሁ። ከሱ ጋር አያይዘው ስለ “ምሥጢር” ወይም ስለ “ምሥጢራዊነት” ጠቅሻለሁ። ስለ “ቡድን”ም ተናግራለሁ። ስለ “ሳቱምነት”ም እንዲሁ። ይህን ሁሉ ትቼ፣ ሲጀምር “አያልቅም ይህ ጉዞ . . .” ብሎ ነጠብጣብ አስከትሎ፣ ሲጨርስ ደግሞ “አያልቅም ይህ ጉዞ” ብሎ በነቁጥ (ባራት ነጥብ)፣ በነገር ማብቂያ መሆኑን ልጠቁም። “ክብ”። ስንዘር እናድራታለን እንጂ አንድ ማረፊያ የለም ነው የሚለን ልበል? መቋጫው የማያልቅ ጉዞ፣ መነሻው መድረሻ፣ መድረሻው መነሻ የሆነ ጉዞ። ከታች ወደላይ አንብቡት እና ስታርቶ ንገሩኝ። እኔ ሌላ ሥራ አለብኝ።

እና አሁን ማለት የምችለው፣ ገብረ ክርስቶስ አባቱ ሲያርፉ እንዳለው “ዕረፍት አድርግ አሁን” ማለት ብቻ ይመስላል። አባትህ “ሕይወትን ሲያነቡት ወደግራ ሞት ነው” ብለው የነገሩህ አሁንም አለ። ትርጓሜው ግን ይቀጥላል። አንዱ ደቀመዝሙርህ “ሞት ወደቀኝ ሲጻፍ ሕይወት ይነበባል” ብሎ እስኪቀኝ ድረስ። ስለዚህም፣ አንተም እንደአባትህ፣ የአባትህን ዘርፈህ፣

“እንቅልፍህን ተኛ”

 ሳል/አሁንም በሞት
 /እዚህ የሌለ ምስል/

ግን ትርጉም ይሰጣል
 ይኸ ነው እውነቱ
 ሁኔታው ሲለወጥ የቅርድድነቱ።

ቅኝት፣ እንቅስቃሴ /ፍንጭ? (riddle /hint?)

ተንደርድሮ መጥቶ ሲሄድ ወደዋሻው
 መሬቱ ሲውጠው።
 ወደተነሣበት ዳግም ሳይመለስ
 ፈርሶ ሲበታተን ከጠረፉ ሲደርስ።
 ቅርድድ የታለ?
 የዱሮ ሁኔታው መልኩ ከተጣለ።

ቅኝት፣ ሐተታ (amplification?)

ያ ሁሉ መርመስመስ ያ ሁሉ ማብረቅረቅ
 ያ ሁሉ መሯሯጥ ያ ሁሉ መፍለቅለቅ
 ጠፍቶ ሲዘባረቅ።
 መንቀሳቀሳቸው በኋላ ዝም ሲል
 ከትንኝ አንስቶ ከቁንጫ ቅማል
 ከዝሆን ከግመል።
 በጣም አዋቂውን እንስሳ ከሁሉ
 ሰውን ይመስላሉ።

ቅኝት፣ ትርጓሜ (ፍታት) (resolution)

ዝምጫ ይዘው ሲቅበጠበጡ የነበሩት፣ ሲርመሰመሱ የነበሩት፣ ሲረባረቡ የነበሩት የባሕር ቅርድዶች “መሬቱ ሲውጣቸው” ሰውን ሆነው ይተረጎማሉ። “ቃላት በግጥም ውስጥ ሲገቡ ከትርጉማቸው በላይ አልፈው ተርፈው ይሄዳሉ” ብሏል። ከመብረቅረቅ ወደ መደብዘዝ፣ ከድምፅ ወደዝምታ የሚደረገው ጉዞ ይዘገመ፣ የተራደፈ ነው። በስተመጀመሪያው የተፈጥሮን “ሀሴት” ሲመለከት፣ ሲያዳምጥ የነበረው በጣም አዋቂው እንስሳ ታሪኩ የራሱ መሆኑን ይረዳል። ይሰክናል። “ሰው ሲሸነፍ” በሚለው ግጥሙ “መሸነፉን ሲያውቀው” እንደሚለው ማለት ነው።

ሥልጣን አመጋገቡ፣ እንዲያንቀን እንዲይገረብጠን ሆኖ የተሰላ ነው። ምሳሌን ከትእምርት (the iconic with the symbolic) በውል ያስተባበረ ነው። ይህ የሕይወትም/የመኖርም ጨመቅ (the essence of life) ነው። ለገብረ ክርስቶስ (ለኛም፣ ካስተዋልነው) ሕይወት፣ ተፈጥሮ ራሷ በአንጻር የተሞላች ናት። በማሸነፍ ውስጥ መሸነፍ፣ በሞት ውስጥ ሕይወት አለ። በተቃርኖ ማመልከት የሕይወትም የቋንቋም ግዕዙ (ባሕርይ) ነው። በገብረ ክርስቶስ አስተሳሰብ ጦርነትና ሰላም “የሚነፋፈቁ” ጣውንቶች ናቸው። ፍቅር የሚጥመው ጠብ ሲኖር ነው። መቀራረብ ቃናውን ከመራራቅ ይነሳል። ወዘተ. ወዘተ.

፩

በመጨረሻም፣ የገብረ ክርስቶስን የጥበብ አመለካከት ጠቅለል አድርጎ ለማቅረብ።

ገብረ ክርስቶስ ክብብን ወይም ክብን (circle) በሥዕል ጥበቡ ውስጥ ለብዙ የቀለም ቅቦቹ እና ምናልባትም ለእርሳስ/ለቀለም ንድፍቹ እንደሚያውለው ሲያስረዳ “ክብብ” ወይም “ክብ ምስል” (the circle - figure) “ኩለንታዊ” ስለዚህም “ትእምርታዊ” (universal and therefore symbolic) መሆኑን ረጋ-ሠራሽ በሚመስል ሀገረ-ሰባዊ ምሳሌ ነው የሚያስረዳው። አንዱና ፊት ለፊት የምናየው ነገር፣ “ክብ” ወይም “ክብብ” አንዴ ተሠርቶ ፊታችን ከቀረበ በኋላ “የት ላይ ጀመረ፣ የትስ ላይ አለቀ?” ተብለን ብንጠይቅ፣ እረኛም በሉት ገበሬ (አዳኝ ሊሆን አይችልም የሚል ግምት አለኝ-ሥጋን ፍለጋ የሂደት ባለመሣሪያ ይህን የመሞከር ጨዋታ አይገለጽለትም ብዬ ስለማስብ) አፋፍ ላፋፍ ሲሂድ ድንገት አግኝቶ ጅራቷን እንደያዛት ሚዳቋ ዐይናችን ፍጥጥ ነው የሚል። አንድም “ክብ” ወይም “ክብብ” ድፍን ስለሆነ ከውጭ ያለው ልግባ፣ ከውስጥ ያለው ልውጣ ቢል በየት ብሎ የሚያስጠይቅ ነው። እዚህ ላይ “ምሥጢር”ን ወይም “ምስጢራዊነት”ን (mystery or myteriousness) እንያዝ — የትርጓሜ ጓዛችን፣ መሣሪያችንም ስለሚሆን። አንድም፣ “ክብ”ን ወይም “ክብብን” የውሁድነት ወይም የፍጽምና (unity or perfection) ምልክት አድርገን እናየዋለን። መግቢያ መውጫውን፣ መጀመሪያ መጨረሻውን እስካላወቅነው የጎቱምነት (immaculateness)

ምሳሌም ሊሆን ይችላል — ነገረ መለኮቱን ትተን ነገረ ፍልስፍናውን ብቻ እንያዝ (ሁለቱ ይህን ያህል የሚለያዩ ከሆነ)። ክብ ወይም ክብብ የሕይወት ዑደትም ምሳሌ ሊሆን ይችላል። ገብረ ክርስቶስ ጥበብንም በዚህ ዐይን የሚያየው ይመስላል። የጥበብና የሕይወት ሂደት አያልቅም። ሰው፣ እኛ የምናውቀው “ራሳችን” እስካለ ድረስ። ለመረዳት አስቸጋሪ ነው። የራሳችንን ውጤት ሆኖ ሁልጊዜም ያስደምመናል። ፍዳው ያለው ራሳችንን የራሳችን ፍጥረት በሆነ ክስተት (በቋንቋ) ለመረዳትና ሁሉንም ለመጨበጥ፣ ጨብጠንም በላዩ ለመሠልጠን እመሞከራችን ላይ ነው። ይህን ማድረግ እንደማንችል ደግሞ እናውቃለን። ወዲያውም ደግሞ እንቀጥላለን። ጥበብ “የታደልነው” ጸጋ ይሆናል፤ የተጣለብንም ፍዳ መሆኑን መገንዘብ የምንችለው ያሰብነውና የፈጸምነው አልሰምር፣ አልገጥም፣ አንዱ ሌላውን አላክልም ሲለን ነው። ያየነው ወይም ያስተዋልነው የመሰለን ከእውነታው አልገጥም ሲለን ነው። የቱ ነው እውነታው? እንደብላቴን ጌታ ጎሩይ ወዳጅ ልቤ “ዛፍ” በስተምሥራቅ ቆመው ዞር ብለው ሲያዩት “ሦስት”፣ ወደምዕራብ ዞረው ሲያዩት “ፍጹም አንድ”፣ ከዚያው ሁነው በመነጻጸር ሲያዩት ጥቂት ጥቂት ሦስት፣ በስተሰሜንና በስተደቡብ አንጻር ቢያዩት አንዴ ሦስት፣ አንዴ ደግሞ አንድ ሆኖ የሚታይ “የሚያስደንቅ” ነገር ነው። መጠየቅም እንዲሁ። ራስን የመረዳት ፍዳ! ገብረ ክርስቶስ ይህን ይለናል ልበል? መልሱ ላይገኝ ይችላል፤ የመጠየቅ ጉዞው ይቀጥላል። ይህን ከሚቀጥለው ግጥሙ ጋር ለናንተው ልተው። ቢያንስ አባዜው ጥበብ ምን እንደሆነ ለመረዳት የመሞከር አባዜ ነው። ይህን አባዜውን እንረዳለት ቢያንስ፣ ስለኛም ያወራ ይመስለኛልና፤

መነሻ ለሥዕል
 አያልቅም ይህ ጉዞ . . .
 ማስመሰል መተርጎም
 በቀለም መዋኘት
 በመስመር መጫወት
 ከብርሃን መጋጨት
 ለማወቅ ለመፍጠር ባዶ ቦታ መግባት።
 መፈለግ ————— መፈለግ —————
 አዲስ ነገር መፍጠር
 ከማይታየው ጋር ሄዶ መነጋገር።

ያንኑ ነገር ራሱን ሆነው ይገኛሉ። አንባቢው ሁናቴን በማንበብና በማዳመጥ ፈንታ እሱው ራሱ እዚያው እሁናቴውና እድርጊቱ ውስጥ ገብቶ ይገኛል።

ይኸ ብቻ አይደለም። አብዛኛውን ጊዜ ቃላት በግጥም ተቀርጸው በሚገቡበት ጊዜ ከትርጉማቸው በላይ አልፎ ተርፈው ይሉዳሉ። ምናልባትም ይህ ትርጉም፣ ቃላት በግልጽ ከሚያመለክቱት ነገር በላይ የሆነ፣ የራቀና የረቀቀ፣ ከነፍስና ከመንፈስ ጋር ሊዋሐድ የሚችል፣ የተወሰነ ቅርጽ ያልያዘ፣ በስሜትና በመመስጥ ብቻ ሊደረስበት የሚችል የሐሳብ መልክ ሳይሆን አይቀርም።

ቃላት ይኸን የረቀቀውን ትርጉም ይዘው በግጥም ኃይል እንደ ምትሀት በሰውነት ሲገቡ ነው ሥጋዊውን ወደ መንፈሳዊ ደረጃ ሊያሻግሩት የሚችሉት። በዚህ ጊዜም በድርጊትና በማድረጊያው መካከል ልዩነት የለም — የባለቅኔው ስሜት የአንባቢው ይሆናል — ማለት፣ አንባቢውና ባለ ቅኔው እንደ አንድ ሰው ይሆናሉ። ግጥሙ አጥጋቢና አስደሳች ሆኖ የሚገኘው በዚህ ጊዜ ነው።

በሌላ ምሳሌ፣ “ውሻ” የሚባለው ቃል በደምበኛ ትርጉሙ የአንድ ታማኝ የሆነ የቤት እንሰሳ መጠሪያ ነው። ግን ይኸው ቃል በስድብ አኳኝን “ውሻ!” ተብሎ በሚጠራበት ጊዜ ከትርጉሙ አልፎ ተርፎ ረቂቅ ይሆናል — በዚህ ጊዜ “ውሻ” የሚለው ቃል የውሻ ምልክት በመሆን ፈንታ ራሱ አንድ ረቂቅ ውሻ በመሆን በተሰደበው አንጉል ውስጥ ይቀረጽና የማያስደስት ስሜት በመፍጠር ከአስር መለኪያ አረቄ ይበልጥ ደሙን ሊያፈላው ይችላል። እንዲህ ያለው የሐሳብ መልክ በይበልጥ ጉልቶ ሊታይ የሚችለው በግጥም ነው ።

ትመጫለሽ ብዬ ሳይ ማዶ ሳይ ማዶ
የልጅነት ዐይኔ ሚሟ እንደበረዶ

ስለ መለያየት፣ ጠብቆ ስለማጣት፣ ስለ መሳቀቅ፣ ብዙ መጸሕፍት ተጽፈዋል፣ ብዙም ድርሰት ሊቀርብ ይችላል። ግን በነዚህ በሁለት መስመሮች ሐተታውን አልፈን በፍጥነት እስሜቱና እድርጊቱ ሳይ እኛው ራሳችን እንገባለን። ምናልባትም እኛው ራሳችን ማዶ ማዶውን

በፀጥታው ቦታ ግጥምህን ሁንበት
/ዝም ያለ ቅኔህን/
በለዘብታ ተኛ ሕልምህን አልምበት
“ዕረፍት አድርግ አሁን። ”

ዕረፍት አድረግ እስኪ!

ጥቅምት 1998 ዓ.ም.

መቅደም

ገብረ ክርስቶስ ደስታ

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተጠራቀሙት ግጥሞች እስከ ዛሬ ድረስ በመጽሐፍ መልክ ሳይታተሙ ቆይተው፤ አሁን ተሻሸለውና ታርመው ለአንባቢ በመቅረብ አጥጋቢ ሆነው ሳይገኙ አይቀርም በማለት ደስ ቢለኝም፤ አንዳንድ የቅርብ ጓደኞቼና እንዲሁም ቅኔ ማንበብ የሚወዱ ሰዎች ደግሞ የግጥሞቼ አለመሰብሰብ በሥነ ጽሑፍ በኩል የማይደረገውን ጥረት የተጻፈኝ እሳት ሳያስመስለው አይቀርም ሲሉ መጽሐፉን ቶሎ አሳትሜ እንዳወጣ በየጊዜው ሳያበረታቱኝ አልቀሩም። ይህ አስተያየት ከዕውነት የራቀ አይደለም— አመሰግናቸዋለሁ።

ደራሲ የሆነ ሁሉ ብዙ መጻሕፍትን በማንበብና በማጥናት፤ እንዲሁም ራሱ ከአካባቢውና ከኑሮው የሚቀስመውን ዕውቀት ልብ አድርጎ በመመርመር፤ ሁለቱን እያስተያየ፤ ግን አንድ የግሉ የሆነ የአጻጻፍና የአስተሳሰብ ዘዴ መፍጠር እንዳለበት መገንዘቡ አይቀርም። እንደዚህ ያለው ሥራ ደግሞ ጊዜና ድካምን ይጠይቃል።

ነገር ግን፤ በየጊዜው፤ አልፎ አልፎ በጋዜጦች ላይ የሚታተሙት ግጥሞቼ፤ በአንድ በኩል ከአንባቢዎች ጥሩ አስተያየት ሲያተርፉልኝ፤ በሌላ በኩል ደግሞ አንዳንድ አለመግባባትን ቢፈጥሩም በአገራችን ግጥም መሻሻል በኩል ለሚደረገው ጥረት አንድ ዓይነት መንገድ ሳይከፍቱ በከንቱ የቀሩ አይመስለኝም።

ብቻ — የቅኔ፤ የሙዚቃ፤ የሥዕል፤ በጠቅላላው የነዚህና እነዚህን የመሳሰሉት ውብ ጥበቦች ፈጣሪ የሆነ ሰው፤ በነቀፌታና በምስጋና መካከል የሚገኝ መሆኑን ስለሚያውቅ ከግራም ሆነ ከቀኝ የሚነፈሰው የሐሳብ አዋራ አስተዋይ አዕምሮውን እንዲቆረቆረው አያስፈልገም። ዓላማውን እየተከተለ ሐሳቡን ሊገልጽ በሚፈልግበት ቋንቋ ወደ ግቡ መግፋት ግዴታው መሆኑን የሚረዳበት ጊዜ አለ።

በነዚህ ውብ ጥበቦች ብዙም ባይሆን፤ እስከ አንድ የተወሰነ ደረጃ ድረስ፤

በጥበብ ፈጣሪው፤ በተመልካችና በአድማጭ መካከል መግባባት እንዳለ የማይጠረጠር ነው። እርግጥ ሙዚቃ ከሥዕልና ከቅኔ በጣም የረቀቀ ቢሆንም፤ በጣፋጭ የድምፅ ስልቱ አድማጭ እየሰበሰበ ማስደሰቱንና ሃሳብ መቀስቀሱን አይተውም። ሥዕል በመስመርና በቅርጽ፤ እንዲሁም በቀለም ኃይል በዓይን ሊጨበጡና በሃሳብ ሊተረጎሙ የሚችሉ ሁኔታዎችን እየፈጠረ የተመልካችን ስሜት ወደ ሌላ ዓለም ይሰርቀዋል።

እግጥም ላይ ስንደርስ ሁኔታው ጥቂት የተለየ ሆኖ እናገኘዋለን። ምክንያቱም ቋንቋ ራሱ የዕለት ኑሮአችን፤ የድርጊትና የሥራችን መግለጫ ከመሆኑም በላይ የሃሳብ መግባቢያ መሣሪያችን ስለሆነ፤ ቃላት በግጥም መልክ ተቀርጸው ሲቀርቡ ሙዚቃን በተጨማሪ ደርበው ይገኛሉ። ከዚህም በላይ ይህ የግጥም ሙዚቃዊነት ጊዜውን እየጠበቀ የሚሔድ አንድ ዓይነት እርምጃ ስላለው ከኑሮአችንና ከሕይወታችን ጋር የተያያዘ ነው እየተባለ ይታመናል። ለምሳሌ የልባችን መምታት፤ የትንፋሻችን መደጋገም፤ ሌላ ሳይቀር፤ ስንራመድ የእግራችን መፈራረቅ እንኳን ሰዓት እየጠበቀ የሚሔድ አንድ ዓይነት ሙዚቃዊ ስሜት አለው።

ቃላት ትርጉም ሳይሰጡ መነበብ ብቻ በሚችሉበት ጊዜ ይዘው የሚገኙት ድምጽና ቅርጽን ብቻ ነው። ደግሞ ሙዚቃቸውም፤ ትርጉማቸው ሲገፈፍ ሊቀር የሚችለው በዐይን የሚታየው የጌጥ ምልክት የሆነ የፊደል ቅርጽ ብቻ ነው። ይህ የፊደል ቅርጽ ቋንቋ ራሱ ከመፈጠሩ በፊት የአንድ የሚታይ ወይም የማይታይ ነገር ምልክት ወይም ሥዕል እየሆነ ሲሻሻል የመጣ የሐሳብ መግለጫ መሣሪያ ነው። እንግዲህ፤ በአንድ በኩል ከሥዕል ጋር ያለው ዝምድና፤ እንዲሁም በጠቅላላው ደግሞ የድርጊትና የሐሳብ መግለጫ በሆነው የቋንቋ መሣሪያነት አምሮ ተቀርጾ ተውቦ አስደሳች ሆኖ ለመገኘት መቻሉ ነው ቅኔን፤ “የዕውቀት ምንጭ፤ የአማልክት ቋንቋ” ሊያሰኘው የቻለው።

የቃላት ካለምንም የምንም ምልክት መሆን መቻልና ሙዚቃንም ትርጉምንም አስተባብሮ ይዞ መገኘት ቅኔን እንደ ጉልህነቱና እንደ ግልጽነቱ መጠን ረቂቅና ሥውር ያደርገዋል። በተለይም ይኸ የመግባቢያ መንገድ አምሮና ተውቦ፤ ድምጹ በግጥም አኳኋን ሙዚቃዊ ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ የተኛውን የሰው ስሜት ያለ ውዴታው ሊቀስቅሰው ይችላል። በዚህ ጊዜ ቃላት የአንድ ነገር ምልክት መሆናቸው ቀርቶ

አልቀሩም። ለምሳሌ የግጥም ሐሳብ ምን ጊዜ እንደሚመጣ፣ ባለቅኔዎች የግጥም ሐሳብ ሊፈልቅላቸው የሚችለው፣ ሲደሰቱ ወይም ሲናደዱ፣ ሲርባቸው ወይም ሲጠግቡ ይሆን? እንደዚህ ያሉትን ጥያቄዎች አጥጋቢ አድርጎ ለመመለስ አስችጋሪ ነው። ብዙ ምክንያቶች ሊኖሩ ይችላሉ፤ ለምሳሌ፡- ከዚህ በፊት በውጭ አገር ትምህርቴን ስከታታል በችግር ምክንያት አንድ ሁለት ቀን በተራብኩበት ጊዜ እንደዚህ ያለ የግጥም ሐሳብ መጥቶ ባስተያየቴ እንደ ጨነገል ዐይነት ቆጥረዋለሁ።

ወጡ ቀለም ሆኖ እንጀራው ብራና
ይድረሰኝ ደብዳቤ ተርቤአለሁና
ይሸተተኝ ቁሌቱ
የቅመም ሽንኩርቱ
በርበሬው ይበተን ነፋስ ይዞት ይምጣ
በዝናም ሳኩልኝ ጠላውን ልጠጣ
ልስከር በፊልተሩ!
ይረሳኝ ችግሩ . . .

እርግጥ ይህ ግጥም አላለቀ ይሆን? በዚያን ጊዜ ለነበረኝ ስሜት በቂ መግለጫ ሆኖ አላገኘሁትም። ከዚያም በኋላ ግጥሙን ለማስፋፋት ብዙ ሞክሮ ከበሬቱ ይበልጥ ለማሻሻል አለመቻሌን በተረዳሁ ጊዜ እንደዚሁ ሳይለወጥ ትቼዋለሁ። ግጥም ስሜት እንደመሆኑ መጠን በልዩ ልዩ ምክንያቶች እንደሚቀሰቀስ ጥርጥር የለውም። መነሻው አንድ የፈነዳ ቀይ ጽጌራ ሊሆን ይችላል። ወይም ሁለት ጥሩ ቃላት፣ ወይም ቅዝቃዜ ወይም ሙቀት፣ ወይም ፍቅር ወይም ቅናት — ስካር ወይም ንዴት ። መጀመሪያ የተጻፈው ሐሳብ እያደገ በመሔድ ከእሱ የበለጡ ሌሎች ሃሳቦች ሊያስገኝ ይችላል። ወይም ይኸው ሐሳብ ከባድ በመሆን ብረት እንደሚሰበስብ ማግኔት በዙሪያው ብዙ ሌሎች ሐሳቦች እየሰበሰቡ ሊዳብር ይችላል። ወይም በጨለማ ውስጥ ብልጭ ብሎ እንደሚጠፋ መብራት በአንጉልም ውስጥ አንድ የቅኔ ሐሳብ ብቅ ይልና የደረሰበት ይጠፋል — አይታወቅም።

ግን፣ ስለ ቅኔ ብዙ የሚታወቁ ነገሮች አሉ — እነዚህም በልማድና በስሜት የተደረሰባቸው፣ ወይም ወደፊት ሊደረሰባቸው የሚችሉ ሐሳቦች ናቸው።

እያየን በመፍዘዝ ዓይኖችን እንባ ሲያቀር የሚሰማን ሳይመስለን አይቀርም— በግጥሙ ዓይን አያለቅስም፣ ይሟሟል። ፀሐይ እንደነካው በረዶ ከቦታው ጠፍቷል ማለት ነው።

ሳይ ማዶ፣ ሳይ ማዶ

ዐይኖችን ማዶ ማዶውን በማየት ሲፈዝ እኛን ከሰውነታችን ውስጥ አውጥቶ ወደ ሌላ ቦታ እየሰረቀ የሚወሰደን ይመስለናል። የሐሳብ መባከን፣ የመንፈስ ጉዞ፣ የመጠበቅ፣ የመሳቀቅ፣ ምናልባትም የመናደድ ስሜት እየበዘበዘን ሰውነታችንን ሳንረሳው አንቀርም።

ወይም አንዳንዴ የቃላት ድምፅ ራሱ የአንዳንድ ድርጊት መግለጫ ሲሆን ይገኛል።

ለምሳሌ ፡-

ስማይ አስገመገመ—
ከበሮ ድም ድም አለ
ወይም፡-
ጤፍ እንጀራ ፍትፍት
ጣፋጭ ዝልዝል ጮማ

እነዚህ ሁለት መስመሮች ብዙ ጊዜ ተደጋግመው ቢነበቡ፣ በአፍ ውስጥ የማኘክን ስሜት ፈጥረው ምናልባት ምራቅ ሳያመጡ አይቀሩም። ምክንያቱም እንደሚገረሰው ፍትፍት፣ ወይም እንደሚታኘከው ጮማ በሁለት መስመሮች ውስጥ የገቡት ቃላት በመደጋገም በጥርስ እየተቆነጠጡ በምሳሌ ሳይ ስለሚንከባለሉ ሳይሆን አይቀርም። እንዲህ ወይም እነዚህን በመሳሰሉት የቃላት መሣሪያ ባለቅኔው አዳዲስ ቁልፍ እየቀረጸ አንዳንድ ጊዜ አንባቢ ሊደርስበት የማይችለውን የሐሳብ በር እየበረገደ መንፈሱን ወደ ሌላ ቦታ ሊወስድለት ይችላል።

ቅኔ እንደ ነጠላ ጽሑፍ በዘርፍና በወሬ የተተበተበ ሳይሆን የተለቀመና የተጨመቀ ነው። በግጥም፣ ቃላት ለትርጉሞቻቸው ብቻ ሳይሆን ለውበታቸውም ጭምር ይፈለጋሉ። በዚህ አኳኋን ድርጊት ያለ ብዙ ዝብዝብ ወዲያው በስሜት ይገለጻል።

ዞሮ ዞሮ ከቤት
ኖሮ ኖሮ ከመሬት።

ሥራ ለሠሪው
እሾክ ላጣሪው።

እንደዚህ ያሉ በተዋቡና በተለቀሙ ቃላት በአጭሩ የተገጠሙ የአባቶች ምሳሌዎች የሕይወትን ትርጉም ያለ ብዙ ሐተታ ሊገልጹ ይችላሉ። እንዲህ ያለው ግጥም ከኑሮ ጋር የተያያዘ ትውልድ የፈተነው ፍልስፍና በመሆን “አትስረቅ፣ አትግደል” እንደሚሉት ሕጎች ዕውነት ሊካድ የማይቻል ትምህርት ከመሆኑም በላይ በውስጡ የሚገኙት ቃላት ከሙዚቃ ጋር የሚደንሱ ይመስላሉ።

እስቲ የፍታሔ ንጉሜ የወዳጅን ትርጉም አስር በማይበልጡ ቃላት ይግለጽልን።

ወዳጅ ማለት አብሮ ሲባክን ነው እንጅ
እንዳይን እንደ ጆሮ እንደግር እንደጅ፣

ይኸን ግጥም ካነበብን በኋላ የምናየው የወዳጅ መልክ ማንኛውንም ዐይነት አይደለም— በመስታወት ውስጥ እንደምናየው መልካችን እኛኑ የመሰለ፣ እንደ ዐይናችን፣ እንደ ጆሮአችን፣ እንደ እግራችንና እንደ እጃችን ከእኛ የማይለይ የእኛው አንዱ የአካላችን ክፍል ነው።

እንግዲህ፣ ግጥም ከዋናው ሐሳብ ላይ በፍጥነት ይደርሳል። ቃላት በሰሜት እየፈሉ ከነጠሩ በኋላ የሚያስገኙት የሐሳብ አረቄ መንፈስን ተሉ ሊያሰክረው ይችላል።

ከዚህ በላይ በዘረዘርኩት ሐሳብ የግጥምን አጻጻፍ ዘዴ፣ ወይም ግጥምን እንዴት ማፍቀር እንደሚቻል ለመግለጽ ሳይሆን፣ ምናልባት ከአንባቢዎች ጋር አንዳንድ መግባባትን ለመፍጠር ያህል ነው። ከዚህም በላይ፣ ማንኛውም የመጻሕፍት ወዳጅ የሆነ ሰው፣ ጥበብ ፈላጊ እንደመሆኑ መጠን፣ ቅኔ በሚያነብበት ጊዜ ራሱ የሚወደውን ሐሳብ ከግጥሙ በመፈለግ ፈንታ፣ ባለቅኔው ያቀረበውን ሐሳብ፣ ወይም

ባለቅኔው የሚናገረው ምን እንደሆነ ለመረዳት ቢሞክር የበለጠ መግባባት ሳይፈጠር አይቀርም።

ቅኔ እንደ ሙዚቃ ሁሉ ሊያዳምጡት የሚገባ ነገር ነው። ሊጠሉትም ሊወዱትም ይቻላል። ግን ከፍ ባለ ድምጽ ተደጋግሞ ቢነበብና ቢጠና አይከፋም። የባለቅኔውን አላማና፣ ምን ለመግለጽ፣ ምን ለመናገር እንደሚፈልግ እስክናውቅ ድረስ ፍርድ ለመስጠት ባንቸኩል ጥሩ ነው። በግጥም፣ እንደ ማንኛውም ጥበብ ሁሉ፣ እያንዳንዱ ጥቃቅን ነገር ለጠቅላላው የግጥም ስሜት ማዳበሪያ ስለሆነ፣ ግጥም እስከ መጨረሻው እስቲነበብ ድረስ የተሟላ ነው ለማለት አይቻልም።

ምናልባት አንዳንድ አንባቢዎች ከባለ ቅኔው ጋር መግባባት የማይችሉት አንድ ሁለት መስመር ካነበቡ በኋላ፣ ወይም ግጥሙን ሲያጋምሱ በመሰልቸት እስከ መጨረሻው ሳይዘልቁት በመቅረት ይሆናል። በዚህ ጊዜ ጠቅላላውን ሃሳብ ሊደርሱበት አይችሉም።

ይኸ የግጥም ጠቅላላ ስሜት ነው፣ ወይም የግጥም “ነፍስ” እንበለው፣ ቅኔን ትልቅ ወይም ትንሽ ሊያሰኘው የሚችል። ደግሞ ይኸው ስሜት ነው፣ አንድ ቅኔ ከአንድ ቋንቋ ወደ ሌላው በሚተረጎምበት ጊዜ ለአንባቢ እንደ ሀውልት ተቀርጾ ሊቀር የሚችለው። እርግጥ ቅኔን ከአንዱ ወደ ሌላው ቋንቋ የሚተረጎመው ሰው የመጀመሪያውን ገባሚ ስሜት አስመስሎ ፍጹም አድርጎ ባያቀርበውም የአንባቢን ስሜት ወደ ድርጊቱ ወደ ሁኔታው ሊያስጠጋው ይችላል።

ዕውነተኛውን ድርጊት፣ ዕውነተኛውን ስሜት ለመግለጽ ቃላት ራሳቸው ደካሞች ናቸው። አንዳንድ በቂ ሆነው የማይገኙበት ጊዜ አለ። ምናልባት ይህን ስሜት ባለቅኔዎች ሁሉ ሳይደርሱበት የሚቀሩ አይመስለኝም። ማለት፣ አንዳንድ ጊዜ ቃላት ሊሸከሙት የማይችሉት ሐሳብ ይመጣና በዐረፍተ ነገር ሰንሰለት አስሮ ማስቀረት እንዳሚያዳግት— ወይም ሐሳቡ ለመጀመሪያ ጊዜ በጭጋ ውስጥ እንደሚታይ ነገር በአንጉል ውስጥ የተደበሰበሰና ያልተጣራ ቅርጽ ያልያዘ ሆኖ፣ በኋላ ግን እየጉላ እየተጣራና መልክ እያበጀ እንዴት እንደሚሔድ።

እስካሁን ድረስ ከየንደኞቹ አንዳንድ ጥያቄዎች ሳይቀርቡልኝ

የታተሙ ግጥሞች

ቅኔ፣ በከባድ የእንቅልፍ ሰመመን ውስጥ ልቡ ተንጠልጥሎ ሕልም እንደሚያይ ሰው፣ እንዲሁም ነፍስ በሥጋ ውስጥ እየተንሰቀሰቀች የምታንጉራጉረው የሐሳብ ዜማ ይመስላል — መንፈስ በሰሜት ውስጥ መዘፈቅ አለበት። እንደ ዕብደት አንጉል ሲነካ፣ እንደ ድንጋጤ፣ እንደ ኃይለኛ ቅናትና ፍቅር፣ እንደ ከባድ ሐዘንና ትካዜ፣ መንፈስን ከሥጋ ውስጥ ገብቶ የሚያርበተብት ነገር እንዲኖር ያስፈልጋል። ያን ጊዜ ቅኔ ከጨለማ ዋሻ ውስጥ እንደሚወጣ መብራት ቀስ በቀስ ጭላንጭሉን ያሳያል።

ሌላ የተደበቀ ድምፅ በጀርአችን አንሾካሾከን የሚሉ፣ ወይም ጥሩ ቅኔ ከጻፉ በኋላ “እርግጥ ከእኔ ሐሳብ የወጣ ይሆን?” እያሉ የሚደነቁ ደራሲያን መኖራቸው የማይካድ ነው። አንዳንድ ትልልቅ ደራሲያን፣ ቅኔ የመመሰጥ ጩኸት ነው፣ በማለት ያምናሉ። በእርግጥም ይመስላል፣ አፋን ያልፈታ ሕፃን ከንፈሮቹን እያርበተበተ ሰሜቱን ለመግለጽ የሚያደርገው የሙዚቃ ቋንቋ፣ የውሻ ጩኸት፣ የወፎች ዝማሬ፣ እንደዚህ ያለው ሁሉ፣ ከሰሜት የፈለቀ በሙዚቃ የተደገፈ ቋንቋ፣ ወይም ቋንቋን የተመረከዘ ሙዚቃ ነው፣ ቢባል ከዕውነት የራቀ ሆኖ አይገኝም። በተለይም የጥንት ሰዎች፣ ዕውቀት እንደዛሬው በፍልስፍና በሳይንስ፣ በሙዚቃ፣ በሥዕልና እንዲሁም በሌሎች ብዙ ብዙ ጥበባት ተከፋፍሎ ሳይገኝ፣ ስሜታቸውን ውብ አድርገው ለመግለጽ ሲፈልጉ በብዛት የሚጠቀሙት በግጥም መንገድ ነበር።

ዳዊት በመዝሙር አስራ ስምንት ለመዘምራን አለቃ ቅኔውን እንዲህ እያለ ይደረድራል።

ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ
የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራሉ።
ቀን ለቀን ነገርን ታወጣለች
ሌሊትም ለሌሊት ዕውቀትን ትናገራለች።
ነገር የለም፣ መናገርም የለም።
ድምጻቸው ወደ ምድር ሁሉ
ቃላቸውም እስከ ዓለም ዳርቻ ወጣ።
በእነርሱም ውስጥ የፀሐይን ድንኳን አደረገ።
እርሱም እንደ ሙሽራ ከእልፍኝ ይወጣል

ባይለብስስ ባያጌጥ ቢሆን ራቁቱን።
ፀሐይ ስትገባ ካየ ስትወጣ
ወሀ ከወንዝ አፍሶ በፍኛ ከጠጣ።
ተገዢ ከሆነ ሥራውን ከሠራ
ሐሳቡን ሳያውቀው በሌላው ሲመራ።
አለ ብሎ ቆርጦ የለም ብሎ ካለ
በሁለቱም ቆሟል መንገድ መቸ ቀጠለ።
እንጀራና ወጡን ደጎና አርጎ ከበላ
ሰው እኮ ከብት ነው አይ ሞኛ ተላላ።

ሞኝ ተላሌ

በአራት እግሩ ሲሔድ ሲቆም በሁለቱ
ሲያጌጥ ሲለባብስ የሰው ልጅ ኩራቱ።
ይኖር ይመስለዋል ዓለም እንዲህ ጣፍጣ
መድከም መንገዳገድ እርጅና ሳይመጣ።
ወዙ ሲያብለጨልጭ ፈገግታው ሲያበራ
“ሰው እኔ ነኝ እኮ ማን አለ ጠንካራ”
ብሎ ሲደነፋ ቆሞ ሲንጠራራ።
ፍጹም አያስብም ሰዓቱ ሲቆጥር
ነገ ዛሬ ሆኖ ወደ ትናንት ሲዞር።
ቀድሞ አይሰማውም ደቂቃው ማለፉ
ቀኑ መሸቶ ነግቶ ሲለፈልፍ ወፋ።
ዛሬ እኮ ዛሬ ነው ነገም ቢሆን እሱ
ከዕድሜው ላይ አንድ ቀን ሁለት መቀነሱ።
“ይህ እርጅና አይደለም ዛሬ ጤናማ ነኝ”
“ተመልከት ጡንቻዬን ዝለል ብረር ሲለኝ”
ነገ ሐያ ዘጠኝ በዓመቱ ሠላሳ፤
“አበድክ ጤናም የለህ ገና ነኝ ጉልማላ”
ሠላሳውም አልፎ አርባ ዓመት ሲሆነው
መካከለኛው ዕድሜ ይልህል ይኸ ነው
ቁጭ በል ተጫወት ይቅርብህ ሩጫው።
“ማሞ መስታወቱን እስቲ ወዲህ ስጠኝ”
“ከሽቦቱ በቀር አሁንም ወጣት ነኝ”
አምሳም ሥድሳም አልፎ ዘጠና ቢሞላ
ሞኝ ነው የሰው ልጅ ማሙዬ ተላላ።
ዕድሜ እያሳሳቀው እርጅና ቤት ገብቶ
ዞር ብሎ ሲያስተውል ያንን ዳገት ወጥቶ
መርበትበት መደንገጥ ያኔ ነው ሐዘኑ
“ይገርማል ይደንቃል እንዴት ሔደ ቀኑ፤”
ሁሉም አዲስ ነገር አይቶ የማያውቀው

ከቶ ምን ልብስ ነው ሳያውቅ ያጠለቀው፤
ወሀ ውስጥ ቆይቶ በሳት የተቆላ
ቆዳው ተጨማሪ ሲመስል ባቄላ
ጅማቱ ሲታሰር እግሩ መሔድ ሲተው፤
እጁ ሲንቀጠቀጥ መጨበጥ ሲያቅተው፤
ዐይኑ እየደከመ ጆሮው ሲያወላውል
አንሱኝ ብድግ አርጉኝ ያዙኝ እቀፉኝ ሲል፤
እንዳያርፍ ሲበላ እንዳይወድቅ ሲጠገን
ሐልም እየሆነበት የበረረው ዘመን፤
ለጽድቅ ነው ብሎ ሞት መጥቶ ሲያነሳው
ሰው ያብዳል ይጮኻል ያለቅሳል በሬሳው፤
ካለመኖር መጥቶ እኖራለሁ ይላል
ሲሞትም በኋላ ቆይቶ ይነሣል፤
መኖር የሚሉትን ይኸን ቃል ቢያገኘው
መንካትም መዳሰስ መጨበጥ ቢቻለው፤
እንደብር በኪሱ ወይ እንደቀለበት
እጣቱ ላይ አርጉ መኳተን ይብዛበት?
ማ መሆኑን ሳያውቅ ራሱን ሳይገምት
እንደጥንግ ለግተው ወደላይ የጣሉት፤
አየር ላይ ተንሳፎ የሚይዘው ሲያጣ
ባክኖ ተሸከርክሮ ዞርበት ሲመጣ፤
በስቦታምነት ራሱን ያኮራል
“እግዜርን እየሁት ልክ እኔን ይመስላል”
እሱ ለዚህ ዓለም ቅንጣት ኢምንት ነው
ይኸ ዓለም ለዚያኛው ያኛው ለወዲያኛው
ተያይዞ ሲሔድ መጨረሻም የለው።
የአእምሮው መብራት እያነሰ ኃይሉ
እየረቀቀበት ሲጠፋበት ውሎ።
ጭጋግ እየሆነ ምሥጢሩ ሲሳነው
ካለመኖር ፈጥሮ መሬት ላይ የጣለው
እንቅስቃሴ ሆኖ ዝም ብሎ የሚያየው።
ማ ነው፤ ምን ነው፤ የት ነው፤ እንዴት ነው ከማለት
ሲሔድ ያገኘዋል በቀጠሮው ሰዓት።
ሣር መሳይ ጉዝጉዞ ካሳለፈ እንቅልፉን

መታሰቢያ

በእጅ ላይ የሚውል የጣት ቀለበት ባንገት የሚደረግ ወይም በደረት፣ በወርቅ የሰከረ ባልማዝ ልቡ ጠፍቶ የተደከመበት ብዙ ገንዘብ ወጥቶ፣ ስም የተጻፈበት ሰጪን ለማስታወስ፣ እጅ የሚዳብሰው የሚቀመጥ በኪስ፣ የሚሰሰትለት የሚሆን ለጌጥ መንፈስ የሚወደው ሞገስ የሚሰጥ በጣም የሚደነቅ ሥራው የረቀቀ ይኸ መታሰቢያ ነው ጠፍቶ ካልወደቀ። ሲቀመጥ የሚያምር በጠረጴዛ ላይ ክቡር ድንቅ የሆነ ጧት ማታ የሚታይ፣ ያበባ ማኖሪያ ገጸበረከት የሚያማምር ሐረግ የተጣለበት፣ የወዳጅ ስጦታ ወይም ፎቶግራፍ ለልጅ ልጅ የሚሆን የሚተላለፍ፣ ቤት ካልተቃጠለ ሌባ ካልሰረቀው ወይ ካልተቀደደ ሕፃን ካልሰበረው የሩቁን ያቀርባል ይኸ መታሰቢያ ነው። በደምብ የታሠረ ቀይ ክር ያለበት በሣጥን የሚኖር የፍቅር ወረቀት፣ “አትርሱኝ” የሆነ የጸጉር ጉንጉን አስታዋሽ ፈላጊ ጥንት የቀረውን። ቁልፍ የሚጠብቀው ባመት የሚወጣ ልብስና መሐረም የሚኖር በሻንጣ፣ ጫማም የውስጥ ልብስ ትኒኒሽ ስጦታ² ለጊዜው ያጠግባል ሲታይ በደስታ፣ ነጋሪ ይሆናል ብል ካላነተበው ያለፈውን ጊዜ መልሶ ሲያመጣው።

ትዝታ

ልሲድ ልብረር ልውጣ ይውሰደኝ ነፋሱ አሞራን ልከተል አልለይም ከሱ ዳመናውን ልልበስ ልሸፈን ይብረደኝ ወሀ ሆኖ ጠፍቶ ፀሐይ እስኪፈጀኝ ልንሳፈፍ ባየር ላይ ልመልከት መስኮችን በያይነቱ አበቦች ቀያይ ብጫዎችን ወንዞቹን ልያቸው እጥፍ ዘርጋ ሲሉ ተራራን ሰንጥቀው ሲያልፉ በማሕሉ እግሬ አፈሩን ይርገጥ ልምጣ መሬት ልንካ ዛፍ እንጨቱን ልየው እልም ባለ ጫካ እንቅፋትም ይምታኝ እሾህ ይውጋው እግሬን ከእንቅፋሬ እንድነቃ እንዳውቀው መኖራን ልውደቅ ልንከባለል ልብሴን አፈር ይንካው ድጡ ላይ ልንሻተት ያበላሸኝ ጭቃው ልንቦጫረቅ ልግባ ወሀ ውስጥ ልዋኝ ዓሣን ልምሰለው ጉርፉ ይውሰደኝ እግሬን ላፈራርቀው እንደ ዕንቁራሪት ላድንቅ ላስተውለው ያላትን ብልሀት ወሀው ሰውነቴን ያርስ ያለስልሰው ፏፏቴው ያንራ ያንሳፈኝ አረፋው። ተወርውሬ ልውጣ ባሸዋው ላይ ልሩጥ የእግሬን ምልክቶች ልተው መሬቱ ውስጥ ትንፋሽ ይቆረጥ ፍጥነቴን ልቀጥል ነፋስ ቡቃያውን ልየው ሲያመሳቅል በተራ ሲያስተኛው አጥፎ ሲዘረጋው ማዕበል አስመስሎ እየቆራረጠው የታጨደው ክምር ፈርሶ ሲንገላታ አየር ላይ ሲወጣ ባውሎ ነፋስ ዋልታ ልስጠም ልውደቅበት ፍራሽ ይሁን ሣሩ።

መጻፈው ይሸተተኝ ልምላሜ ማሩ።²
 እዛፉ።³ ጥላ ሥር ይለፍልኝ ቀኑ
 ልስማ ላንቀላፋ ወፎቹ ሲዘፍኑ
 እረኛው ሲዘምር ሲያሞግስ ከብቶቹን
 ወዲያ ማዶ ደግሞ ጋራው ጥላ ሲሆን
 አረሁ ሲደበቅ ሜዳው ሲሸገገገር
 ዛፉ እየጠቆረ ከሩቅ ያለው መንደር
 በጭስ ተሸፍኖ መልኩን እያሳሳ
 ውበት ማታ መጣች የቀኑን ጨርሳ
 ፀሐይ የሞቀውን ተጉናጽፋ ልብሷን
 ቀላ ባለ ብጫ ሸፍናው ፍጥረትን
 ስትሔድ ስታሾልቅ ስትቀዘቅዝ
 እነሆ ጌጦ፣ አልማዝና ወርቅ።
 መሬት ሲቀዘቅዝ ሲፈካ ቀላዩ
 ጨረቃና ኮከብ ባንድ ላይ ሲታዩ
 ፊቴን ሲዳብሰው ቀዝቃዛው ሽውታ
 ሰውነቴን ትቼ እስቲ ልረፍ ማታ
 ጠቅላላ ኑሮዬን በዕለት ሞት ልሻረው
 ልቤ ከበሮውን በዝግታ ይምታው
 ሐሳብና ድካም እኔን መጥተው ይጡ
 ሥጋዬ ውስጥ ገብተው ፈልገውኝ ይውጡ።⁴
 የተሸሸገውን ሀብቴን እንዳይሰርቁት
 ሌቦቼ ቆፍረው ሳይከፋፈሉት
 መላእክት ይምጡበት ሳጥናኤል ይሸሽ
 ትጠበቅ ትዝታ እንዳትበላሽ።
 እልቤ ውስጥ ገብታ ትታሸግ በቁልፍ።⁵
 ባንጎሌ ብራና ዜናዎ ይጻፍ
 በቀለም ያበደች ኃይሏ የደመቀ
 በዘፈን በዜማ የተብረቀረቀ
 የደሜ ሕዋስ ነች ላፍንጫዬ ሽታ
 ባፌ ጣጧ ማር ነው የመንፈስ ጸጥታ
 የሙዚቃ ስልቷ የጆሮዬ ጸጋ
 ያይኔ ውበት ቀለም የሰውነቴ አልጋ
 የልጅነት ጊዜ ትምጣ ትዝታዬ

ድሮ የተሠራች አሁን መኖሪያዬ
 የወደፊት ተስፋ መልኳ እማይለወጥ
 ተቀርጾ የምትኖር በሰውነቴ ውስጥ።

ምንድነሽ?

ነፋስ ወይም አየር ወሀ ነሽ እንፋሎት መልአክ ወይም ሰይጣን ብርሃን ወይም ጽልመት? ድንጋይ፣ አፈር፣ ጭቃ፣ ቅጠል፣ እንጨት ልጥ አልተረዳሁትም ሥራሽን በቅጥ። ብረት፣ ነሐስ፣ መዳብ፣ ወርቅ፣ ሉል፣ አልማዝ። አገልጋይ ለሥራ ለጌጥ የሚያዝ? ቀይ ነሽ ብጫ ነሽ፣ አረንጓዴ ጥቁር ሐምራዊ ቡና ዓይነት ቀለምሽ የሚያምር? ፉንጋ ነሽ ስልካካ ቆንጆ ወይም መጥፎ? የማር እንጀራ ነሽ የወጣ ከቀፎ። ወለላው በጌሾ በወሀ ተጣርቶ፣ ናላዬን ያዞረው ከቦታው እናግቶ። አጭር ነሽ እረጅም ወፍራም ወይ ቀጭን? ወርድና ስፋትሽ ልኩ ምን ይሆን? እያለሽ የለሽም ሳትኖሪም አለሽ ጣፍጠሽ የምትመሪ ማርና ሬት ነሽ። የምታቃጥዬ ቃሪያ ነሽ በርበሬ እሳት ለብላቢ ነሽ አከሰልሽኝ ዛሬ። ነገ ስትሔጃ የለሁም ትቢያ ነኝ ካንቺ ጋር ይጓዛል ሐሳቤ ሳይገኝ። እርግጥ የፈጣሪ ነሽ ወይ እስትንፋስ? እውነት ቀሪ ረቂቅ የማይዳሰስ? ኃይሌ ነሽ ምርኩዜ ብርታቴ ጤናዬ ጠጉሬ፣ ግንባሬ፣ ዐይንና አፍንጫዬ። አፌ ጆሮዬ ነሽ ጥርስና ምሳሌ፣ ሆድ ዕቃዬ ልቤ ሳምባዬ እስትንፋሴ አንጉሌ ነሽ አንቺ የግሬ የጄ ጌታ ደግፈሽ የያዝሽኝ የሆንሽኝ መከታ። አልጋሽ ነኝ ፍራሽሽ፣ መከዳ ልብሰሽ

ቁልፍ የማይደብቀው መታሰቢያ ሞልቷል በገልጽ እየታየ ሊሰወር ይችላል፤ ሣጥን መክፈት የለም ወረቀት ማንበብ ቦታው ማከማቻው ማደሪያው ነው ልብ፤ ብርሃን አያሻውም ጨለማ አይጋርደው ጊዜ አይለውጠውም ዐይን እንኳን ባያየው፤ ልስልስ ጣፋጭ ጥፊ ጉንጭ ላይ የሚያርፍ “እወድህለሁኝ” ብሎ ሲጋረፍ የሚያማምረው ጣት ፍጹም አይረሳም። ወረቀት በመጻፍ ዝብዝብ አያሻም። ወይም አለ ቁጣ ውስጡ የውሸት ፈገግታን የሚሰጥ ሲያሰላስሉት፤ ወዲያው ተለውጦ ደግሞም በመሣቅ አፍን ከፈት አርጌ ከንፈርን ለቀቅ፤ ጥርስን አሳይቶ ፈዞ በማስተዋል ከንፈርን ከከንፈር አምጥቶ በማዋል፤ ሙዚቃው ሲዘፍን ቀዩ ብርሃን በርቶ ዳንሱን ሲራመዱት በጣም ተጠጋግቶ፤ ጆሮን ሲማርከው ቀስ ያለው ንግግር መታሰቢያ ይኸ ነው የማይበላው አፈር፤ ሁኔታው ጊዜውም ቦታው ተጨምሮ አስታዋሽ በመሆን የሚኖር ነው አብሮ፤ በፍጹም አይዝግም አያረጅ ቢቀመጥ እያሸበረቀ ጊዜው ሲለዋወጥ፤ ካንጉል አይፋቅም በአእምሮ ተጽፎ ሲታወስ ይመጣል ብዙ ዘመን አልፎ። መታሰቢያ ይኸ ነው የተሠራ ባጥንት ሥጋ የመረገው ያጣበቀው ጅማት፤ ቆዳ ያለበሰው በደም የተቀባ ነፍስና አካል ሁኖ በሰው የሚገባ።

ጦርነት

ያዘቀጠው አሰር እየደፈረሰ
 የተቀጣጠለው እንጨቱ እየጨሰ
 መሬት ቁና ሆና የሰው ልጅ ሲጨንቀው
 እሳት ተያይዞ አገሩን ሲያለብሰው
 ባለቤት ተሰዶ አዳኛ ፈራርሳ
 አሞራ ሲያንገግብ ተከምሮ ሬሳ
 ሥጋ ሲርበደበድ ነፍስ ይሸቆጠቆጣል
 ወኔ እየቀዘፈው ደም ይገነፍላል።
 ኮሽ ባለ ቁጥር ዞሮ ሲገላመጥ
 እየተንሻተተ ገደሉን ሲሰጥጥ
 ሲቃትት ሲደክም ሲርበው ሲጠማው
 ሥጋውን በመካድ ሞትን ይመኛል ሰው።
 የፍቅር ጥላ ነው ጭጋግ የደስታ
 ሐዘን መንገሳታት፤ መታሰር መቸገር
 መቆሰል መሠቃየት የሌለው ጸጥታ
 ያንድነት እከክ ነው ልብሱ የነተበ
 በላብ በጭቅቅት ገላው የረጠበ
 ተለዋዋጭ መልኩ ያልታወቀ ግቡ
 አልቋል ሞቷል ሲሉት ያው ይነትራል ልቡ።
 ሥጋ ተለያይቶ ሲቀር አጥንታቸው
 ማንንም በስሙ መጥራት የማንችለው
 መልካቸው ሲጠፋ ሁነው እንዳልነበር
 እነሆ ርስታቸው የእኩል ቤት መቃብር።
 መድፍ የተከላቸው መትረየስ ዘርዘሮ
 ቦምብ የመገባቸው አይሮፕላን በሮ፤
 ታንክ በደነጉረው ጠመንጃ ዘርቷቸው
 ጢስ ወሀ እየሆነ ሲጠጡ ባፋቸው
 የታል የበቀሉት ወዴት ነው ቦታቸው?
 ልምላሜአቸው የታል ፍሬያቸው የታለ?

ሐውልቱ ድንጋዩ ምን አጉነቆለ!
 ባንድ በኩል ደግሞ
 የሰላም ሚዛን ነው፤
 የበዛን አርሞ
 የሚያስተካክለው።
 ሰላም ብዙ ሲቆይ ሥሩ ይሻግታል
 መሠረቱ ዝጎ ቀስ ብሎ ይወድቃል፤
 እንሥቶ በመካብ የፈራረሰውን
 ቀብሮ በመለሰን ሲያድስ መሠረቱን፤
 ኃይለኛ ሲገባ ሲተክል ዓላማ
 ባለሀ እርጋ ብሎ አዋጁን ሲያሰማ፤
 ይኸው ተጀመረ አዲስ ዐይነት ሰላም
 ዳግመኛ እስቲወድቅ ፈርሶ እስቲደመደም፤
 ሰላም ያቻት ብሎ ሁሉም የሚጮኸው
 ክፉ ቀን አታምጣ ብለን የምንተቸው፤
 በጸሎታችን ውስጥ መሪ እንዳያሳጣን
 ወድቀን እንዳንቀር ተገዥ በመሆን፤
 ያቻት ዓላማችን ነፋስ ተቀበላት
 ብለን የምንቆመው ሰላም የምንላት
 ጸጥታ ሲኖር ነው አልፈን በጦርነት፤
 እንደኛው ሲተኛ ያኛው ሲጠብቀው
 ሰላም ወይ ጦርነት ድርና ማግ ናቸው።

ሲፈጠር፣ ሲመጣ፣ ሲወጣ ከቤቱ።
አይችልም መዝናናት
በደመነፍስ ባሕርይ እንደተቀረጹት።
እንዳህያ እንደ ጅብ ወይም እንደ ጦጣ
ወይም እንዳንበጣ
የማይቸገሩት ለምን ያስባሉ?
ከብቶች ይግጣሉ፣ ወፎች ይዘፍናሉ
አበቦች ያድጋሉ።
ውስጡን አላወቁም፣ አልተመራመሩም
ሲመጡ ወዳለም።
የውሽት ሥዕል ናት
ለዛዋ እሚጠፋ፣ ቀለሟ እሚጠፋ
ሽታዋ እሚጠፋ።
ጠረፍ እሚያባርር፣ ጣሟ እሚከረክር
ቧልቷ የሚያስመርር።
የሰው ልጅ አንድ ባንድ ልታንሸራሸረው፣
ሁልጊዜ እንግዳ ነው።
ማናፈስ ማቅበጣ
ማቻኮል ማሮጣ።
ያለም መራራነት ነው የሚጣፍጠን
መቸ መጣፈጣ!

የምትዳስሽኝ ስትንቀሳቀሽ።
ጥላሽ ነኝ እርምጃሽ ግዙተኛ ላንቺ
ስለቀቅ የምሮጥ አስረሽኝ ስትፈቺ።
መኖርሽን እንጂ ስሜትሽ ሕልም ነው
የራቀው ሰማይ ነሽ የማይዳሰሰው።
የተረላሽው ነሽ ያለፈው ትናንት
ማነው የሚያስብሽ እሌለሁበት?
ሽቱና ቅባትሽ የታለው መዐዛ?
የወሀ ሽታ ነው የተሣነው ለዛ።
ጌጥሽ ወዴት ይሆን ያለ ቅስቃሴ?
ገዳም የገባ ነው የሞተ መነኩሴ።
የምትጫወቸው ሙዚቃው የታለ?
አፈና ምላሴ ድምፄም ዝም ካለ።
እኔ ነኝ የሆንኩት ሳላውቀው አንቺን
ለኔ ብዬ ላንቺ ጤና ስለምን።
በሐሳብ መሣሪያ የፈጠርኩሽ እኔ
ቦታም የሰጠሁሽ ጽድቅና ኩነኔ።
በቅርጽ አሳምሬ በቀለም ቀብቼ
የእግዚአብሔርን ጸዳል ብርሃኑን ሰጥቼ፣
የኔ ማየት መስማት መሆኑን ሳላውቀው
ሳላውቀው መሆኑን ሐሳቤ በሞላው፣
የሳምባዬ ወናፍ የልቤ ጭፈራ
የደሜ መረረጥ የጉበቴ ሥራ፣
አንጉሌ መንፈሴን እያውለበለበው
ትንፋሹ እሳቱን እያቀጣጠለው፣
ገላዬ ሲጫጫስ ሲቃጠል ሲፍም
ስበላ ሲሞቀኝ ስሮጥ ስደክም፣
የፍጥረት ግዴታ አካሌን ሲያሠራው
እየቆሰቆሰ ሕይወት ሲመገበው፣
አለሁ ብዬ ሳስብ አንቺ ነሽ ምክንያት
ማነሽ በኑሮዬ ቤት የሠራሽበት?
ምንድነሽ? ምንድነሽ? ምንድነሽ ምንድነሽ?
ካንቺ ጋር እያለሁ ሳውቀው የማላውቅሽ?
ቅመም ነሽ ዝንጅብል ቅርንፉድ ቀረፋ

የነጠረ አረቄ የእህል አረፋ?
 የሚያንገዳግድኝ እግሬን ያሳሰረው
 ምንድነው ጥንስሱ ለይቼ ልወቀው?
 ወዴት ነው ቀበሌሽ መደበቂያሽ ዋሻው
 ከልቤ ውስጥ ይሆን የሚንደፋደፈው?
 ወይም ባዶ ቦታ ዐይን የማይደርስበት
 ጫጫታ ሁካታ ጩኸት የሌለበት?
 ዕንቁቅልሽ ነፍሴ ንገራኝ በርጋታ
 ጨንቆኛል ጠቦኛል ያለሽበት ቦታ።
 ነፍሴ ተገለጪ መኖሪን ላስታውስ
 የት እንደምትሔጂ?
 የት እንደምትቀሪ?
 ምን እንደምትፈቅጂ?
 ምን እንደምትሠሪ?
 ስወለድ ጀምሮ አብሮኝ የሚኖረው
 የሚንቀሳቀሰው
 ይኸ ሰውነቴ ሲበተን ሲፈርስ።

የዓለም መራራነት¹

ያለም መራራነት ነው የሚጣፍጠን
 መቸ መጣፈጣ፤
 ኮሶውን በማሯ ጠቅልላ ስትሰጠን²
 ስትሰጠን እሳቱን
 አመድ አስመስላ ሸፍና ረመጡን።
 ስትሰጥ ማየ ሕይወት ስትሰጠን መዳሀኒት
 መርዟን ጨምራበት።
 ስትሰጠን እራቱን ስኳር አስመስላ
 እንደ ጌመን ሠርታ ሳማዋን ስንበላ።
 እሷ ትዞራለች
 ፀሐይ ትሞቃለች
 እኛን በብርድ ላይ በጨለማ ጥላ።
 ያለም መራራነት
 የሚያቆራምድ ነው፤ የሚያኮራምት።
 ስትወስድ ወደ ኋላ ስትወስድ ወደ ሌላ
 ምሥጢር ያላት መስላ።
 ከቤተሰብ ማሕል
 ሰው ስታኮበልል።
 ስትወስድ ስጦታዋን
 ለገጸበረከት ያቀረበችውን።
 ሌባ ናት ሰራቂ
 ቀጣፊ ነጣቂ።
 አባባይ ቀልማዳ፤ አታላይ አስመሳይ
 ዋሾ ናት ወላዋይ።
 ሰው ሊኖር ባለም ላይ መች ተፈጠረ!
 መንገደኛ እንግዳ
 መሽቶበት የመጣ
 ሠራተኛ አገልጋይ ነው የተቸገረ።
 ብዙ ነው ልፋቱ

ከብቶች ሣሩን ይንጩ።
 ሕፃናት ይሩጡ ይሣቁ ይንጫጩ፤
 ዛፎች ይተንፍሱ፤ የነፋሱ ጠረን፤
 ይሰራጭ በቦታው ያውደው አገሩን።
 ዐደይ አበባ ነህ የመስቀል ደመራ፤
 ጠረንህ አልባብ ነው አየርህ የጠራ።።
 ያገር ልብስ አንተ ነህ ነጭ እንደ በረዶ፤
 ሰው የሚያጌጥብህ ጥበብህን ወስዶ፤
 ቡቃያ ነህ እሸት ጓሚያ የበሰለ፤
 አረንጓዴ ልብስህ በጌጥ የተሳለ።።
 ጥቁር አረንጓዴ፤ ብጫማ አረንጓዴ፤
 ያተር አረንጓዴ፤ ንጹሕ አረንጓዴ።።
 ቀለም፤ ቀለም፤ ቀለም፤
 የሚስተካከልህ የሚያሰንቅህ የለም።።

ሐዘን የምታርቅ የገነት ምሳሌ።።
 ይታደል ወለላህ ጠጁ በብርሌ።።
 ይስከር በደስታ ሕዝቡ ይሣሣቅ፤
 ድምፁ እየተማታ ሙዚቃው ይፍለቅ።።
 ዕንቁጣጣሽ ብለን እንስጥህ ሰላምታ፤
 የዘመኑ መሪ የወሮቹ ጌታ።።
 ይጨብጨብ ለዝናህ ፤
 ይጨብጨብ ለሥራህ ፤
 ይጨብጨብ ለመልክህ ፤
 አንተ ነህ መስከረም።።
 ዘመን የምታድስ አስጊጠህ በቀለም።።

የባሕር ቅርድዶች

የሚሸቀዳደሙት የባሕር ቅርድዶች ወዳሸቀው መጡ
 የፀሐዩን ጮራ ይዘው እየሮጡ።።
 ይርመሰመሳሉ፤ ይረባረባሉ
 ይብረቀረቃሉ።።
 ምንድ ነው ጉዳዩ!
 ነፋስ አስቆጥቶ የሚያሯሩጣቸው?
 ተልከው ይሆናል አንድ ነገር ይዘው።።
 ከባሕሩ ማሕል ዓሣው ሲነጋገር
 ወይም ከሩቅ ጠረፍ መርከብ ሲሸከረከር
 ወይም ከጀልባው ሥር።።
 ማዶ ከሚታየው ከትንሹ ደሴት
 ከተንዘራፈጠው ከጋራው አቀበት።።
 ይዘዋል በመላ።።
 ማን ያውቃል ምን ይሆን?
 ትርጉሙ ረቂቅ ነው የቋንቋቸው መጠን።።
 እነሱም አያውቁት (ይቻላል ለማለት)
 ምን እንዳስነሣቸው አጥመልምሎ ድንገት።።
 ምን እንደሚሠሩ የት እንደሚሔዱ
 የፀሐዩን ጮራ ሲያመጡ ሲወስዱ።።
 አሸዋ ሲገፉ
 ዓሣን ሲሸከሙ ሲጥሩ ሲለፉ።።
 ዛጉል አንከባለው ወደዳር ሲያወጡ
 ሲጋጩ ሲሮጡ።።
 እንዱ ሌላ ሲሆን እያበጀ ቅርድድ
 ያኛው በመከተል የሱን ቦታ ሲወስድ።።
 ኑሮአቸው ነው ውሸት
 ምሥጢራቸው ባዶ አልቦ ነው ቀለበት
 ይኸ ሁሉ ድካም ከቶ ለምንድ ነው?
 መሬት ለማቅናት ነው?

ባሕር ለማስፋት ነው?
 አገር ለመያዝ ነው?
 ልፋታቸው ከንቱ!
 ግን ትርጉም ይሰጣል
 ይኸ ነው እውነቱ
 ሁኔታው ሲለወጥ የቅርድድነቱ።
 ተንደርድሮ መጥቶ ሲሔድ ወዳሽዋው
 መሬቱ ሲውጠው።
 ወደተነሣበት ዳግም ላይመለስ
 ፈርሶ ሲበታተን ከጠረፉ ሲደርስ።
 ቅርድዱ የታለ?
 የዱሮ ሁኔታው መልኩ ከተጣለ።
 ያ ሁሉ መርመስመስ ያ ሁሉ ማብረቅረቅ
 ያ ሁሉ መሯሯጥ ያ ሁሉ መፍለቅለቅ
 ጠፍቶ ሲዘባረቅ።
 መንቀሳቀሳቸው በኋላ ዝም ሲል
 ከትንኝ አንሥቶ ከቁንጫ ቅማል
 ከዝሆን ከግመል።
 በጣም አዋቂውን እንስሳ ከሁሉ
 ሰውን ይመስላሉ።

አንተ ነህ መስከረም

ማለቂያ በሌለው ደማቅ ሰማያዊ፤
 ከሩቅ ያለው ጋራ ተነክሮ ሐምራዊ።
 በዚያ ላይ ዳመናው እንደ ጥጥ ተነድፎ፤
 እየተራራቀ ሲያንጃብብ ተቃቅፎ።
 አንተ ነህ መስከረም፤
 የሐምሌን ጨለማ የነሐሴን ዝናም፤
 የሻርክው አንተ ነህ፤
 በብርሃን ውዛትህ

በክረምቱ ወራት ሰማዩን ያስጌጠው፤
 የማርያም መቀነት በቀለም ያበደው።
 ጤዛው አርሶታል መሬቱ ላይ ለቆ፤
 በቀይና ብጫ መስኩ ተለቅልቆ፤
 ወንዝና ጅረቱ ድንጋይና አፈሩ
 አገሩ ውብ ሆኗል ሜዳው ሸንተረሩ።

ዕንቁጣጣሽ አንተ ስጦታህ የበዛ፤
 ለሰው መታሰቢያ ውበት የምትገዛ።
 በሽቱ መፀዛህ ለውጠው ዓመቱን፤
 ይታደስ ያረጀው ፍጥረት ሌላ ይሁን።
 ከምረው ዘመኑን ካበው ባመት ባመት፤
 በወሩ ደረጃ ፍጥረት ይጓዝበት።
 ፍየሎች ይዝለሉ ቅጠል ይበጥሱ፤
 ከተሰደዱበት ወፎች ይመለሱ።
 ይልቀሙት እህሉን፤ ይሥሩ ቤታቸውን፤
 ይስፈሩበት ዛፋን።
 የደስደስ ያሰሙ ንቦች ይራኩቱ፤
 ይንጠራሩ አበቦች ይንቁ ይከፈቱ።
 እንቦላና ግልገል በመስኩ ይፈንጁ፤

እርግጥ የሚያሳስት እውነት የሚመስል
ብዙ ነገር ጥልቷል።
አንድ ነገር መስሎ የማይመስልበትን
እንዲያው በይሆናል
ነው ብሎ ከማመን።
ሦስት አራቴ አስቦ ማግኘት ነው ትርጉሙን።

ዓገም

ማነህ የተኛኸው?
እንቅልፍ የደበተህ ሥጋህን ጥለኸው።
ምን ኖረኻል አንተ
ንጉሥ ኖረኻል ወይ፣ ኖረኻል ወይ ጌታ?
ወይ ቁሩንጮ ለባሽ ለማኛ ከርታታ?
ሚኒስትር ደጃዝማች ወይም ፊታውራሪ
ባለብዙ ገንዘብ አሸከር አሳዳሪ
ኖረኻል ወይ አንተ?
አጥንትህ ወላልቆ እንዲህ የሻገተ!
ሥራህ ምን ነበረ ቤትህ የት ነበረ?
እርስትህ የት ቀረ?
የተመራመረ አዋቂ ፈላስፋ
ብዙ መሰናክል ካለም ላይ የገፋ
ሳትሆን አልቀረህም፤
ጉድ ነው! መልክህ የለም።
ማነሽ? ማነህ አንተ?
ማናችሁ እናንተ?
ማነሽ በዘመንሽ የውበት እመቤት
ሆነሽ የገዛሽው የወንዶችን ጉልበት?
በክንድሽ ያለቀው
ወጣቱ ጉልማሳ የት ነው የወደቀው?
ምን ኖረኻል አንቺ አጥንትሽ ይናገር?
እንጨት ተሸካሚ
ወይ ኩበት ለቃሚ
ወይ ልብስሽ ያደፈው ጥሬዋ ባላገር፤
ወይም ሽቅርቅሯ እስቲ ተናገሪ?
ሽቱሽ የጎረፈው መንጭቶ ከጋሪ
በወርቅና ባልማዝ በሉል እንደሆነ
ተጫውተሽ የሌድሽው ዝናሽ የገነነ።

እስቲ ተናገሪ ቋሚ ያዳምጣል
 አንቺ ለመሆንሽ ምስክርሽ የታል?
 ያሻሻል ምስክር
 ሞተህ ስትቀበር
 ድንጋይ ላይ ተጽፎ የሚናገርልህ
 ምልክት የሚሰጥ አንተ ለመሆንህ፤
 ሐውልት የሚያቆይህ
 ዘመድ ያስፈልጋል ከሌላው ለይቶ
 መንገደኛ እንዲያውቅህ ቆሞ ተመልክቶ።
 “እገሌ ነው” ብሎ ታሪክ የሚያወራ
 እንዲደነቅልህ ቀሪው ያንተ ሥራ
 ተነስ አንተው ጥራ!
 እጉንህ ከተኝት ዓፅሞች በጉድጓድ
 አለ ወይ ዘመድህ የምታውቀው ጓድ?
 ወዴት ነው አባባ የታለች እማዬ
 ጋሼ ወዴት ይሆን የት ቀረች እትዬ?
 ጠፍቷል ምልክቱ
 አጥንትና ሥጋህ ሲሰነባበቱ።
 ከሙታን ማጎበር በመዝገብ ገብተሃል
 ማንኛውም አጥንት አስክራን ሆነኻል
 የሞት ጠባሳ ነህ አስታዋሽ ሥራውን
 ከንቱ ነው የምትል አወይ ፍጡር መሆን!
 የተንቀራፈፈው እጅ እግሩ ሽምቦቆ
 የተከፋፈለው ሰረሰሩ ለቆ፤
 ጥርሱ ያገጠጠ ዐይኑ የወለቀ
 ጉድኑ ተቆጥሮ ጅማቱ ያለቀ
 የተገጣጠመ የተሠራ ባጥንት
 ሥጋ ወዝ የሌለው የሰው ዘር ምልክት፤
 ሆነህ የተኛኸው
 የማትታወቀው፤
 ማን ኖረኻል አንተ?

አንድ ባላገር

መጽሐፍ ያልቀሰመ ታሪክ ያላጠና
 የገጠሩ ሽታ ያልለቀቀው ገና
 ይመስላል ባላገር፤
 ካገሩ የወጣ ተሰናብቶ መንደር።
 በከተማው ኖሮ አዲስ አበባ ውስጥ
 ጥቂት ጊዜ ያህል ሠልጥኖ ሲቀመጥ፤
 ወጣ ብሎ ሲሔድ
 አንድ ቀን በመንገድ ጥግ ጥጉን ይዞ
 በማሰብ ተክዞ፤
 ሰው ሁሉ ሰላምታ የሚሰጠው ከቶ
 ሌላ ቦታ ሳይሆን፤
 በቤተ ክርስቲያን
 በቅጥሩ ጋ ሲሔድ ቦታውን ለይቶ፤
 ምን ይሆን በማለት
 ሲፈልግ ምክንያት
 መንገዱን አቋርጣ
 ባጠገቡ ልታልፍ አንዲት ሴት ስትመጣ፤
 “አንተ ታውቃለህ!” ብላው አስደንግጣ፤
 “ምኑን?” ሲል ጠይቆ
 ገርሟት አፍጥጣበት የባሰ ተጨንቆ፤
 መድኃኔዓለምን ነው፤ ቤተክርስቲያኑን፤
 እሱ ያውቃል።። አለች
 ከልቧ እየሣቀች
 ሳይገባው ፈሊጡ!
 እስከ ዛሬ ድረስ
 ለቤተ ክርስቲያን ሰላምታ ሲሰጡ
 አንገት በመቀለስ
 እጅ የሚነሳቸው
 አንዴት ሊደንቃቸው?

ወደ ኋላው ሲቀር ፍጥረት በድካሙ፤
 ጊዜ ይራመዳል ሲቃለል ሽክሙ።
 ባንድ በኩል ደግሞ ጊዜ ፍጹም የለም፤
 መነሻ መድረሻ መካከል የለውም።
 ሰው ነው የሚለካው፤
 ጸጥታን ሰንጠቆ ድምፅ እንደሚወጣው።
 ጨለማን ሲረታ፤
 ብርሃን እንደሚገኝ በጠቆረው ቦታ።
 ሰውም በጊዜ ላይ፤
 ይሆናል መስታዎት መኖሩን የሚያሳይ።
 እንዳይሆን ያስፈራል!
 ይኸም እንዳይባል፤
 ሰው ቢኖር ባይኖርም መሬት መሽከርከሯን
 ወር እየቆጠረች ጨረቃ መውጣቷን፤
 ባሕር መላወሱን፤ ዝናም ማርከፍከፉን፤
 አፈር መንፈቀቁን፤
 አይተውም ሥራውን ምንም አያቋርጥ
 ሰው ነው ተመልካቹ በዘመን ላይ ሲሮጥ።
ውሽት ነው ይጠፋል!
 ጊዜም እንደ ሌላው፤
 ጊዜም ከሚወደው
 ጊዜም ከጊዜው ጋር ሞቶ ይቀበራል።

* * *

የነቢያት ጊዜ ዛሬ ወዴት አለ?
 የነቁግር ጊዜ ዛሬ ወዴት አለ?
 ጄንጂስካን ግዛቱ፤
 የሂትለር ኩራቱ፤
ዛሬ ወዴት አለ?
 ቅኝ አገር መሻማት ዛሬ ወዴት አለ?
 የመርከብ ወንበዶች ጊዜአቸው የታለ?
 እንደ ዱሮ አይሆንም
 ታሪኩ ቢወራ ሐተታው ቢለቀም፤

የፍቅር ሰላምታ

ጠጉርሽን ዳብሶ በጆሮሽ ያለፈው
 ነፋሱ ምን አለሽ?
 በመስኮት ላይ ሆነሽ።
 የፍቅራን ሰላምታ ሲያስተጋቡ ይዘው
 ተራሮች የላኩት፤
 በሩቅ የሚታዩት።
 የሚወዛወዙት ቆመው በመስኮትሽ
 ዛሬቹ ምን አሉ?
 ይንሸካሸካሉ።
 አይተዋል ደብዳቤ ማታ ስጽፍልሽ
 ይግለጹ ምሥጢሩን፤
 ልቤ መሸበሩን።
 ልብሰሽን ስትለብሽ ወሬች የሚዘፍኑት
 የሚሉት ምንድነው?
 ጡቶችሽን አይተው።
 በፍቅርሽ ሰላምታ ልቤን እንዲያደክሙት
 ላኪያቸው ያምጡልኝ፤
 መድኃኒቱን ይስጡኝ።
 ኮከቦች ከሰማይ ይጠቃቀሳሉ
 ውበትሽን አይተው፤
 በቅርጽሽ ተደንቀው።
 በሰማይ ባሕር ጠልቀው ይዋኛሉ
 ፍቅርሽን ሊይዙ
 ወደኔ ሊጓዙ።
 ምን አለች ጨረቃ በመስኮትሽ ገብታ?
 ስትነካ ፊትሽን፤
 ተደግፋ አልጋሽን።
 ልኬልሽ ነበረ የፍቅር ሰላምታ
 ጠይቂያት ውሰጂ፤

መልሱንም ስደጃ፤
 የቤተ ክርስቲያን ደወሉ ዘመረ
 ምን ሆኖ ይጮኻል?
 ሰው ይሰበሰባል።
 ጉዳችንን አይቶ ገልጦ ተናገረ
 እባክሽ ለፍቅር
 ሞተን እንቀበር።
 ምነው ምን ፈለገ ሲጨፍር ከበሮ?
 ተነሣ የሚለኝ፤
 የሚቀሰቅሰኝ።
 ፍቅርሽና ፍቅሬን በመሐረም አስሮ
 እንሒድ ተቃቅፈን፤
 ደብቆ ይውሰደን፤
 የበረረው ልቤ ካጠገቤ ጠፍቶ
 ምን ምሥጢር አወራ?
 ደንግጦ እየፈራ።
 ስታንሳራጉሪ መኝታሽ ቤት ገብቶ
 የፍቅሬን ሰላምታ
 ይስጥሽ በቀስታ።

ይኸ ጊዜ

ሀቻምና በረረ፤
 አምናም ተሻገረ፤
 ዘንድሮም ይሮጣል፤¹
 ሕፃን እያደገ ልጅ ይጉለምሳል።
 ይጠፋል አሮጌው ወጣት እያረጀ፤
 ጊዜ እየደረጀ፤
 ተከማችቶ አይሞላም
 እንደምን በረረ፤ ይገርማል! አይቆምም።
 መስከረም ሲቀባ ቀለም ባመት ባመት፤
 አልተወም ማደሱን ያረጀውን ፍጥረት
 ያደፈውን መሬት፤
 ክረምትም ሲገባ ማጠቡን በወሀ፤
 በተራው ሲተካ በጋም ከበረሃ፤
 አልተወም ይሰፋል፤
 ሁሉም ይንፏቀቃል፤
 ገመዱ ሲጎተት ጊዜ ይቀልዳል።
 ምን ይሆን ይኸ ጊዜ?
 የሰዓት እጆቹ ድምፁ ውዝዋዜ።
 ወይም የሰው ዕድሜ ስብዓና ሰማኒያ፤²
 ያመት መለወጫ የዘመኑ ጣቢያ።
 ወይ ቀንና ሌሊት
 ወይ መወለድ መሞት
 ወይም ያለም መዞር የፀሐይ መታየት
 ሙሉዋ ጨረቃ፤ የጨረቃ መጥፋት።
 ጊዜ ይኸ ይሆን?
 ሰው ነው የሚሔደው ጊዜን እየለካ?
 ወይስ ጊዜ ቆሟል ምንም ሳይነካ?
 ምናልባትም ደግሞ አብረው ይሔዳሉ፤
 እየተቻኮሉ፤

አምጣው የሔደውን።
መልሰው ጊዜውን ይታይ መስታወቱ
ጣትህ ይወልውለው ያሳየን ጅማቱ።
ላላፊው ላግዳሚው ከመንገድ ላይ ሆነህ
ይሰማ ቅኝትህ።
የሚሰረቀረቀው ድምፅህ ብዙ ይሒድ
እያበጀ ዘመድ።
ሙዚቃን አስተምር ትርጉሙን አስረዳ
የሰው ስሜት ዝረፍ ሐሳብን አስከዳ።
ሒድ ወደ በረሃ ግባ ወደ ጫካ
የዱር አውሬ ስማ ሲጨፍር ሲያስካካ።
ወፎች የሚሉትን ቋንቋቸውን ልቀም
ዜማቸው በክራር በድምፅህ ይተርጉም።
ቢራቢሮዎቹ መላክትህን ይዘው
ነፋስ ይውሰዳቸው።
ለሁሉም ያሰሙ የክራርን ዜማ
ሙዚቃን ለሚወድ ጥበብ ለተጠማ።
ዝፈን ይሰማህል እንጨትና ዛፋ
ሣሮች ሲታጠፉ፤
ቅጠሎች ሲረግፉ።
የሚንቀሳቀሱት አንተን ሊሰሙ ነው
ጩኸ እሞግሳቸው።
ጩኸ እሞግሳቸው!
ዝፈን ይሰሙህል መስማት የማይችሉት
የማይናገሩት፤ የማያስተውሉት፤
የማይራቀቁት።
አስታዎሽ አታጣም!
ጆሮ የሌላቸው ልባቸው ተነክቶ
በገደል ማሚቶ።
ያስተጋቡልህል
ዝፈን ይሰሙህል!
የቅኔ እጀጠባብ ዜማ ኩታ ለብሰህ
ተጫወት እባክህ።
በምታውቀው ቋንቋ ተናገር አደራ

እንደ ጥንቱ አይሆንም።
መስሎም ቢመጣ ጥቂት ተለውጦ፤
ያለፈውን ጊዜ ጭራውን ቆንጥጦ።
“ታሪክ ተደገመ!”
ይባላል ሲጠፋ ጊዜ እየታመመ
በራሱ ከረጢት ገብቶ ተጠቅልሎ፤
ለብቻው ሲደበቅ ሸሽቶ ተገልሎ፤
አስታዎሽ ሲያገኘው፤
እየታየ ጥላው።
ሁሉም ይለወጣል ጊዜ እየቆጠረ
አንዳንዴም ይረሳል እየተሰወረ።
ጨረቃ እንደ ክብሪት ፀሐይ እንደሻማ
በርተው ይጠፋሉ፤
ተቃጥለው ያልቃሉ።
ሰማይ ተቀዳዶ እንዳሮጌ ሸማ
ከዋክብት አንድ ባንድ ወድቀው ተንጠባጥበው
የባሕሪይ ፍጥረቶች እንዳልነበር ሆነው
ሲመጣ ጊዜአቸው፤
ያልፋሉ ጨልመው።
የማያልፍ ምን አለ?
የማይቀር ምን አለ?
ሞትም ሙት ይሆናል የሚሞት ሲጠፋ፤
ጊዜም እየገፋ
የሚገፋው ሲያጣ ይሆናል የጠፋ።

(ሕይወት)፣

ሕይወት ጭለማ ነው የምንጓዝበት
ደስታችን መብራት፤
መንገድ አሳይቶን ወዲያው የሚጠፋ
የመከራ ዝናም ችግሩ ሲያካፋ።

ባለ ክራር

አሰማ ዜማህን
በክራሩ ጅማት የሚነደፈውን።
ጣቶችህ ይዘለሉ እያሸበሸቡ
አድማጭ ይሰብሰቡ።
ሙዚቃን አንስተህ ጣለው በሙዚቃ
የፈዘዘው ይንቃ።

የተኛው ይቀስቀስ
ይሸከርከር ይደንስ።
ዝፈን እባክህን
አንቺ ልጅ ገለሌን።

እንካ ባለክራር
ተቀበለኝ ግጥም ዝፈን ስለ ፍቅር።
“አንቺ ሳሚኝና እኔ ልመጥምጥሽ
የሰው ሥጋ እርም ነው ጨርሼ እንዳልውጥሽ”።
እንካ ስለ ኑሮ ተክዝ ግጥም ይዘህ
ወዳጅ ማለት ብለህ።
ወዳጅ ማለት በሞት በሕይወት በኑሮ
ነፍስና ሥጋ ነው የሚጨነቅ አብሮ።
ለውጠው ዜማህን አጉረምርም አቅራባ
የሚሮጠው ይቁም የሔደው ይጠራ።
ጥቂት ሞቅ ይበልህ ይቀዳልህ ጠጁ
ሸልል ተንጉራደድ
የፈራ ይርበድበድ
ባለ ያኔው ጀግና ይሰብሰብ ከደጁ።
አምጣው ጦርነትን በዜማ ለውጠህ
ደሙንና ቁስሉን ጠባሳውን ይዘህ።
የፍቅር ጋብቻ ድግሱ ተሠርቶ
ባይናችን ላይ ይምጣ ቀርቦ ተሰናድቶ።
አምጣው የጠፋውን፣ አምጣው ያለቀውን

ሰው ሲሸነፍ

ማሸነፍ ምንድን ነው?

የምኞት አዝመራ

የደስታ መክር፤

የታጨደ ጣጣ

የተወቃ ችግር፤

የሞተ መከራ፤

የሚነድ እሳት ነው ተዳፍኖ የበራ።

እያደር ጠፊ ነው፤

እያደር ቀሪ ነው ሲቆይ ይሰለቻል፤

ዋጋው ይቀነሳል።

ሁልጊዜ በማግኘት፤

ዘወትር በማሸነፍ ዘወትር በመመከት፤

በመግዛት በመቅጣት፤

ደስታ አይገኝም።

ሌላ ይፈልጋል የሰው ልብ አይጠግብም።

ለጥቅሙ የሚያስብ የተስገበገበ፤

መንገዱን የማያቅ ግቡ የጠበበ፤

ስስታም ይሆናል

ለፍቶ ጥሮ ግሮ ሲያጋጥመው ዕድል።

ዕረፍት አያገኝም።

ሲያስብ፣ ሲያጠነጥን፣ ሲታትር፣ ሲደክም፤

አንዱን በመጨረስ መጥኖ ሌላውን፤

ያንን በመሰልቸት ሲጀምር አዲሱን፤

ያቅበዘብዘዋል፤

ትዕግሥት ይነሳዋል።

ትንሽ መሰናክል እሾህ መንገዱ ላይ፤

የኑሮ ሕመም ነው የሕይወቱ ሥቃይ።

ያገባዋል እልክ ደሙን አስቆጥቶ፤

ንዴቱን አምጥቶ።

ስሜት ለመቀስቀስ መንፈስ ስታበራ።

አደራ ይገለጥ የሙዚቃው ቦታ

ይዳሰስ፣ ይጨበጥ፣ ድምፁ በጸጥታ።

ዝፈን ባለክራር

ዝፈን ባለክራር።

የሚያጽናኑ

ጅምር ሥራ፤

በየጊዜው የሚያድግ፤
ቀን የሚገፋ፤

ትንሽ ክፍል፤
ከዓለም ጣጣ የምትከልል፤

ትንሽ ወንበር፤

የምታቅፍ፤

የምትደግፍ፤

አሮጌ ልብስ

አብሮ ያረጀ፤

የነተበ፤

አሮጌ ጫማ፤

ያገለገለ፤

የለፋ፤

ማንቆርቆሪያ፤ ሣህን፤ ወሀ፤

ወሀ፤ መታጠቢያ፤

ፎጣ _____ የሚሻክር፤

ምድጃ፤ ከሰል፤ እሳት፤
እሳት፤ ሙቀት፤

ቁራሽ ዳቦ፤

ወተት በጠርሙስ፤
ፍሬ በሣህን፤

ሲጃራ፤

የተጋመሰ፤
የሚጨስ፤

የጎረቤት ሙዚቃ፤

ከሩቅ የሚመጣ፤

ደብዳቤ፤

ማስታወሻ ደብተር፤

ጋዜጣ፤

የዘመድ ፎቶግራፍ፤

የወዳጅ፤

የራስጌ መብራት፤

የግድግዳ ጥላ፤

የተሰቀለ ሥዕል፤

መጻሕፍት፤

መጻሕፍት፤

መጻሕፍት፤

መጠጊያ፤ መሸሸጊያ፤ መደበቂያ፤

የሚያጫውቱ

የሚያስተምሩ፤

የሚያነጋግሩ፤

አልጋ፤ ፍራሽ፤ ትራስ፤

የሚውጥ አልጋ፤

የሚያሳርፍ፤

ዕንቅልፍ፤

ዕንቅልፍ፤

ዕንቅልፍ፤

እንዲሁም ሌላ፤

እንዲሁም ብዙ፤

ብዙም ሌላ

ያጽናናሉ፡፡

ኳኳታው እርግጫው ዘፈን ድብልቅልቁ።
 “አሸወይና ወይና”
 “እስቲ እንደ ጉጃሞች”
 “አሲዮ ቤሌማ ——— አሆህ! አሀሀ!”
 የቄስ ትምህርት ቤት
 የሕፃናቱ ድምፅ፤
 “ሀ — ሀ — ሂ — ሃ —” ዜማ ነበር የናፈቀኝ
 የጽጌ ጭፈራ ነበር የናፈቀኝ።
 ከበሮ ጸናጽል፤
 ሆሳይና ጥምቀት፤
 ፋሲካ ገና ሁዳዴና ስግደት፤
 ቡሂ ሆያ ሆዬ፤
 የእስላሞች አረፋ የጋላ ሽጉዬ፤
 የቀልቢው ገብርኤል፤
 ልደታ፤
 ፍልሰታ።
 ዕንቁጣጣሽ ነበር መስከርም ሲጠባ፤
 አውቆ የበቀለ ወፍ ዘራሽ አበባ።
 ለምለም አረንጓዴ ———
 ያልተጠበቀ መስክ ከብት የሚግጥበት፤
 የደመና ግላጭ የሚጫወትበት።
 ሌላም ብዙ ነበር ———
 ሌላም ——— ደግሞ ሌላ።
 ያገሬ ሰው ነበር እኔን የናፈቀኝ፤
 ጠይም ቆዳ ነበር እኔን የናፈቀኝ፤
 ቀይ ዳማ ነበረ ጥቁር ቆዳ ነበር፤
 ቁርንጫጭ ከርዳዳ፤ ዞማ ጠጉር ነበር።
 ያገራችን ቋንቋ ———
 ያገሬ ሙዚቃ ያገራችን ዜማ
 ጥበብ እጅጠባብ ያገራችን ሸማ።
 ነበረ ናፍቆቴ ለሁሉም ———
 ለሁሉ።
 ለሸዋ፤ ለወሎ፤ ለትግሬ በጌምድር፤

ይተዋል ይሉኝታን ከግቡ ለመድረስ
 ወዲያ ወዲህ ብሎ ኃይሉን እስኪጨርስ።
 በመሸነፍም ነው፤
 ሰው ደስታ ያለው።
 በመተው በመርሳት፤
 በመልቀቅ በማጣት፤
 በመሸሽ በመፍራት።
 ወደፊት ከመሔድ አውቆ በማፈግፈግ፤
 ከማሰብ ለብዙ ጥቂት በመፈለግ፤
 በማነስ ከማደግ።
 በመጣል ከማንሳት፤ በመስጠት ከመውሰድ፤
 በማልቀስ ከመሳቅ በመቅረት ከመሔድ፤
 ከመውጣት በመውረድ።
 ከመልበስ መታረዝ፤
 ከማምለጥ በመያዝ።
 ክብርን ለመጠበቅ ደፍሮ ከመናገር፤
 አንገት በማቀርቀር።
 በመዋረድና በችግር ተጉድቶ፤
 በመውደቅ ተገፍቶ፤ በመናቅ ተጠልቶ፤
 በሐዘን፤ በድካም፤ በሕመም፤ ባርምም፤
 አግኝቶ በመክሰር በመሻር ተሾሞ፤
 ያውቃል ማ መሆኑን፤
 ይረዳል አቅሙን።
 የሕይወት ለውጥ ነው ያለ በኑሮ ላይ፤
 እንደ ቀን፤ እንደ ሌት፤ እንደ መሬት ሰማይ፤
 እንደ ወሀ እንደሳት እንደ ልቅሶ ሣቅ፤
 እንደርጥብ ደረቅ፤
 ሁሉም ተለውጦ አንጻሩን ይይዛል፤
 የሚሮጠው ጊዜ ጥቂት ይታገሃል።
 ሰዓቱ ይቆማል፤
 ደቂቃው ይተኛል።
 ይሸፈናል ወሩ፤
 ይታሰራል ቀኑ፤
 ቀስ ይላል ዘመኑ።

የሚፈጥነው ሐሳብ ከጉዞው ሲመለስ፤
 ያንዣቸውን መንፈስ፤
 የምትረዳውን ትቀመጣለች ነፍስ።
 አጥንትና ጡንቻ፤
 ጅምትና ሥጋ፤
 ዝለው ይወድቃሉ፤
 ሰላም ያገኛሉ።።
 ዕረፍትና ድካም ያሳዩታል ቤቱን፤
 ይተኛል ዕንቅፋቱን፤
 ሲያውቀው መሸነፉን።

እንደገና

ይናፍቀኝ ነበር -----
 ዞሮ ዞሮ ከቤት
 ይላል የኛ ተረት።
 አባራው ፀሐይ ይናፍቀኝ ነበር፤
 አፈሩ ጠጠሩ ይናፍቀኝ ነበር።
 የመንደር ጭስ ማታ --- --- ---
 ይናፍቀኝ ነበር የሣር ቤት ጥቀርሻው
 መደቡ ምሰሶው፤
 ማገሩ ግድግዳው፤ አጥሩና ጥሻው።
 የፈራረስ ካብ -----
 ቀጭን ጠባብ መንገድ በመንደር የሚሮጥ
 ቅጠል የሸፈነው፤
 ሣር ያለባበሰው፤
 እነዚህ፤ እነዚህ፤ ይናፍቀኝ ነበር።
 የተቆላ ቡና፤
 የሚወቀጥ ቡና፤
 የሳረቤት ቡና አቦል ሁለተኛ፤
 የተረጨ ቆሎ የሚያርቅ መጋኛ፤
 የሚጨሰው ዕጣን -----
 እንጀራ በመሰብ ወጥ የፈሰሰበት
 ያገልግል እንጀራ የሚባጠጥ ፍትፍት፤
 የክክ ወጥ የሽሮ፤
 የሥጋ የዶሮ።።
 ይናፍቀኝ ነበር ቅራሪ ጉሽ ጠላ
 ይናፍቀኝ ነበር ፊልትር ዞማ ኮላ።
 ያገራችን ድግስ -----
 ከበሮ ጭፈራው፤
 ዝላዩ እስክስታው፤ ስካሩ ሁካታው።።
 ትርክምክሙ ነበር ግፊያው ትንቅንቁ

ምን ይሆን አሉና!
 እንደ ጥሩነቱ መጠየቅ ክፉ ነው፤
 እውነቱን ሲገልጠው
 እውነቱን ሲያፈርጠው።
 ምሳሌውም ይላል፤
 “አጥብቆ ጠያቂ የናት ሞት ይረዳል”
 በነጭና ጥቁር፤
 እንደቆዳ ሁሉ፤
 ከሥር መሠረቱ፤
 ከተፈጥሮ እድገቱ፤
 እርግጥ ይኖር ይሆን መለያየት ባንጉል?
 ከጥቁር ጭንቅላት እርግጥ የነጭ ራስ
 ሰውነት ኖሮት ይሆን ሌላ ልዩ ሕዋስ?
 ከሻንቅላው ጠጣ ፈረንጁ ዝንጀሮ
 ምን ይሆን መተቱ የበላው ቆፍሮ?
 የሰማይ መሬትን ጥበብ ያሳወቀው፤
 ምን ይሆን ምሥጢሩ ፈልጎ ያገኘው?³
 ምን ይሆን አሉና —
 ምን ይሆን ፈረንጆች ብረት አገጣጥመው
 ኮከብ የሚቃኙት ባዶ ቦታ ሔደው?
 ምንድነው ቅንጣቱ እኛን ያታለለን
 ተደብቆ ያለው የሚያቀለጨልጨን?
 ምንድነው ቀለሙ?
 ምንድነው መሥመሩ?⁴
 ምንድነው ዝገቱ?
 ምንድነው አዘቅቱ?
 ምንድነው አዋራው ጢሱና ብረቱ?
 ከኛ ውጭ ያለው፤
 እኛ ያላየነው፤ እኛ ያላወቅነው።
 ምን ይሆን አሉና —
 ሔዱ ተዳከሙ ለማግኘት ምሥጢሩን
 ጭንቅላት እስቲዞር፤
 አንገት እስቲሰበር፤
 ዐይን አብጦ እስቲሟሟ።

ለጉጃም ወለጋ፤ አሩሲ ኢሉባቡር፤
 ኤርትራ ገሙ ጎፋ፤
 ለሲዳሞ ከፋ።
 ለሁሉም ለሁሉ ነበረ ናፍቆቱ
 አለብኝ ትዝታ!
 ዘመዶቼ ሳሙኝ፤
 ኃደኞቼም ጋብዙኝ፤
 ሊስትሮ ጨብጠኝ።
 ባለጋሪ ንዳ መንደሩን አሳየኝ
 ያገሬ ልጅ ቆንጆ “ቤት ለንግዳ” በዩኝ።
 አለብኝ ትዝታ ———
 አዲስ አበባ ላይ ነበረ ናፍቆቱ
 መናገሻ ነበር፤ እንጦጦ ነበረ፤
 ኤረር ጋራ ነበር፤ ዝቃላ ነበረ፤
 ጃን ሜዳ ነበረ፤ ኮተቤ ነበረ፤
 ገፈርሣ ነበረ፤ ጉለሌ ነበረ።
 አዲሱ ከተማ ———
 “መርካቶ ዲጂኖ ችምችም ያለው መንደር”
 የከተማው እንብርት ደጃች ውቤ ሠፈር
 የቸርችል ጉዳና፤
 የባቡሩ ጣቢያ፤
 ቢሾፍቱ ነበረ፤ ናዝሬት፤ ሞጆ፤ አዋሽ።
 ድሬዳዋ ነበር፤
 ዓለም ማያ ነበር።
 ሐረርጌ ነበረ የተወለድኩበት
 እናትና አባቴን ጥቁ የሔድኩበት።
 የሚካኤል ኃሮ ———
 ሐረርጌ ነበረ።
 ዞሮ ዞሮ ከቤት — — —
 አገሬ ነበረ እኔን የናፈቀኝ።
 ኢትዮጵያ ነበረች።

“አሞራና ቅል ተጋቡና. . .”

እንጓዝ አሉና “ውጫገር” ለማየት
 እንጓዝ አሉና ጥበብ ለመገብየት፤
 እንጓዝ አሉና እንሻገር ባሕር
 እንጓዝ አሉና ይሻላል መሞከር
 ያገር ልጆች ለፉ፤
 ያገር ልጆች ሠሩ፤
 ሔዱና በረሩ፤
 ባሕርም ተሻገሩ።
 ሔደው ቀላወጡ
 የጥበብ ሰናፍጭ በርበሬና ወጡ
 አይቀር ሆኖ መቆረጡ።
 በጥላቻው ብዛት
 በመጋፋት ብዛት፤
 በግልምጫው ብዛት፤ በተጓዥሉ ብዛት
 በፉክክር ብዛት።
 በምቀኝነቱ!
 በፈረንጆች ዕውቀት።
 ያገር ልጆች ለፉ እያቀረቀሩ
 ያገር ልጆች አዩ፤
 ሞከሩ፤ ፈለጉ ያገር ልጆች ሠሩ።
 አደመጡ ሰሙ፤
 በጥበብ አዋራ በሽታ ሕመሙ
 ሁሉም ተዳከሙ።
 መስሏቸው “ውጫ አገር” ነፍስ የሚዘራበት፤
 ሰው ሞቶ በስብሶ አድጎ የሚያብብበት።
 መስሏቸው አውሮጳ የነፃነት አገር
 የሚችል መስሏቸው ሰው ሁሉን መናገር፤
 መስሏቸው አውሮጳ ያኛው ሌላው ገነት
 አዳም ከሔዋን ጋር የሚጫወትበት።

እንየው አሉና፤
 መስሏቸው አውሮጳ ፍጹም የእኩል አገር
 ሰው እንደ ሰው ሁሉ ሲሔድ የሚከበር።
 የሰው ልጅ መብት እምነት የሚጠበቅበት
 ሰው በሰው ከሰው ጋር ሰው የሚሆንበት
 ትልቅ ዲሞክራሲ!
 ሰው ከቤቱ ሆኖ ዳቦ ሚበላበት
 ሕግን ተከትሎ የሚሳደብበት
 የሚዛረፍበት፤
 የሚጋደልበት።
 ትልቅ ዲሞክራሲ!
 እንየው አሉና
 ያገር ልጆች ጓጉ፤
 ያገር ልጆች ሔዱ፤
 እጀጠባብ ኩታ ጥብቆም ወሰዱ።
 ያገር ልብስ ያኮራል
 ከሌላው ለይቶ ምልክት ይሰጣል።
 ያገር ልጆች ኮሩ ከዘራ ጨበጡ
 ጥበብን ለበሱ ለመንሸርሸር ወጡ።
 ሰው ያያል ምን ጊዜም።
 “ዐይን ወረተኛ ነው ይወዳል እንግዳ።”
 አዩ ፈረንጆቹ።
 ያገር ልጆች ኮሩ!
 ተቹ ፈረንጆቹ።
 ያገር ልጆች ለፉ ያገር ልጆች ሠሩ።
 ምን ይሆን አሉና —
 ምን ይሆን በማለት በወዲያኛው ዓለም
 አዳም የሚፈጥረው የኛ አገር ሲጨልም
 ምን ይሆን ምትሁቱ?
 ምን ይሆን ዕውቀቱ?
 ሌላውን ለውጦ መልአክ ያደረገው
 ምን ይሆን ቅመሙ ፈረንጅ የፈጠረው?
 ምን ይሆን አቶሙ እንዲህ የረቀቀው
 ብዙ ሺህ ዘመናት እኛ ሳናገኘው?

መሰበሩን፤
መቅረቱን።
ከጊዜ
በኋላ
ሞታ፤
ቀርታ፤
ሠፈሩን
አየሁት፤
የፈራረሰውን።
ዶሮች
ሲጭሩበት።
ጠንቋይ አላወቀች።

ሔዱ ፈለሰፉ፤
ሔዱ መረመሩ፤
ቤተ መጻሕፍትን እያመዛበሩ።
ጠየቁ፤ መለሱ፤
መለሱ ጠየቁ።
እንደዚህ ኖሯል ወይ ብለው አደነቁ!
“ታዲያ ምኑ ኖሯል የቱ ነው አዲሱ!
እኛም አገር አለ ጅኒው መሐንዲሱ።
ምሰሰውን ተክሎ ጣራ የሚያዋቅረው
ድንጋይ እያጋጨ እሳት የሚፈጥረው።
እኛም አገር አለ።
እኛም አገር አለ ጋኔን የሚስበው
አተላ እያበላ የሚያስለፈልፈው።
እኛም አገር አለ ጅኒ መተተኛው
እንደርቢ ልኮ ቤት የሚያቃጥለው።
የቱ ነው አዲሱ!
የቱ ነው ምሥጢሩ” አሉና ጠየቁ?
ጥበብ ሲሔዱበት እንደመደበቁ።
ጥበብ ሲጨብጡት እንደሚሟሰጩ፤
እንደሚያፈራርስ ሳያውቁት ሲጋጩ።
ጥበብን ሲያጉሉት እንደመሰወሩ፤
ቆሩረው ሲያወጡት እንደመቀበሩ።
አልቋል ተስተካክሏል ብለው ሲፈጽሙት
አዲስ እንደሚሆን ገና እንዳልጀመሩት።
ተጣርቶ ሲቀመጥ እንደመደፍረሱ፤
እሳቱ ሲዳፈን ደግሞ እንደመጨሰው።
“ታዲያ የቱ ኖሯል!”
አሉና ጠየቁ ምንድነው ምትሁቱ?
ጥበብ ሲያፈጡበት ዐይን እንደማጥፋቱ።
ጥበብ ሲጠይቁት መልሶ በተራው
ጭንቅላት እንዲያዞር የሚነዘንዘው።
አሉና ጠየቁ፤
“የቱ ነው አዲሱ?”
ጥበብ ሲከተሉት እንደመገሥገሡ።

ጥያቄ ተባዛ፤
 ጥያቄ ተናዛ፤
 ሰበብ ተፈጠረ፤
 ሰበብ ተከመረ፤
 ጥያቄን አርግዞ ጥያቄን ወለደ።
 ጥያቄው ጥያቄ፤
 ጥያቄው ጥያቄ፤
 ማለቂያ የሌለው፤
 ነጥብ የማይገታው፤
 ይህንና ባዶ ወደ መጨረሻው።
 ጥበብን ሰባብሮ፤
 ሲሔድ ሐሳብ በሮ፤
 “ለካ እንዲህ ኖሯል!”

ጠንቋይ

“ና፤
 ያው
 እየው”
 አለች።
 ዐይኗን
 አፈጠጠች።
 ምሥጢር
 አወራች።
 ጠንቋይ!
 ጠንቋይ!
 ጠንቋይ!
 ስኂ፤
 ደፋች
 አለች።
 “ልጄ፤
 ብዙ
 መንገድ
 ትሔዳለህ።”
 አለች።
 “ዳግሞም
 ትመጣለህ፤
 ትጠይቀኛለህ።
 ጠንቋይ
 አላወቀች፤
 አልተገለጸላት
 ከእጅዋ፤
 ላይ
 መውደቁን፤
 ስኂው

እጠብቃታለሁ

ዓይን የማያየውን ሐሳብ ያያል ሔዶ
እጅ የማይነካውን ልብ ያንቃል አሳዶ፤
ተመለሽ አልልም ———

ሞት ለይቶን እንደሁ፤
ያባት ያያት ርስት

የመጨረሻው ቤት፤
ለጸጥታው ዓለም እንግዳ አይደለንም።
መለየት እንደሆን ለይቶ ያስቀረን
ሐሳብ ይላሳካል፤

ሐሳብ ያገናኛል።
ዐይን የማያየውን ሐሳብ ያያል ሔዶ
ጆሮ ማይሰማውን
በጸጥታው ቦታ ስሜት ያገኘዋል።
በጸጥታ ቦታ
ማን ያውቃል ለሞትም ይኖራል መቃብር።

ጉዞ አያቋርጥም፤
ዓለም እያረጀ ዓለም ይፈጠራል
አበባ በፍሬው ሕይወቱን ያድሳል።
የጽጌሬዳ ሾህ ያበባው ጠባቂ
ሣቂ፤ ዓለም ሣቂ!

እሾኸ እሆናለሁ!
የምወዳትን ልጅ እጠብቃታለሁ
በቁም ያሰረኝን የሐሳብ ሠንሠለት
ሰብሬ በጥሼ እኮበልሳለሁ
እስካለም ዳርቻ እከተላታለሁ።

ሳላያት አልቀርም -----
አለ ስጦታዋ፤
አለ ትዝታዋ እሱዋን የሚያስታውስ
ስበሳ ስጠጣ፤

ፍቅር ጥላ ሲጥል

በገና
ቢቃኝ፤
ሸክላ
ቢያዘፍኑ
ክራር
ቢጫውቱ፤
ለሚወዱት
ምነው
ሙዚቃ
ቢመቱ፤
ቢቀኙ
ቢያዜሙ፤
ቃል
ቢደረድሩ፤
ጌጥ
ሙበት
ቢፈጥሩ፤
ቤት
ንብረት
ቢሠሩ፤
አበባ
ቢልኩ፤
ደብዳቤ
ቢልኩ
ምነው -----
ቢናፍቁ!
አገር
ቢያቋርጡ -----
ቢሔዱ
ቢርቁ፤
ዓመት

ቢጠብቁ
ዘመን
ቢጠብቁ።
ለሚወዱት ምነው

ለሥዕል

አያልቅም ይህ ጉዞ -----
ማስመሰል ----- መተርጉም
በቀለም መዋኘት፤
 በመሥመር መጫወት፤
 ከብርሃን መጋጨት፤
ለማወቅ ለመፍጠር ባዶ ቦታ መግባት
መፈለግ ----- መፈለግ -----
አዲስ ነገር መፍጠር።
ከማይታዩው ጋር ሔዶ መነጋገር፤
 ሕይወትን መጠየቅ፤
 ሐሳብን መጠየቅ፤
 ዓለምን መጠየቅ
መሔድ፤ መሔድ መሔድ -----
ከጨረቃ በላይ፤
 ከኮከቦች በላይ፤
 ከሰማይ በላይ፤
መንዝ ወደ ሌላ ----- ባዶ ቦታ መግባት።
በሐሳብ መደበቅ፤
 መፈለግ ----- ማስገኘት።
አያልቅም ይህ ጉዞ -----

ዱሮ በልጅነት - - - - በጌልማስነቴ - - -
 አደንቅህ ነበረ።
 ያ ድምፅ የውቀት ደወል!
 የሃይማኖት ዜማ የሕይወት ሙዚቃ
 ኃያል ግርማ ሞገስ!
 ያ በሰው ልጅ አምሳል የተጌናጸፍከው።
 ያ መመራመርህ።
 አስተዋይነትህ።
 አደንቅህ ነበረ!
 ዱሮ በንግግር፣ ዱሮ በትምህርትህ፣
 ጥበብ ዕውቀት ሆነህ፤
 ፀሐይ ብርሃን ሆነህ።
 አሁን ጊዜው ሲመሽ - - - - -
 የድሜ ሳት ተቃጥሎ ከሰል ሲሆን ሕይወት
 አሁን በዝምታህ፤
 አሁንም አያለሁ፤
 አያለሁ በፊትህ ዐይኔ በንባ ርሶ
 የውበት ፈገግታህ አልጠፋም ጨርሶ።
 ትዝታህ አልጠፋም
 ደግነትህ አለ።
 ዕውነቱ ክርስቲያን ዕውነቱ ሳምራዊ
 ያ ቅዱስ ትሕትናህ፣ ቅዱስ ሰማያዊ።
 ድካምክን አውቃለሁ። - -
 ድካምህ ልፋትህ፣ ሳገር ለወገንህ፤
 ለሕግ ለነፃነት !
 ለምነትህ ለውነትህ!
 ሣቅ አሁንም በሞት፤
 (እዚህ የሌለ ሣቅ)
 በጸጥታው ቦታ ሙዚቃ ሁንበት፤
 (ዝም ያለ ሙዚቃ)
 ዕረፍት አድርግ አሁን።

ስተኛ ስነቃ፤
 ሳሰብ ስተነፍስ።
 እርሱዋን መርሳት አልችል!
 ፍቅር እምነት ሕይወት።
 አብረን ተቸግረን፤ አብረን ተደስተን
 አበባ ለቅመናል ከወንዝ ዳር ሔደን
 እሸት ፈልፍለናል፤
 መስክ ላይ በልተናል።
 ልብሳችን በስብሰባ በዝናም ሔደናል
 እሳት አንድደናል
 ፍሙን ተርኩሰናል።
 በርዲት ተኮራምታ ሕፃኗ ጨረቃ
 ፈቷ ደም ሲመስል ፀሐይ ተዘቅዝቃ፤
 ሁሉንም ዐይተናል
 በሁሉም ሥቀናል
 ሕይወት እንደዚህ ነው
 ዓለም ነው ብለናል!
 እርሱዋን መርሳት አልችል - - - - -
 እፈልጋታለሁ፤
 እከተላታለሁ፤
 እጠብቃታለሁ።

ለአባቱ፤

ዕንቅልፍህን ተኛ!

የዘላለም ዕንቅልፍ -----

እንዳይቀሰቅሱ — ህ።

የዚህ ዓለም ፀሐይ የሚያጭበረብረው
ዐይንህን አይንካው። የዚያን ዓለም ሥቃይ
የዚያን ዓለም ዕንቅልፍ የሚያባንነውን
እርሳው የኔ አባባ።

ጨኸቱን አትሰማ። ከበሮ ጸናጽል፤

ፍታቱን ልቅሰውን፤

ደረት ሲጠፈጠፍ ጠጉር መነጨቱን
አፈሩ ሲካበድ የድንጋዩን ጭነት
ግባ ተመሬቱን፤

እርሳው አባባዬ።

አታስብ ይበቃል!

ዱሮም አንተ እንደዚህ ብዙ ጊዜ አይተሀል።

አንተም አባት ሞቶህ፤

አንተም እናት ሞታህ

ወንድም እህት ጠፍቶህ፤

ሚስት የልጆች እናት -----

እንባህን ጠርገህል።

ታውቃለህ ብዙ ነው፤ መንገዱ ብዙ ነው።

ሞት እንደንቆቅልሽ፤

ጅምሩ ማለቂያው፤

መካከሉ ዳር ነው።

ታውቃለህ ሰው ኢምንት፤

ሰው ጥቃቅን ነገር፤

ሲኖር የማይታይ፤

በሚሊዮን እጥፍ፤

በሚሊዮን ጊዜ በጣም ካላጉሉት።

(ታውቃለህ የኔ አባት አስተምረኸኛል)

በመኖር በመሞት፤

ልዩነት የሌለው፤

ቢኖርም ልዩነት፤

ከነፋስ ከወሀ መልኩ የቀጠነ

ዐይን የማይጨብጠው

ሕይወትን ሲያነቡት ወደ ግራ ሞት ነው።

(ብለህ ነግረኸኛል።)

ስለዚህ ግድ የለም።

እንቅልፍህን ተኛ።

በጸጥታ ቦታ ካሳብ አልፎ ተርፎ

ሐሳብ ይኖር ይሆን??

ግድ የለም!

ግድ የለም !

መመርመር አትሞክር።

አንተው ሁን ጸጥታ!

ሕይወት የዘራውን የጤና ቡቃያ

በበሽታ አመዳይ ሞት እንደሚያጠፋው

በወድያኛው ዓለም የጸጥታን ክዳን

ቢኖር ልዩ ነገር የሚቀሰቅሰው

አትንቃ ከንቅልፍህ!

በመብረቅ ነጉድንድ ዓለም ይደባለቅ

ሰማይ መጋረጃው ይተርተር ይሠንጠቅ፤

ፀሐይ ፀሐይት ከከብ ይንጠባጠብ፤

ጨለማም ይጨልም ዐይኔ አውቆ

እስኪጠፋ፤

መሬት ጭቃ አዛባ እንደ ሊጥ ትበጥበጥ

ሌዋታን ይንቀጥቀጥ!

ብሔሞት ይንቀጥቀጥ!

ሳጥናኤል ይቆጣ ሲኦል አፉን ይክፈት

እልፍ ዓለም ይቃጠል በገሀነመ ሳት፤

መንግሥተ ሰማያት ባልማዝ ሉል ታብረቅርቅ፤

ገነት ትፍካ ትሣቅ!

ጉዳይህ እንዳይሆን!

እኔ እወድሻለሁ

ብዙ ሺህ ዘመናት
 እልፍ አእላፍ ሌሊት፤
 ሚሊዮን መሰለኝ
 ፍቅሬ አንቺን ስወድሽ ቀኑ ረዘመብኝ።
 እኔ እወድሻለሁ
 የሰማይ መሬቱን፤
 የባሕር ስፋቱን
 እንዳለም ዳርቻ የርቀቱን ያህል።
 እንደ ጽጌረዳ
 እንደ ደይ አበባ፤
 እንደ ሎሚ ሽታ
 እንደ ከርቤ ብርጉድ፤ እንደጣን ጢስ እንጨት
 ውድ እወድሻለሁ
 አበባ እንዳየ ንብ፤
 እንደ ቢራቢሮ ጫካ እንደሚያስሰው
 ፍቅርሽን በፍቅሬ በፍቅርሽ ልቅመሰው።
 ማር ወለላዬ ነሽ ከረሜላ ስኳር
 አማርኛ አይበቃ
 (ወይ ጉድ!)
 ባለም ቋንቋ ሁሉ ቢወራ ቢነገር።
 እኔ እወድሻለሁ
 እንደ ማታ ጀንበር
 እንደ ጨረቃ ጌጥ፤
 እንደ ተወርዋሪ ኮከብ የማልጠግብሽ
 ስወድሽ፤ ስወድሽ፤
 ስወድሽ፤ ስወድሽ፤
 ጡት እንዳየ ሕፃን ወተት እንዳማረው
 ጠጋ በይ ዘመዴ አፍሽ ሕይወቴ ነው።
 ጣይ ላይ ያለ ቅቤ -----

የደም ቀን

(የካቲት ፲፪)

አገር ተቃጠለ!
 እሳተ ገሞራ ወረደ ከሰለ።
 ጭስ አመድ አዋራ ሰማዩን ሸፈነው
 ጥቁር ሰማይ፤ ጥቁር!
 የቀን ጨለማ ሞት በእናት ቅድስት አገር
 በጀግናው ሕዝብ ላይ የጠላት ግፍ ቀንበር።
 ፋሺስት አስተጋባ ፋስ ተሰነዘረ
 ባካፋ መደሻ ሕዝቡ ተወገረ።
 የሰው ጭንቅላት ኳስ፤
 አባቶች ታረዱ፤
 እናቶች ታረዱ፤
 ቤት ንብረት ፈረሰ ከብቶቹ ተነዱ።
 ዓለም መና ቀረ
 ውብ ለምለምን መሬት ደም አጥለቀለቀው
 ቅጠሉ ረገፈ ደረቀ ቡቃያው።
 ረሃብ እሳት ግለት፤
 አሸዋ አዋራ አፈር፤
 ቸነፈር፤ ቸነፈር፤
 መታሰር መገላላት።
 ቅድስት ንጽሕት አገር!
 ንጽሕት እናት ሸቱ።
 ሰው የሬሳ ክምር!
 አስከሬን ባስከሬን ጥንብ የሞት ቁሻሻ
 ጥንብ የሞት ጭቅቅት.....
 የጭካኔ አዝመራ የጦርነት ፍሬ
 ጥንብ የጠላት ሽታ!
 ቅድስት ንጽሕት አገር።
 አ፤ ሰንደቅ ዓላማ
 አ፤ አንተ ነፃነት!

አንተ መተባበር እ፤ አንተ ሆይ እምነት!
 በዚች መሬት አድጎ
 በዚች መሬት ሞቶ፤
 ግፍን ተቋቁሞ ጠላትን መክቶ
 ላላማው ለእምነቱ ራሱን ሰውቶ፤
 ሰው ያድጋል ሰው ትልቅ
 ሰው ይሆናል ታሪክ።
 ሌት ይነጋል ሊመሽ
 ዘመን ሲፈራረቅ ትውልድ ይለወጣል
 ይህ መሬት ቅዱስ ነው፤
 ይህ መሬት አድባር ነው፤
 ያባቶች ውቃቤ አለ ያንካብባል።
 ጅግናው ልጅ ለጠላት ፊቱን አይመልሰም፤
 ሞት ይቀዘቅዛል ደም ሲረጋ ፈሶ
 ግን፤ ምንድነው ሕይወት!
 ነፃነት ለቆመ ጉልበት ተጨርሶ።
 ዘመን ያልፋል ዘመን.....
 ኅሊና ይወቅላል እምነት ሲያወላውል።
 ኃላፊነት ከባድ.....
 ያገር ንጹህ ወሀ መች ይደፈርሳል
 ጠላት በወንዞችን እንዴት ይታጠባል!
 ድል የድል ድል ድል ነው!
 ተነሡ ዘምሩ!
 እናንት የተኛችሁ መች ሞታችሁና
 ይናገራል ቆሞ ሥራችሁ ያውና።
 ተነሡ ዘምሩ!
 እዩት ልጆቻችሁ በሰማይ ሲበሩ፤
 እዩት የፈረሰው ተክቦ ተሠርቶ፤
 እዩት ዕውቀት በርቶ፤
 እዩት አገራችሁ የሺ ዓመት ጉዳና
 እዩት ሔዳ ዘልቃ፤
 እዩት ብልጽግና።
 እዩት አገራችሁ ኮከብ ስታበራ
 የባሕር አበባ ያፍሪቃ ላይ ጮራ።

ብርቅ ሉል ወርቅ አልማዝ።
 እናት አገር ገነት.....
 እንግዲህ ምሽግ ነው ተራራው አገራ
 ወዮ ጠላት ነገ!
 ወዮ ጠላት ዛሬ!
 የጀግናው ልጅ አጥንት የተከሰከሰው
 ምሽግ ነው ምሽግ ነው
 አጋሙ ተዋጋ ቆንጥሩ ቧጠጠ
 የተሰነጠቀ መሬት ጠላት ዋጠ።
 ዝናሙ ዘነመ፤ የደሙን ጭቅቅት
 ጎርፍ አጠበው ነጣ ሔደ ወሀ ይዞት ።
 ቡቃያው አሸተ፤
 በምብ የገነጠለው ዛፉ አኮተኮተ።
 ፀሐይ በራ ወጣ!
 አንድ አካል፤ አንድ ሕዝብ።
 እ፤ ሰንደቅ ዓላማ!
 እ፤ ኃያል ነፃነት!

ያለም መጠንጠን ያለም መውዘግዘግ፤
እምህብ አልቦ እምህብ አልቦ፤ፕ
ምን የጎግማጎግ ጮኸት፤ ጋጋኖ
ምን የጎልፈት ዓለም ጥሩንባ!
ምን የሰው ሐዘን የሰው ጩኸት፤
ምን ያዳም ልጅ ዘር የደም እንባ።

ገላዬ ገላሽን ሲነካ የሚያልቀው
አፈር መሬት ትቢያ ወሀ እንደሚበላው
ፍቅሬ አንቺን ስወድሽ -----
ብዙ ሺህ ዘመናት
እልፍ አላፍ ሌሊት፤
ውድ እወድሻለሁ
ዐይኖቻችን ባይኔ ተዳክሜ እያየሁ።።
ስወድሽ፤ ስወድሽ፤
ውድ እወድሻለሁ።።

የሞት ዓለም ሞት

ሰው፣ ሰው መሆኑን -----
 ሰው፣ ሰው መሆኑን የሚያሳውቅ ከሆነ፣ በጭካኔ ሞት
 አ! ሞት ስጠኝ እስከ ዘላለም — ሞት የሞት ሞት።
 ምን የጎልፈተ ዓለም ጥሩንባ — ምን የጥፋት ከበሮ
 ምን የክፋት መጥመድ የቀጋ፣ ሾህ፣ ዓለምን በሙሉ አስሮ
 ምን ጩኸት ያሰማናል በየደቂቃው እርምጃ
 ያቶሚክ በምብ ያዳፍኔ -----
 የተወሰሰበ ሙዚቃ ድምፅ፣ የመትረየስ ወይ የጠመንጃ
 የተጠላለፈ ሕይወት ሐረግ የመሠሪነት ሥጋጃ።
 ምን መርዝ የባብ ጭንቅላት!
 የገበሎ ራስ ናኬራ፣ የፋኝት ምራቅ ነቀርሳ
 ምን ሥራሥር ያረግ ሬሳ!
 ምን የምድር እምቧይ የጠጅ አሰር፣
 የድፍድፍ እንቃር ያተላ
 ምን የደም እርሾ ከምጣጣ፣ የሚንተከተክ የሚፈላ
 ዋጊኖስ ዕፀ ዘዌ፣ የፍልፈል አፈር ፈልፈላ!¹
 ያንዱ ሞት የሌላው ሕይወት -----
 ያንዱ መኖር የሌላው መጥፊያ
 ጥሩ ሙዚቃ፣ ጥሩ ሙዚቃ! ግሩም ማለፊያ፣ ግሩም ማለፊያ
 አቤት! እግዚአ፣ አቤት!
 ቪየትናም የቪየትናም እልቂት፣
 ናጋሳኪ የሂሮቪማ መጥፋት²
 ቫርፕቪል — ሞት የሞት ሞት
 የሬሳ ክምር መዓት!³
 የሰው ልጅ ጥፋት መቃብር፣
 የሰው ልጅ መኖር ወይ አለመኖር
 የሰው ክፋት ትል የማይሞት፣
 የሰው ተንኮል መርዝ የማይበገር፣
 ጥቁር ቀይ፣ ቀይ ጥቁር፣

ነጭ ጥቁር፣ ብጫ ነጭ ቀይ።
 ድብልቅልቅ ውጥንቅጥ፣
 ከሰማይ በታች ከመሬት በላይ።።
 ያንዱ ሞት የሌላው ሕይወት -----
 በግ ይታረዳል ሰንጋ ይጣላል የሠርግ ድግስ ዕልልታ
 የደም ጠጅ መርዝ ስካር፣ ከንቱ ሙዚቃ ካኪታ
 አታሞ ሲጮህ ከበሮ ሲንር፣ የመልስ ምላሽ ድንፋታ።።
 ከንቱ ያለም መሸከርከር ከንቱ፣ የሌላው ዓለም ዓለም
 ትቢያ የትቢያ ትቢያ — ኢምንት ቅንጣት ስውር ፍጹም።።
 ሕይወት አበባ ጽጌረዳ፣
 ብርሃን ጭላንጭል ፍንጣቂ
 የሞት እስትንፋስ ጠፊ ረቂቅ፣ የሰባራ ገል ድቃቂ።።
 ዓለም ሆይ ሒጂ ጥፊ፣ ሒጂ መጥፎ ክፋ ዓለም
 እንግዳ መሆኑን ያላወቀ፣ እንግዳ መሆኑን ያጣው የለም
 የለም ዘላለም በሰው ዘንድ፣
 ከንቱ ነው ሕይወት ዘላለም።።
 የቴዎድሮስ ሞት መሥዋዕትነት!
 አብርሃም ሊንክልን፣ ማርቲን ሉተር ኪንግ፣
 ማህተማ ጋንዲ፣⁵
 ኬኔዲ ደግሞ ኬኔዲ!
 ብዙ ሰማዕታት ጠፍተው የቀሩት፣
 ብዙም ለውነት ማሰብ የሞቱት።።
 አ! ምን ድምፅ ያሰማናል፣
 ምን የጎግማጎግ ጩኸት ጋጋኖ!
 ምን የምናምን ምናምን፣ ሟርተኛ ደንቃራ ሆኖ
 ምን የፍልፈል አፈር ፈልፈላ!
 ምን የመቃብር አፈር ትኩስ፣
 የሙት አማጣኝ መንፈስ ሳቢ
 የቤት ጥቀርሻ ጢስ ጥላሽት፣ የምሶሶ እድፍ አጣቢ
 ምን የሰው ክፋት መሠሪነት፣ የሰው እርጉምነት አንደርቢ
 ምን የሐሳብ ቅንቅን ስራይ፣ የሕይወት ጥንጣን ነቀዝ
 ምን ክፋት የኑሮ መተት፣ የሰው ልጅ አንጠረፋ መሬንዝ
 ዋጊኖስ ዕፀ ዘዌ!
 የልቅስ አስከሬን ዝንብ ሬሳ፣ ሽረራት ድር ሠቅ ተከናንቦ።።

መሬት ፅንቁላሉን ሰበረ መጠቀ።
ሰው ዓለምን ዐየ!
በጨለማው ቦታ ዶቃ አንጸባራቂ፤
ውብ ሰማያዊ ኪስ፤ ሮዝ አብረቅራቂ፤
በተጣራው አየር በነጣው ደመና፤
ባረንጎይ እጣቢ ወሀ ተሸፍና።
ውብ ሉል ኮከብ ዓለም፤
የጠፈር ላይ ጤዛ፤
የሰው ልጆች እናት የሰው ልጆች ቤዛ።

* * *

የመሬት ቁራጭ ነኝ፤
ታሪኪን የምጽፍ፤
በጥቁር ወረቀት በሰማይ ብራና፤
ስንዝ እተዋለሁ በጠፈር ላይ ፋና።
ስሔድ እኖራለሁ -----
ሰማየ ሰማያት እመዘብራለሁ።
የተዘጋውን በር እበረግዳለሁ።
የሌለ እስቲፈጠር፤ የሞተ እስኪነቃ፤
በትልቅ እርምጃ ከመሬት ጨረቃ
ከጨረቃ ኮከብ፤
ካንዱ ዓለም ወዳንዱ፤
ስንዝ እፈጥናለሁ ---
በፀሐይ ላይ ቤቴን ጉጅ እቀልሳለሁ።
ግማሽ ቀልድ አላውቅም!!
ከሲኦል ሚሊዮን ቢሊዮን ልቃጠል።
ከገሀነመ እሳት ሚሊዮን ነበልባል።
መንገድ ስጡኝ ሰፊ ---

ለቡጊ

በግሬ ጣራ መርገጥ፤
ሙዚቃ ሲጋልብ መውጣት መውረድ
መፍረጥ፤
ዐይኔን ማገላበጥ፤
መርበትበት መንቀጥቀጥ፤
መላጋት መንገድገድ እንደሰከረ ሰው
የናፈቀኝ ይህ ነው፤
ተነሥኛ ልዝለል፤
“ቡጊ ቡጊ” ልበል ።
ቡጊ ! ቡጊ ! ቡጊ !
ቡጊ ! ቡጊ ! ቡጊ !
ከበሮ ሲያጋፍት ጥፋንባ ሲያናፋ
ልብሴን ጥዬ ልጥፋ።
ልራቆት አብጂ
ልብረር ካለም ሔጂ።
ሙዚቃው በጥላው ይምጣ ይሸፍነኝ
ሁሉንም ያስረሳኝ።
ቡጊ ቡጊ ልበል
እንዳለት ቡግ ቡግ
መውለብለብ መንተግተግ
መቃጠል መሞቅ ነው
ሲጀምር ሙዚቃው።
ጉልበቴ ይላላል፤ እግሬ መሬት ያካል፤
ዛር ይሰፍርብኛል።
ጅማቴ እየዛለ ይለቃል ሙላዬ፤
አንገቴ ሲሰበር ወርዶ ትከሻዬ።
ይረግጣል ዳንኪራ
ከከበሮው ጋራ
ቡጊ ! ቡጊ ! ቡጊ !

ልሰበቀው ጀርባዬን፤
 ልወርውር እጆቼን፤
 ልመንጭር ጣቶቼን፤
 ሙዚቃን እንደ ኪሰ ልለጋው በእግሮቼ
 ልዝለል ተነስቼ።
 ልፍረጥ፤ ልኖር፤ ልውደቅ፤
 መሬት ልንከባለል
 ቡጊ! ቡጊ! ልበል፤
 ልዝለል ጮቤ ልምታ
 ያቃዠኝ አንጻፍታ።

የጠፈር ባይተዋር

ግማሽ ቀልድ አሳውቅም!
 ሞት እንደሆነ ልሙት በሴኮንድ መቶኛ
 ዕንቅልፍ እንደ ሬሳ ዘላለም ልተኛ።
 መንገድ ስጡኝ ሰፊ፤
 ጉዞ ከጽንፍ አጽናፍ፤
 ፍጥነት እንደ ብርሃን ዓለማትን ልለፍ።
 ፀሐይ ልሁን ፀሐይ፤
 እንደ ዕርሐ አርያም ሁሉንም የሚያሳይ።
 እሳተ ገሞራ አመድ እረመጡን፤
 ጉርፍ፤ የሳት ጉርፍ ልሁን።
 ከሲኦል ሚሊዮን ቢሊዮን ልቃጠል።
 ከገሀነመ እሳት ሚሊዮን ነበልባል።
 መንገድ ስጡኝ ሰፊ — — —
 ልሒድ በጨለማ ዐይን የማያይበት፤
 ጥቁር የከሰለ፤ በጠቆረው ጽልመት፤
 በጸጥታው ቦታ ዘመን ከቆመበት።
 በዘላለማዊው ባዶ ቦታ ዋሻ፤
 አየር በሌለበት አድማስ መጨረሻ።
 ልንሳፈፍ ልቃኝው፤
 ለኔ ኮከብ ጠጠር ኪስ መጫወቻ ነው።

* * *
 ሰው ነው የረቀቀ!
 ከሚርኪዩሪ ቪነስ፤
 ከጨረቃ ከማርስ።
 ከፕሉቶ ኔፕቱን ዑራኑስ የላቀ፤
 ከጁፒተር ሳተርን ፀሐይ የደመቀ፤
 ባካባቢው ሁሉ እያሸበረቀ።
 ሰው አደገ አወቀ

ፊደል መጣላችሁ

(ለወጣት ተማሪዎች)

የሐሳብ መግለጫ የንግግር ቁልፍ
የመተዋወቂያ የጥበብ በራፍ፣
መገናኛ መንገድ ዐይነቱ የበዛ
ለሰው ልጅ መግባቢያ ትርጉም የሚነዛ፣
የዓለም መክፈቻ የፍጥረት ብርሃን
የሚያነጋግር ነው መሥመር ቴሌፎን።
የሰማይ ምርመራ የመሬት የባሕር
የመሐንዲስ ሥራ ሌላም ብዙ ምሥጢር፣
የቅኔ የዜማ ደግሞም የሙዚቃ፣
የአፋም ምርመራ ጉዞ የጨረቃ፣
መገለጽ ይችላል በፊደል ምልክት
ትርጉሙን ይሰጣል ለተመራመሩት።
በቦታው ሲገባ ቃል ሆኖ ሲጠራ
“እንዲህ” ነው በማለት መንገድ የሚመራ፣
ለትውልድ ለታሪክ የሚተላለፍ
ፊደል ነው መሠረት የሚሆን መጽሐፍ።
የንግግር ጥበብ ፊደል የሌላቸው
የታል እንስሶቹ ዕውቀት ባገራቸው
የታላቸው ጽሑፍ የቆየ ታሪክ፣
መድፍና መትረፍ መቼ ሠሩ ታንክ፣
አንዱ ያቀደውን ተከትሎ ሌላው
የታል እንደ ሰው ልጅ የሚፈለስፈው
የሚያስፈልገው ነው አንጉል ከፍተኛ
አስቦ ለመፍጠር ፊደል መገናኛ።
ፊደል ከጨበጠ ምላሳችሁ እጅ
ያኔ ነው መሯሯጥ ለጥበብ ከደጅ።
ተማሪ ቤቱንም ውረሩት በይፋ
ይግባ ከቤታችሁ ፊደል በዘረፋ።
ካስተማሪ አንደበት ንጠቁ መረጃ

የልታተሙ ግጥሞች

ከባቡሩ ጣቢያ ሕዝቡ ተበተነ
ጸጥታ መጣና ቦታው ሰላም ሆነ።
የጦርነት ጩኸት ያስተጋባል ገና
ብቻ፣ እዚህ አይደለም።
በሰዎቹ ቀስል፣ በሰዎቹ ሬሳ
በውታደሩ ልብ በያዘው ጠባሳ፣
በሳንጃ ጠመንጃው በሽጉጥ ጥይቱ
በጦርነት ሜዳ ሰው አለቀበቱ
በየድናሚቱ
በየተረተሩ በቦይ በፈፋው ሥር፣
በሚሰነው አፈር፣
በተቀጣጠለው በሚጨሰው እንጨት
በባሕር በወንዙ በሚወርደው ጅረት
የጦርነት ጩኸት
ሲታወስ ይመጣል የጦር ወሬው ዜና
ያስተጋባል ገና
ሲታወስ ይመጣል የጦር ወሬው ዜና
..... ብቻ እዚህ አይደለም።

የፊደልን ሥዕል የጽሕፈት መልመጃ።
የመሻሻል መንገድ መሆኑን አውቃችሁ
ተሻሙት በድፍረት ይሁን መሣሪያችሁ
ሀ. ሁ. ቶሎ ይለቅ ንባቡ ይከተል
ቤተ መጻሕፍቱ ይጥበብ ይመሳቀል
ይከፈት መጽሐፉ ይወረስ ጥበቡ
ካንደኛው ምዕራፍ ወደ ሌላው ግቡ
መጽሐፉን በመጽሐፍ ለውጡት ይለቅ
በልባችሁ ወፍሬው ተይዞ ይድቀቅ
ይበዝበዝ፣ ይራቆት፣ ይቅር፣ ይዘረፍ፣
ባንጉላችሁ ጋሻ በአእምሮአችሁ ሰይፍ
በፊደል መሰላል በንባብ ጉዳና
አሳዱት የሚያመልጥ የለም ፍልስፍና
ከገባበት ጉድጓድ አውጡት ጉትታችሁ
“የተማሪ ሰነፍ” እንዳያሰኛችሁ።
ተሳተፉ እንግዲህ ተማሩ አሁን
ቀስሞ ያመጣውን መምህር ንብ አቡን።
ይኸውና ፊደል መሣሪያ መያዣው
የጥበቡ ሣጥን ቁልፍና መክፈቻው።

ከኮሪያ

ደመናው ተጭኖ መሬት ይዳብሳል
 ዝናቡ ያካፋል፤
 ፀሐይ ታብራለች፤ ብቻ እዚህ አይደለም።
 ወዲያ ማዶ ጋራው፤
 ወዲያ ማዶ ዛፋ፤
 ወዲያ ማዶ አፈሩ
 ወዲያ ማዶ አረሀ፤
 ሆኗል ብሩህ ቀለም።
 ቀኑ ሆኗል ዓመት፤
 ሕዝቡ ፈጥሯል ስሜት።
 ሁናቴው ልዩ ነው
 ያዘነ፤ ደስ ያለው፤ የሣቀ፤ የከፋው፤
 ቀልደኛ፤ ቅር ያለው፤
 ምኑም አይታወቅ
 ባቡሩን ሲጠብቅ።
 የመጠበቅ ስሜት፤ የመቸኮል ስሜት
 ለማወቅ መጓጓት፤ ለማግኘት መጓጓት፤
 በዝብዘታል ልቡን
 ባንድ አቅጣጫ ያያል የባቡር ሐዲዱን።
 መጋረጃ ሆኗል የዝናቡ ካፊያው
 ጥላውን ዘርግቷል ደመናው የማታው፤
 ጥቂት መሽቷል ጊዜው።
 ባቡር ድምፅ ሰጠ
 የጸጥታ ወተት ተገፋ ተናጠ
 እልልታው ቀለጠ።
 አዲስ ነፋስ መጣ ደመናው ገለጠ።
 ፀሐይ ቀስ ብላ ከሰማይ ወረደች
 ደክሟት መሬቱ ላይ ወድቃ ተዘረጋች።
 ባቡሩም ደክሞታል

በልቡ ሲጉተት መጥቶ ያቃስታል።
 መጋፋት ጀመረ ሰዉ ትዕግሥት አጣ
 ጀግናው ከኮሪያ ወዳገሩ መጣ.
 እጅ ዐየር ቀዘፈ ግሬያ ተጀመረ
 አባት እናት እህት፤
 ወንድም አጎት አክስት፤
 ዘመድ ሆነ ባዳ፤ ወዳጅ ሆነ ጠላት፤
 ውሻ ሆነ ድመት፤
 እዚያ ያለው ሁሉ በጨኸት ሰከረ።
 ያለቅሳል ግማሹ፤ ይሥቃል ግማሹ፤
 ደንግጧል ግማሹ፤
 ትልቅ ትንንሹ፤
 ተቃቅፎ ሲሳሳም ሲጓተት ሲሮጥ
 አንዱ ዘመድ ሲስም በጁ ሲጨብጥ፤
 አንዱ ቆስሎ ደክሞ ሲሔድ በቃሬዛ
 ሌላዋ ስትጮኸ በዘመድ ተይዛ፤
 ሌላው ብብቱ ሥር ምርኩዝ ተደግፎ
 አንዱ ደረቱ ላይ እጁን አንከርፍፎ፤
 ግማሹ እየጮኸ ግማሹ ሲጣራ
 ብዙው ሲርበተበት ዕውሩ ሲመራ
 ደስታና ሐዘን በቦታው ጨፈሩ
 ሣቅ ለቅሶ እየሆነ እንባ ሔደ በግሩ
 በያይነቱ ኒሻን ጠመንጃ ሸክሙ
 ወቱ ከነደሙ
 እዚህ ይዞ መጥቷል ከሩቅ ከኮሪያ
 ተቃጥሎ ይጋያል የባቡሩ ጣቢያ።
 መድፋ ይደነፋል፤
 ቦምቡ ያስተጋባል፤
 አይሮጥላን ታንኩ መትረየስ ጠመንጃው
 ሁሉም እዚህ ነው።
 ፀሐይ ሸሸችና አየር ቀዘቀዘ
 ባቡሩ ሲያንቀሳፋ ገላው ደነዘዘ
 ያና ሆነ ቦታው ሰፈሩ ጭር አለ
 ቀኑ አየጨለመ ጠቆረ ከሰለ።

ሰውንም ያስገኘ፤
 መኖር ግድ አለበት ዓለምን የናኘ።
 በማለት ብዙዎች ሲያቀርቡ ክርክር
 እስማማለሁ በዚህ ያለመጠራጠር።
 በዚህ መነሻ ግን
 ምክንያት በሆነው ለማስገኘት ሁሉን
 ትልቅ አንገራል አለው ያስባል ለማለት
 ከሐዲ ነኝ በውነት!
 የማያስብ ነገር የሚያስብ ሊፈጥር
 ይችላል ሳይደክም ብዙ ሳይቸገር።
 ቆዳ ከጭቅቅት ቅማል አስገኝቶ
 እንዲችል ለመኖር ተንቀሳቃሽ ሠርቶ፤
 እኛም ተባዮች ነን!
 የመሬት ጭቅቅት እድፋ ያስገኘን!
 ጊዜ ይፈልጋል።
 የሰው ልጅ ምኞቱን ከግብ ያደርሰዋል።
 ልጥቀስ እንደገና
 ካለፈው ጽሑፌ “ይራመዳል ገና”
 “ባዶ ቦታ ሆኖ ፈጥሮ መገናኛ
 በሴኮንድ መቶኛ፤
 ሁሉንም ይሠራል።
 የጥበብ ምዕራፍ አዳዲስ ይሆናል።
 ከሌላው ዓለም ላይ መከላከያውን
 ፈጥሮ ይጋፈጣል።
 የፀሐይን ፀሐይ፤ የፀሐይን ፀሐይ፤
 ይኸ ትንሽ ተባይ!
 በሥልጣኑ ገዝቶ ያስገብራቸዋል።
 ያገኛል መድሀኒት
 ሲኖር በከዋክብት ።
 ሞትን ያሸንፋል!
 ሁሉን ሲቆጣጠር እግዚአብሔር ይሆናል።
 ወዴት አለ እንቅፋት!
 የት አለና ዳገት!
 ለዚህ ትንሽ ተባይ

(ደብዳቤ)፤

ወሩ ስምንት ጥር
 ባምሳው አቆጣጠር

ደርሶኛል ለገና
 የላክኸው ደብዳቤ፤ ተቀበል ምስጋና።
 ሲመጣ ብርሃኑ፤ ሲታደል ሕይወቱ፤
 በግዜ ለሚያምኑቱ፤²
 ለማያምኑት ደርሷል።
 ይኸማ ከሆነ ለምን ያስፈልጋል?
 በማመን መጨነቅ
 በጾም ጸሎት መጽደቀቅ!
 ማነው የሚያድለው?
 ማነው የሚሰጠው?
 ሁሉን የሚሠራ የሰው ሐሳቡ ነው።
 ሐሳብ ነው ሥራችን፤
 ነው ሐሳብ ኑሮአችን።
 ሐሳብ ሕይወታችን፤
 ሐሳብ እግራችን።
 የሰው ልጅ በተስፋ ይኖራል ሲወለድ
 ይሔዳል በተስፋ በሚያውቀው መንገድ።
 ያለፉት ፈላስፎች ብዙ ተናግረዋል
 የምንቀበለው የማናምነው ሞልቷል።
 ከነሙሴ ሐሳብ፤ ከነ ኢሳይያስ፤
 ወይም ከክርስቶስ!
 ዛሬ ሰው ሐሳቡ በጣም ተሻሽሏል
 ብዙ መንገድ ሔዷል።
 ዐየር ሳይጠና፤ ሰማይ ሳይጠና፤
 ጨረቃና ፀሐይ ሆነው ልጆች ገና፤
 ዓለም ሕፃን ሆና፤

የሰው ልጅ ዕውቀቱ ብዙ ሳይሰፋፋ፤
መሣሪያ ሳይጻብር፤
አቶም ሳይነቆር፤
የጥበብ ጉዳና መንገዱ ሳይሰፋ፤
በጭለማ ኖረው አባቶች የዱሮ፤
መውጫ ሲፈልጉ መንገድ ተሰውሮ፤
እንዲያው በይሆናል የለፈለፉትን፤
የቀባጠሩትን፤

አልከተለውም ።
አልቀበለውም!

ዱሮ በዘመኑ ጸሐይ እግዜር ነበር፤
ባሕር እግዜር ነበር
ድንጋይ እግዜር ነበር
እንጨት እግዜር ነበር

እንዲሁም — — —

እንዲሁም — — —

ሰው እየተረዳ የበላይ መሆኑን
ድንጋይን እንጨትን ሁሉንም መግዛቱን
እየካደ መጣ —

መፈለግ ጀመረ

ከሱ በላይ ከቶ ምን እንደነበረ ።
ሙሴም በበኩሉ አስተዋይ ጉደኛ፤

ጠንቋይ አስማተኛ፤

እንደ ንጉሥ ሆኖ ሰዎቹን ለመግዛት
መፍጠር አስፈለገው የረቀቀ ብልሃት።
የማይታይ እግዜር!

እሱ እንደዚህ አለኝ፤
እሱ ይኸን ሰጠኝ፤

እያለ ሰበከ ሕጉን ደነገገ
ተከታይ አገኘ ሠራ እደፈለገ ።

ብዙዎች ለፈፉ፤

ብዙዎች አለፉ

እንዲሁም ፈለቁ ከያሉበት ጉድጓድ

ክርስቶስ፤ መሐመድ።

ሰው በማስፈራራት በወዲያኛው ዓለም
ሕይወት በመመሥረት ቋሚ የዘላለም፤
ምድርን ገዝተው ሔዱ

እያርበደበዱ!

ብዙ ነገሥታትም እግዜሮች ነበሩ።

ያ ትልቁ እስክንድር፤

ትቢተኛው ሒትለር፤

ጀምረው ሔደዋል ሕይወትን ሊፈጥሩ።

ሁሉም ሙከራ ነው!

የትኛው ሃይማኖት ይበልጣል ከሌላው?

የቱ ነው እውነቱ?

የቱ ነው ሐሰቱ?

ጥንት እንደሚያደርገው ሲፈልግ እግዚአብሔር

አሁን እየመጣ ምነው አይናገር?

“ኃጢአት ስለበዛ!” ቁሶቹ ይላሉ።

መልሱ ሲያቅታቸው ሰበብ ያበዛሉ።

ይልቅስ ከዱሮው ሰው አማኒ ሆኗል

“አንድ እግዜር” እያለ ሃይማኖት ይጮኻል

መልሱ መቸ መጣ?

ይኸን ያህል ዘመን እየተከለለ

ምን ያስደብቀዋል አንድ ነገር ካለ?

ክርስቶስ ሰበከ ።

እግዜር ነኝ እያለ አሸከሮቹን ላከ።

ታሪኩን ጻፉለት

ሕዝብ እያስገበረ ያበላቸው ፍትፍት።

አሁን በኛም ዘመን ሞልተዋል እግሮች፤

ብዙ ክርስቶሶች፤

ጠቢባን የጊዎች —

መሥራት የሚችሉ እንደተሰቀለው

ደግሞ የሚነሡ ተገድለው ተቀብረው ።

ዓለም ሠለጠነ —

የሚያምናቸው የለም ቢሉም “እግዜር ነኝ”።

“አንድ ነገር ሲሆን ግዴታ መነሻው

መኖር ይገባዋል የሚቀስቅሰው።

ይራመዳል ገና

ወይት አለ እንቅፋት
ለዚህ ትንሽ ተባይ
መሬትን አስጊጦ ላደረጋት ገነት።
ባራት እግሩ ሲጮድ ባለም ላይ ገንፍሎ
ሲንፏቀቅ ሲጉተት ኋላም ብድግ ብሎ፣
አንጉሉ ረቀቀ።
ማድረግ መፍጠር ቻለ እየተናነቀ።
በሥራው አደገ፣ በአእምሮው አደገ፣
በሐሳቡ አደገ።
ዘልቆ እየጠለቀ በመመራመሩ፣
ለውጥ እየፈለገ በመከራከሩ፣
ሁሉንም በለጠ።
ሁሉንም ጨበጠ።
የጥበብ ዕንቁላል አስኳሉ ፈረጠ
ቅርፊቱ ተሰብሮ ዛፉ ተመጠጠ፣ ምሥጢር ተገለጠ።
የባሕር ሆድ ዕቃው ወጣ ተበዘብዞ
ሰማይ ተሠንጥቆ፣
ዕውቀት ይለቀማል በብልሃት ተይዞ።
የመሬት የውስጡ የሥር የማሕሉ
አካባቢው ሁሉ
ተጠና ታወቀ ኃይል እየተስፋፋ
ጉልበት ተከማቸ መሰናክል ጠፋ።
አቶም ተነቆረ
አየር መጋረጃው በሰው ተበገረ።
መች እንዲህ ሆነና
ይራመዳል ገና።
ከተማውን ሠርቶ ይኖራል በሰማይ
ባዶ ቦታ ሌዶ ይዘረጋል ድልድይ።
የሰልኩ ማዞሪያ “አሎ ጨረቃ” ነው

ገና ይራመዳል።”

ታሪክ ስናጠና ያለፈውን ዱሮ
በሥነ ፍጥረትም በርግጥ ተመርምሮ፣
መንገዱ ተጠንቶ፣
ሰው በውቀት ጉዳይ መሔዱን አልተወም።
ጥበብ መሰብሰቡን፣
ሐሳብ መፈለሰፉን፣
መራመድ መጓዙን ፍጹም አላቆመም።
እንደገና ልበል።
እምነቴ እንድ ነው የማያወላውል
በሰው ልጅ መሻሻል።
ሕይወት ይፈጠራል!
ብርሃንም ይያዛል!

የፍቅር ቃጠሎ

ጉንጭሽ ጽጌረዳ
ሞቆት የፈነዳ
ዐይንሽ የጧት ጨረር የበራ ማለዳ፤
የማትጠገቢ
ጣፋጭ ከረሜላ የማር እሽት ነሽ
ጠብ አትይ አንጀቴ ባኝክ ብመጥሽ።
ቆንጆ ነሽ አንቺዬ!
እሳት ነበልባል ነሽ ነዳጅ ባከላቴ
ሆነሻል ሙቀቴ
ሆነሻል ሕይወቴ።
የጋለው ትንፋሽሽ
የፈመው ምላሰሽ
ማርኮኝ በከንፈርሽ።
እጄን ሰጥቻለሁ
እስረኛ ሆኛለሁ፤
ያንቀጠቅጠኛል ወባው ቅናት ገብቶ
ልቤን አስፈራርቶ
ትኩሳት አምጥቶ፤
ፍቅርሽ አቃጠለኝ በመልክሽ ስተክዝ
ንከሽኝ ልደንዝዝ
እቀፊኝ ልቀዝቅዝ።

የመጀመሪያው ቀን

ዐየኛው
ተያዩ
ዐየና ወደዳት
ቀኑ ማታ ነበር
ወደ ሆቴል ሔዱ
ሁለት ራት መጣ
ብርጭቆ ተጋጩ
ዐየኛው
ተያዩ
ዐያት
ተማሣቁ
በጠረጴዛው ሥር
ጭኗ ጭኑን ነካው
ሲያያት
ፈገግ አለኝ
ዐየኛው
ፈገገ
እጄን በጁ ያዘው
ጠበቅ አደረጋት
ጠበቅ አረገኛው
ከፈሉና ወጡ
በከሰለው ሌሊት
ሁለቱ ነደዱ
ትንፋሻቸው ጋለ
ቤቱ ተቃጠለ
ፍራሹ ነደደ
ፍቅር ተያያዘ

የሙዚቃ ድምፅ

የዛፉ ቅርንጫፍ የበገና ቅኝት
ነፋስ ሲያውተረትር የሚጫወትበት።
እያጨበጨቡ፤
ቅጠሎች በጃቸው ዜማውን ሲያደምቁ
ወፎች ድምፃቸውን እያስረቀረቁ፤
ወንዙ እየተላጋ፤
እየተጋረፈ ሲሔድ እንዳለንጋ፤
ባሕር ሲገላበጥ
እየተንጠራራ ወደቡን ሲባጥጥ፤
መብረቅ ደመናውን ሰንጥቆ ሲወጣ
እያስገመገመ ሰማዩ ሲቆጣ፤
ሙዚቃ ተወልዷል።
ፍጥረት ተሰብስቦ መዝሙር ይዘመራል።
የቤቱን ቆርቆሮ
ዝናም ሲደበድብ አርጎታል ከበሮ።
ከሩቅ አገር አለ ደወል የሚመጣ
ከቤተ ክርስቲያን ተሰርቆ የወጣ፤
ትንንሽ ደወሎች፤
የሰዓት፤ የጥሪ፤ የተማሪ ቤቶች፤
የቀጥቃጭ መደሻ ብረት ሲያጠፈጥፍ፤
ትልልቅ ፋብሪካ ጭሱ ሲያነፈንፍ፤
መኪና እየጮኸ ሲሔድ ሲተላለፍ፤
ሁሉም ተሰብስቦ በቅደም ተከተል
ሙዚቃን ቀስቅሷል።
ሙዚቃ ተፈጥሯል።
አለ፤ ትልቅ ጀሮ።
አለ፤ ሌላ ጀሮ።
ይህን ሁሉ ጩኸት ሰብስቦ አስተባብሮ
የሚሰማው አለ።

ቁርሱ ከማርስ ላይ ከቪነስ ላይ ምሳው፤
ከመሬት እራቱን፤
በልቶ ይጨፍራል ሜርኩሪ ላይ ዳንሱን።
የብርሃንን ፍጥነት ሲሸቀዳደም ይዞ
በከመቅጽበት ዐይን ይሔዳል ተጉዞ።
ያንዱ ኮከብ መቅናት ለሌላው መረጃ
ሆኖ መራመጃ፤
አየርን ይተዋል ሲፋጠን ወደላይ
ዓለማት ተገዝተው ይጠበዋል ሰማይ።
ሁሉን ይለውጣል።
ለማየት ለመስማት፤ ለማሸተት ለመንካት
ለጣም አዲስ ዐይነት፤
ስያሜ መጠሪያ መንገድ ይሰጠዋል።
ባዶ ቦታ ሆኖ ፈጥሮ መገናኛ
በሴኮንድ መቶኛ
ሁሉንም ይሠራል
የጥበብ ምዕራፍ አዳዲስ ይሆናል።
ከሌላው ዓለም ላይ መከላከያውን
ፈጥሮ ይጋፈጣል
የፀሐይን ፀሐይ፤ የፀሐይን ፀሐይ
ይኸ ትንሽ ተባይ
በሥልጣኑ ገዝቶ ያስገብራቸዋል።
መሬት ስታበራ ከጨረቃ ዛፍ ሥር
ይፈጥራል ሙዚቃ ቅኔ ሲደረድር።
ያገኛል መድኃኒት
ሲኖር በከዋክብት።
ሞትን ያሸንፋል
ሁሉን ሲቆጣጠር እግዚአብሔር ይሆናል።
ወዴት አለ እንቅፋት?
የት አለና ዳገት?
ለዚህ ትንሽ ተባይ።
ገና ይራመዳል።

ከበሮ

አለው ኃያል ግርማ
አለው፣ አለው፣ አለው
ከሰው ኃያል ግርማ
ይቀሰቅሰኛል ጩኸቱን ስሰማ
በሰውነቱ ላይ ይፈጥራል መሸበር
ያቅበዘብዘኛል
አለው መስተፋቅር
አለው መስተፋቅር
መድፍ የተተኮሰ፣
እሳተ ጉሞራ ገንፍሎ የጨሰ
መብረቅ የወረደ፣
ገደል የተናደ
ማዕበል ነጎድጓድ መሰሎኝ እቀራለሁ
እደነግጣለሁ።
ያንዘፈዝፈኛል እንዳይ ክብሬ
እጄ ሲርበተበት ይጨፍራል እግሬ።
የሠርግ አዳማቂ ነው አዶ ወሸባ
ሙሽራ ሲያባባ
በጩኸት ኳኳታ ድልቅ ድልቅ ብሎ
ሰው የሚያተራምስ ስካር አስከትሎ
ሐዘን መቃብር ነው ጸሎትና ፍትሐት
የሚመታው ደረት፣
ያልቃሾቹ ስሜት።
ይጠራል ከጉድጓድ ሔዶ የጠፋውን
ባፈርና ድንጋይ ሊጉሽም ሣጥኑን።
የቤተ ክርስቲያን የሃይማኖት ፍቅር
የሹኮች ድቤ ነው ያምልኮት መደብር
ያመጣል ሁካታ የጥምቀት ጭፋሮ
ከበሮ፣ ከበሮ።

ያመጣል ጎትቶ ልጃገረዶቹን
“ሆብዬ . ሆብዬ.”
ዕንቁጣጣሽ ብለው የሚጨፍሩትን
ያመጣል ከጫካ ጉበዞቹን ይዞ
ጦር እየሰበቀ ጉራዴውን መዞ
ድምፅ ነው የሹመት
ወይም የጦርነት
ያረመኔ ጥሪ የተነሣ ታጠቅ
ጠላት መጥቶብሃል ቀስትህን አርቅ
የፈረሱ ኮቴ ሽምጡ ሰምሶማ
አዋራ ሲያነሳ ድምፁን የሚያሰማ
ናዳው ሲንከባለል በጩኸት ደረጃ
መሬት የሚያናጋ ሰልፍ ነው እርምጃ
ጊዜን የሚለካ
ሰዓት እየለየ ሲጠፋ ሲተካ
የሙዚቃ ውሉ ማሰሪያው ሽምቀቆ
ባይጮኸ እንኳን አለ ከስር ተደብቆ፣
የሚያስተጋባ ነው ዜማው ተሰብስቦ
ሁላ ሁፕ ሮክን ሮል
ቻቻ ቡጊ ቡጊ ዘመናዊ ማምቦ
ዛር ነው ውዝዋዜ
እብደት ነው ትካዜ
ያካል ንቅናቄ አገሩ ሙዚቃ
አገሩ ሙዚቃ
ሰው ያሽከረከራል መንፈስ እያነቃ
አቋርጦ ይመጣል ሲሮጥ ከሩቅ አገር፣
ቤቴን ለመበዝበዝ
ልቤን ለማሸበር፣ ልቤን ለማሸበር
ከበሮ
ከበሮ

ሀገራ

(ኮሎኝ በጀርመን አገር)

አገራ ውበት ነው
 ለምለምና ነፋስ የሚጫወትበት
 ፀሐይ የሞላበት፣ ቀለም የሞላበት።
 አገራ ቆላ ነው፣ ደጋ ወይና ደጋ
 እዚያ ብርሃን አለ ሌሊቱ ሲነጋ።
 አገራ ተራራ ሸለቆ ረባዳ
 አገራ ጅረት ነው ገደልና ሜዳ።
 ውሸት ነው በበጋ ፀሐይ አትፋጅም
 ክረምቱም አይበርድም፣
 አይበርድም፣ አይበርድም።
 አገራ ጫካ ነው
 እንስሳት አራዊት የሚፈነጩበት
 በወጥመድ ሳይገቡ ሳይነካቸው ጠላት።
 እዚያ አለ ነፃነት።
 በሀገር መመካት፣
 በተወላጅነት፣
 በባለቤትነት፣
 እዚያ አለ ነፃነት።
 አገራ ሀብት ነው።
 ጎመኑ ስብ ጮማ፣ ቆሎው ክትፎ ሥጋ
 ድርቆሹ ፍትፍት ነው፣ ቃሪያው መካት ሠንጋ።
 ጠጁ ነው ወለላ
 ከኮኛክ ይነጥቃል የመንደሩ ጠላ።
 እህሉ ጣዕም አለው እንጀራው ያጠግባል
 በዓሉ ይደምቃል፣
 መዘቃው ያረካል፣
 ጭፈራው ዘፈኑ ችግርን ያስረሳል።
 እዚያ ዘመድ አለ።
 ሁሉም የናት ልጅ ነው፣

የሚወደው አለ።
 ከቅርብ አውራ ዶሮ ሰዓቱን ሲያስታውስ፣
 ድመቶች ሲጣሉ፣
 አራዊት ሲያስካካ ከብቱ በመላቀስ፣
 እንጨት ሲገነጠል ሣሩ ሲርመሰመስ።
 ለሙዚቃ ስልቱ
 ድምፅ ነው የሚያግዝ ተጨማሪ ምቱ።
 ጥቃቅን ፍጥረቶች
 ትሎች፣ ሸረረቶች፣ ጉንዳኖች፣ ቀጫጮች፣
 ማነው ያዳመጠ ሲጮሁ ሲዘፍኑ?
 ሰውም ባይሰማቸው፣
 የሚያዳምጣቸው፣
 አለ፣ ልዩ ጆሮ፣
 አለ፣ ሌላ ጆሮ፣
 ዜማቸውን ይዞ የሚዘምር አብሮ።
 የሙዚቃ ድምፅ
 አለ፣ ሁሉም ቦታ፣ አለ የትም ቦታ፣
 በቅጠል ኮሽታ፣
 በወሀ ጠብታ፣
 በንጋት በሌሊት በብርሃን በማታ፣
 ወይ ከባዶ ቦታ።
 ሊወለድ ይመጣል የሙዚቃ ስሜት
 ከሰማይ ከመሬት።
 ይህን ሁሉ ጨኸት።
 አለ፣ ትልቅ ጆሮ
 አለ፣ ሌላ ጆሮ
 ለቅም እያከማቸ ሰብስቦ አስተባብሮ፣
 የሚሰማው አለ።
 የሚወደው አለ።

ካንቺ ጋር

ካንቺ ጋር

ሁሉም ነገር ሔዷል

ሰዓቱ ተረስቷል፣ ቀኑም ሌላ ሆኗል።

ዓመተ ምሕረቱ፣

በጋና ጸደዩ በልግና ክረምቱ

የኖርሽበት ቤቱ

አልጋው፣ ጠረጴዛው፣ ሥጋጃው፣ ወንበሩ፣

መስኮትና በሩ፣

ሥዕሉ ግድግዳው፣

ካንቺ ጋር ጠፍተዋል ሁሉም ተለውጠው።

ዛሬ ነገ የለም . . .

ደስታው መከራው ፈጥሯል ሌላ ቀለም።

ገርጥቶ ጠውልጎ መልኩ የነበዘ

ጠፍቷል መታሰብያሽ ሆኗል የፈዘዘ

ፈራርሷል የካብሻው

ትዝታሽ የዱሮው።

ሔደሽ ተረስተሻል ጠፍተሻል ከልቤ

ወጥተሻል ከቤቴ፣

ወጥተሻል ካንጀቴ፣

ወጥተሻል ካጥንቴ፣ ሔደሻል ካሳቤ

የለሽም!

የለሽም!

ሙዚቃ ድምፅሽን እንደዱሮ አልሰማም።

ቅዠት ነው ዘፈንሽ፣

ዜማሽ እንጉርጉሮሽ፣

ጭጋግ ነው ውበትሽ።

የጊዜ መለወጥ ፊትሽን ደብቆ

ጋርዶታል መልክሽን

ጥላሽ ነው የቀረው አካልሽ ተሰርቆ

ጨብጦ ቅርጽሽን።

ሣቅና ፈገግታሽ፣ ለዛሽና ቀልድሽ፣

ጨዋታና ወሬሽ፣

ቅንድብሽ ሽፋልሽ፣

የሚያበሩ ዐይኖችሽ፣

ሎጋው ሰውነትሽ

ተደምስሰው የሉም።

ከነፋሱ ጋራ ጠፍተው አይታዩም።

የሚጫነው ባትሽ፣

የሚቆናጠጠው የሚዋጋው ጡትሽ፣

የሚቆጣው ዳሌሽ

ጣፋጩ ከንፈርሽ፣

ለስላሳው ምላስሽ፣

በረዶ ጥርሶችሽ፣

ሁሉም ሸፍተዋል።

ካንቺ ጋር ሔደዋል።

በባዕድ አገር

ቦታው ነበር ትልቅ
 ትልቅ ትልቅ በረት
 እንስሳት አራዊት የሚጫወቱበት
 ቦታው ነበር ፈረንጅ የሚሰማራበት
 ሰማያት ትንግርቱን አዳዲሱን ነገር
 ትል ወፍ እባብ ሆኖ
 ባራት እግሩ ሔደ
 ዝንጀሮ ላይ ሲደርስ ሰው ሰው የሆነበት
 ወጣቱ ስፍራውን ዞረ ባይኑ ቃኘው
 ወጥመዱን ጉብኘው
 ዝንጀሮ ነበረ ቁጭ ብድግ እያለ
 ወደሱ እየሮጠ መጣና ዘለለ
 ሣቀ — ተጫወተ —
 ከሌሎች መርጦ አተኩሮ ሲያየው
 እግዚአብሔር ይይለት
 ዝንጀሮ መሰለው?
 እንደሰረቀ ሰው አደባባይ ማሕል
 ነጮቹም አፍጠው ይመለከቱታል
 ፍንክች ያበሻው ልጅ
 ወይ ዐይኑ ሊሰበር
 እሱም አተኩሮ ይመለከት ጀመር
 አትኩረው ሲያዩት
 አሳማ አይጥ መሳይ
 ነብርም ድመት ነው
 እባብ ዘንዶ ቢሆን፤
 ፍጥረት ተመሳሳይ ምንጊዜም አያጣው
 ዐያቸው ነጮቹን ሁሉም አፈጠጡ
 የፈሩ ይመስላል በርግገው ሲሮጡ
 ልቡን ሣቅ አፈነው

ሁሉም ያባት ልጅ ነው፤
 ጠላትም አንዳንዴ ይመጣል መቃብር
 ባላጋራም ቸር ነው “ያገር ልጅ” ሲቸገር።
 ገነት ነው አገራ።
 ምነው ምን ሲደረግ!
 ምነው! ለምን! እንዴት!
 ዘራፊ ቀማኛ ምቀኛ ወንበዴ
 ጥርኝ አፈር በጁ ስንዝር ወሰን አልፎ
 የተቀደሰውን ያፍራቃ ላይ ደሴት
 ባያገኝ ለማርከስ ጠላት ይመኝ እንዴት።
 እምቢኝ አሻፈረኝ!
 አሻፈረኝ እምቢ!
 መቅደስ ነው አገራ፤
 አድባር ነው አገራ።
 እናትና አባቱ ድኸው ያደጉበት
 ካያት ከቅድመ አያት የተረካከቡት
 አፈር የፈጨበት፤
 ጥርስ የነቀሉበት።
 አገራ ዓርማ ነው የነፃነት ዋናጫ
 በቀይ የተጌጠ ባረንጓዴ ብጫ።
 እሾህ ነው አገራ፤
 በጀግናው ልጅ አጥንት የተከሰከሰ
 ጠላት ያሳፈረ አጥቂን የመለሰ።
 አገራ ታቦት ነው መቅደስ የሃይማኖት
 ዘመን የፈተነው በጠበል በጸሎት።
 ለምለም ነው አገራ።
 ውበት ነው አገራ፤
 ገነት ነው አገራ።
 ብሞት እሔዳለሁ ከመሬት ብገባ
 እዚያ ነው አፈሩ የማማ ያባባ።
 ስላብ እሔዳለሁ ቢሰበርም እግራ
 አለብኝ ቀጠሮ ከትውልድ አገራ።
 አለብኝ ቀጠሮ
 ከትውልድ አገራ ካሳደገኝ ጓሮ።

ኢዮሃ!

ኢዮሃ!

አበባ ፈነዳ.

ፀሐይ ወጣ ጮራ።

ዝናም

ዘንቦ

አባራ።

ዛፍ

አብቦ

አፈራ።

ክረምት መጣ ሐይ

ዘመን ተወለደ።

ዓለም አዲስ ሆነ።

ሌሊት ሲነጋጋ

ጋራው ድንጋይ ከሰል፣

የተንተረከከ ፍም እሳት ዳመናው

ፀሐይ ያነደደው።

ዓለም ሞቆ

ደምቆ።

ብርሃን ሲያሸበርቅ

ጤዛው ሲብረቀረቅ፣

ሕይወት ሲያንሰራራ

ፍጥረት ሲንጠራራ፣

ዘመን ተለወጠ መስከረም አበራ።

“ኢዮሃ አበባዬ!!”

ያገረሽ ፍቅር

የሰማይ

አሞራ

ላዋይህ

ችግራን።

ብረር ሒድ ንገራት . . .

ከትልቁ

ዛፍ

ሥር፣

ዱሮ በልጅነት

ከተጫወትንበት

ከትልቁ ዛፍ ሥር አታጣትም ፍቅራን

ብረር

ሒድ

ንገራት፣

ንገር መናፈቁን።

አስደንጋጭ

የፈነዳ አበባ
 ሠይጣን የቀናባት!
 እንደ መልአክ ቆንጆ ነበረ ውበቷ
 ዘመናይ እመቤት።
 አልማዝ ያስነጠፈች
 ወርቅ ያስጎዘጎዘች፤
 በሻኔል በዲዮር ሽቱ የታጠበች።
 በጌጥ ተብረቅርቃ
 ጌጥ ሆና፣ ጌጥ ይዛ
 ጨረቃ ታፍራለች፤
 ፀሐይ ትጠፋለች፤
 ጸዳል፣ ብርሃን፣ ንጋት ሁሉን ታስንቃለች
 ስትናገር ሥቃ
 ድምጻነው ሙዚቃ።
 ማር እንጎቻ ከንፈር
 ንግግር ሕይወት ፈገግታዋ ምስጢር
 አልባብ ጠረን አፏ ጨዋታዊ ፍቅር፤
 ውብ የውብ ውብ ውብ ናት
 የሌላ ዓለም ውበት.
 በከንፈሯ ገዳይ ጥርሷን አሳይታ
 በጡቷ ተዋጊ ዳሌዋን መክታ፤
 የሠራ አካላቷ ባለ ግርማ ሞገስ
 ሰው የሚያፈራርስ.

ዐይኑን ደም አልብሶት
 ገረመው ደነቀው
 የሕይወት ቁሻሻ የሕይወት ጭቅቅት
 ሰው ሰውን ለመብለጥ ሲለፉ ሲራኮት
 እንዲባንዱ ሲሥቅ
 ያኛው ያንን ሲንቅ፤
 “መኖር አለመኖር” ሽክሰፒር እንዳለው
 መብለጥ ወይ መበለጥ? ጥያቄው ይሄ ነው
 መግዛት ወይ መገዛት?
 ወይ ችሎታን ማመን
 ችሎታን ማሳመን
 ወይ መሔድ በሰማይ
 ወይም እንደ ትሎች መጉተት መሬት ላይ
 ወይም እንደ ሙታን
 መተኛት ሳይፈሩ ተከናንቦ አፈሩን
 ገረመው ደነቀው
 ሰው አፈር ነበረ
 ሰው ሸክላ ነበረ
 ሰው የሚንቀሳቀስ መኪና ሆነና
 ሰው ሆነ ዝንጀሮ?
 መሆን ዐይነት ብዛት
 መሆን ምስጢር አለው
 ነበረው ባገሩ ሰው ነኝ የሚል እምነት
 እሱም እንደሌላው ሲያስብ ያደገበት
 ነጮቹ አፈጠጡ
 ጉሮሮውን ሲቃ ያቃጥለው ጀመር
 ዐይኑ እየጉረጠ
 የተሞጫሞጫው መቸ የብርዱ አገር
 ያፍሪቃው ቃጠሎ
 ዐይኑ ነበር እሳት የብረት አሎሎ
 ባይኑ ገላመጠ
 ባይኑ አስደነገጠ
 ዐይናቸውን ሰብረው እስቲያቀረቅሩ
 በወቃሽ ሕሊና እስቲመራመሩ

ዐይኑ አልተሰበረም ዐይናቸው ተሰብሮ
 ፊታቸውን ዞረው ሰጡ ጀርባቸውን
 ሁሉም እያፈሩ ሲለቁ ቦታውን
 አሮጊት ጉፍጣጣ
 እመቤት ሞንዳላ ዳሌዋ የወጣ
 ግድ የለሽ ጉረምሳ
 ሸማግሌው ሁሉ
 አማቱን — አማቷን — የትአባታቸውን
 ጀርባቸውን ሰጡ
 መንፈሱ ዘመረ
 “ድል ነው” አለ “ድል ነው”
 ወገን ዘር አይደለም
 ዕውቀት ሥልጣኔ ጥበብ ብቻ አይደለም
 አንድ ላንድ ሲቋቋም
 ሰው ሰውን በለጠ
 ሰው ሰውን አረመ
 ሰው ሰውን ገሠጸ
 ደስታና ሐዘን አስጨነቀው — ልቡን
 ከበደው መንፈሱን
 ባንድ በኩል ደግሞ ጥላቻን አፈራ
 ምነው ያበሻው ልጅ ለምን እንዲህ ኮራ
 ምነው ምን ቸገረው
 ዝንጀሮ ጠጣ ሰው
 ሕይወት ተመሳሳይ ምን ጊዜም አያጣው
 ምንቸገረው ምነው
 ጠጣ ነው ዝንጀሮ
 አህያ ነው ፈረስ
 በግ አሳማ ውሻ
 ምነው? ምን ቸገረው ሰው ያለውን ቢለው፤
 ኩራት አለ ኩራት
 ሕይወት ትግል ብቻ ኑሮ ብቻ አይደለም
 ግጭት ነው ጦርነት
 ሞት ነው የመረረ
 መብለጥ ወይም መበለጥ

 መኖር አለመኖር
 ጉሮሮው ሲጨበጥ ምራቁ እያጠረ
 ዐይኑ እንባ አቀረረ
 ብስጭት አይደለም እልኩ ነበረ
 ነገሩን መዘነው
 የርጉ ዝምብ — የርጉ ዝምብ
 ያለበታው ሔዶ ሰው የሚጋፋበት
 “ባዕድ” አለ “ባዕድ”
 ጥርስ ያልነቀለበት
 እትብቱ ዘመዱ ያልተቀበረበት
 ባዕድ መሬት ባዕድ
 ዐይኑ ወሀ ሆኖ ቦታው ጭጋግ ለብሶ
 ባሳብ እየዋኘ ሔደ ተመልሶ
 አገሩ ናፈቀው
 አሁን ይህን ጊዜ ዓደይ አበባ ነው
 ደማቅ ሰማያዊ ወሩ መስከረም ነው
 አጭር ነበር ጉዞው የሔደው ባሳቡ
 ወዲያው ተመለሰ
 ዐይኑ እምባ አቀረረ።፤

ትንኝ

በቅንድቤ ክብደት
ትንኝን ፈጨኋት
ጌርፍ እንባ ወረደኝ . . .
ዐይኔ መቼ ወዶ
የተለመደ ነው ሐዘንና ጸጸት
አውቀው ባደረጉት፤
ሳያውቁ በሠሩት።
ምን ቀን ቀጠሮ ነው —
ዐይኔን ኮመጠኝ
ከዚህ ሁሉ ቦታ፤
ከዚህ ሁሉ መሬት፤
ከዚህ ሁሉ ሰማይ፤
ዐይኔ ተገልጦ እንዲያይ
ትንኝ እንዲገባ
ሞት እጁን ዘርግቶ ሕይወት እንዲቋረጥ
ሰበብ እኔ ልሆን
በማላውቀው ነገር፤
ባልፈለግሁት ነገር፤
በማልወደው ነገር።
ምን ጠባብ ዓለም ነው?
አክ እንትፍ
ኤጭ ወዲያ
ምን ጨካኝ ዓለም ነው!

ከሞተች ቆይቷል

ከሞተች ቆይቷል ብዙ ዘመን ሆኗል
ብዙ ነበር ጊዜው
ግን ፎተግራፏ አለ ደብዳቤም አለ
በጠጉሯ ጉንጉን የጠቀለለችው
ምን ቀጠሮ ነው!
ቀን የቀን ጌደሎ
የቀን ጥቁር መጥፎ!
አበባ ሔድኩ ይገፍ
እዚያ አበባ አልጠፋም።
በመቃብሯ ላይ በዙሪያ በጉኑ
በመቃብሯ ውስጥ አበባ ተኝቷል።
ሰሜቴ ፈነዳ ገላዬን በተነው
ነፍሴን ነቀነቃት!
እንባዬ ወረደ ጉንጨን አረጠበው
ለተረሳ ነገር እንዴት ያለቅሳል ሰው
ለተረሳ ነገር!
ምን ጊዜው ቢረዝም
የዚህ ዓለም ጣጣ እያንከራተተኝ
የዚህ ዓለም ሐሳብ እየበዘበዘኝ
ምን ቀኑ ቢጨልም — ምን ወሩ ቢጠፋ
የዚህ ዓለም ሥቃይ እየበረበረኝ — ሲርቀኝ ሰውነት
ፍቅሬ ይሁን ያንቺ የኔ መቃብር ቤት።
ሕይወት ነድዶ ጠፍቶ — ሞት ፍሙን ሲያዳፍን
ያን ጨለማ ንዳ ሔጄ ልተኛበት
ይመስላል ዘላለም
ሰው ሰውን ሲወዱት — ዐይን ዐይኑን ሲያዩት፤
ይመስላል ዘላለም። አድማስ አልፎ አድማስ
ምጥቀት አልፎ ምጥቀት፤ ጠፈር አልፎ ጠፈር፤
ይመስላል ዘላለም ሰው ባካል የሚኖር።

ድሮም አውቄአለሁ — ተረድቼዋለሁ
ፀሐይ ጥቁር ስትሆን!

ቀን ቀንን ሲያጠገው . . . ሌት ሌትን ሲሸፍት::
እረስቼሽ እንደሁ

እንዴት አንቺን ልርሳ!

ነፍሴ አብሯት የሚኖር የፍቅርሽ ጠባሳ

ፍቅርሽና ፍቅራ የተወሰነው —

አልበጠስ አለኝ፤

አልበጠስ አለኝ ብስበው ባስበው::

ማን ነበር? ማን ነበር?

ማ ነበር እንደዚህ ብሎ የገጠመው

ይመስላል ዘላለም . . .

አንቺ የኔ እመቤት ብያት የነበረ

አንተ የኔ ጌታ፤

አንተ የኔ ጌታ ብላኝ የነበረ

አንቺ የኔ እመቤት

ይመስላል ዘላለም

እንባዬ ወረደ ጉንጨፉን አቃጠለው ልቤ ተነደለ

የሠቀቀን እሳት አካሌን ሲያነደው ደሜ ገነፈለ::

የደም ጥቁር እንባ . . .

የቅጠል ጭማቂ አረንጓዴ አበባ

የደም ጥቁር እንባ፤

ቆዳ የሚያሳርር መንፈስ የሚያባባ

አልቀሰቅሳትም —

ቡዳ እሷን አይበላም፤ ቢስ እሷን አያይም::

አልቀሰቅሳትም! በነፍሴ ተግቼ እጠይቃለሁ

አውቃለሁ — አውቃለሁ

አለ ትዝታዎ . . .

አውቃለሁ — አውቃለሁ

በመቃብሯ ውስጥ አበባ ተኝቷል

በመቃብሯ ውስጥ ጢስ እንጨት ይጨሳል::

ከርቤ፣ ብርጉድ፣ እጣን — መቃብሯ ሽቶ

ጣፋጭ መዐዛ አለው አጥንቷ ታቦቱ

መቅደስ ቤተልሔም ቅኔ ማህሌቱ . . .

ዕጣኑ ይጨሳል — ቤቷ ይታጠናል

ፍቅራ መሽራዬ!

እመቤቴ ፍቅራ ለኔማ አለኝታዬ

ቤቷ ይታጠናል

ልዩ መዐዛ አላት — ማግሪፍ፣ ዲደር፣ ሻኔል::

በመቃብሯ ውስጥ አበባ ተኝቷል::

ፍቅራ ፍቅራ ፍቅራ ፍቅራ ፍቅራ ፍቅራ

እመቤቴ ፍቅራ እመቤቴ ፍቅራ እመቤቴ ፍቅራ

ፍቅራ መሽራዬ ፍቅራ መሽራዬ ፍቅራ መሽራዬ

መሽራዬ ፍቅራ መሽራዬ ፍቅራ መሽራዬ

መሽራዬ ፍቅራ መሽራዬ ፍቅራ

ፍቅራ አለኝታዬ ፍቅራ አለኝታዬ ፍቅራ አለኝታዬ

እንባዬ ወረደ

እንግዲህ ይበቃል — ይቅር፤

ይቅር — ይብቃ!

በድካምም መድከም፣ ባሳብ ሐሳብ አለ

ባዘን . . . ሐዘን . . . ሐዘን

ዕውር ቅናት ይዞኝ

ዕውር ቅናት ይዞኝ
 ሰይጣናዊ ቁጣ!
 በቃን ይበቃናል ብዬሽ ሆዴ ቆርጦ
 አንቺ ስታለቅሽ ---
 እቤቴ ገብቼ ዓለም ባዶ ሆና
 እንባዬን ጠርጌ ደግሞ አለቀስኩና
 ፊቴን በመሐረም ሸፍኜ ያዝኩና
 እንባዬ ሲፈላ ---
 ዐይኔ ሲያቃጥለኝ
 ጉሮሮዬን አንቆኝ
 ደቂቃው ሰዓቱ ቆሞ ተንጠልጥሎ
 ሐሳቤ ሲናውዝ
 ይህ ነበር ትዝታሽ ከኔ ጋር የቀረው
 መቼ ይሆን ጊዜው
 ፍቅሬ የምረሳሽ መቼ ነው --- መቼ ነው!
 ዕውር ቅናት ይዞኝ
 ጸጸት አተረፍኩኝ::
 ዕውር ቅናት ይዞኝ
 እቤቴ ገብቼ
 ዓለም ባዶ ሆና
 እንባዬን ጠርጌ ደግሞ አለቀስኩና
 ፊቴን በመሐረም ሸፍኜ ያዝኩና
 ጉሮሮዬን አንቆኝ
 ዐይኔን ሲያቃጥለኝ
 ደቂቃው ሰዓቱ ቆሞ ተንጠልጥሎ
 ሐሳቤ ሲናውዝ
 በቃን ይበቃናል ብዬሽ ስሰናበት
 ይህ ነበር ትዝታሽ
 መቼ ነው፣ መቼ ነው፣

ቀረሽ እንደ ዋዛ

እንደ ድመቶቹ
 የትም እንደሚያድሩት
 እንደ ስልክ እንጨቶች፣
 እንደዛፍ ሐረጎች፣
 እንደ ቤት ክዳኖች
 ብርድ አቆራመደኝ::
 ስጠብቅ --- ስጠብቅ
 “ትመጫለሽ ብዬ ሳይ ማዶ፣
 ሳይ ማዶ፣
 የልጅነት ዓይኔ ሚሟ እንደበረዶ::”
 ትመጫለሽ ብዬ ደቂቃ ስቆጥር፣
 ትመጫለሽ ብዬ ሰዓቱን ስቆጥር፣
 ትመጫለሽ ብዬ ባዘን ሳንጉራጉር
 ትመጫለሽ ብዬ በበራፍሽ ስዞር
 ብርድ አቆራመደኝ::
 የመንገድ መብራቶች አይተው አፈዙብኝ
 ውርጫ ቀለደብኝ፣
 ጨለማው ሳቀብኝ::
 አለመምጣትሽን
 አውቀዋል --- ያውቃሉ::
 መስኮቶች ጨልመው፣
 ቤቶች ተቆልፈው፣
 ከተማው ሲተኛ
 አይተዋል --- ያያሉ::
 አለመምጣትሽን
 አውቀዋል --- ያውቃሉ::

ምሥጢር

ሁሉም እንደዘበት፤

ሁሉም በዘልማድ፤

ሁሉም እንዲያው፤ እንዲያው፤

የሚሆን መስሎሃል

ጉንዳንን ተመልከት፤

የወፍ ቤትን አጥና፤

ንቦችን አስተውል

አንድ የውሻ ጨኸት፤

ሙዚቃ እየሆነ

ዓለምን በመዞር ሌሊቱን ያነጋል።

የግታ ጀምበር

ካንዱ ቤት ወዳንዱ በጣራው ተራምዳ

የጋራውን አናት እየነካች ሔዳ፤

እዩት ከሥር ጥላው _____

የማይደርስባትን

እዩት ሰውን ጥላው _____

ሲለፋ ሲባክን

ፍቅርን የእኔ ብቻ የማይጠገብ ነው።
ፍቅርን መጠጊያዬ ፍቅርን ዓለሜ ነው።
ፍቅርን ነው መሸሻ ፍቅርን ዋሻዬ ነው።

ፍቅሬ የምረሳሽ
ዕውር ቅናት ይዞኝ
ጸጸት አተረፍኩኝ

ገልፈተ ዓለም 1

ደረሰ ይሉናል ዓለም ማለፊያዋ
ዋ!
የሰው ነገር፣ ዋ!
ጊዜው መቼ ገና
መቼ ደረሰና
ሰው ነው በገዛ እጁ የራሱ መፍረሻ
ሌላ ነገር ሲሻ፣
አይበቃኝም ብሎ ሲሰስት ሲሻማ
የሌሎቹን ዓለም ሲናጠቅ ሲቃማ፣
ይፈጥራል ጦርነት
ይጠዛጠዛሉ ዓለማት ካለማት።
ከመሬት ጨረቃ ከጨረቃ መሬት
ያቶሚኩ ርኝት
ይላካል — ይመጣል
የከዋክብት መሥመር ጉዞአቸው ይናጋል።
እየተፋለሱ አንዱ ኮከብ ካንዱ
ዓለማት ሲፈርሱ፣ ዓለማት ሲናዱ
እልፈት የሚመጣው
ወዮ!
ያን ጊዜ ነው።

(ሰንኞች) 1

ከንፈርሽ ብርቱካን አምሮ ከሚመጠጥ
የኔ ሕይወት አንት ነሽ አልፈልግም መጠጥ
ንግግርሽ ጣፋጭ አፍሽ ማር ወለላ
ፈገግታሽ ምንድነው ሕይወት የሚበላ።

* * *

ሲጃራ አላጨሰም ፍቅርሽ አስግቶኛል
ትንፋሽሽ ጤና ነው በጣም ይሞቀኛል
አተኩሮ ላየሽ መልክሽ ያስደንቃል
ጥርስሽ ብቻ አይደለም ዐይንሽም ይሥቃል።

* * *

ጮራ ሲፈነጥቅ ፀሐይ በማለዳ
ጽጌረዳ አብባ በፀሐይ ስትፈነዳ
ማሚቱ ማምየ ማሚቱ ስልሽ
እባክሽ ንገሪኝ ምን ይላል ልብሽ።

* * *

ፍቅርሽን በፍቅሬ በፍቅርሽ ልቅመሰው
ፍቅርሽን መንፈሴ በፍቅሬ ይዳብሰው
ፍቅርሽን በሐሳብ በፍቅሬ ልቅመሰው
ፍቅርሽን እንደማር ባፌ ላጣጥመው
ፍቅርሽና ፍቅሬን አላሳይም ለሰው
ፍቅርሽን ልቅመሰው መከራዬን ልርሳው
ፍቅርሽ ለእኔ ሕይወት ለኔ ሰፊ ዓለም ነው።
ፍቅርሽ የማይሻር ዘላለማዊ ነው።

(አርእስት የለውም)

ፍቅር፣ ተስፋ፣ ኩሩ ዝና የወጣትነት ደስታ
ተንጠራርተው ብቅ አሉና ለጥቂት ጊዜያት ለአፍታ
አጀብ አጀብ አድርገውን እንደባልት እንደዋዛ
ጥፍት እንደ ሕልም፣ በነኑ እንደማለዳ ጤዛ
ሆኖም ልባችን ባዶ ቤት እንዲያው ብቻውን ሳይቀር
ርጎራኝ-ቢስ በሆነው ፈላጭ-ቆራጭ አገዛዝ ሥር
ያገራችንን ዋይታዋን በጥሞና ያዳምጣል።
ፍሞ ግሎ፣ ተንደርክኩ፣ ትዕግሥት አጥቶ ይነዳል
ፍቅር ያቃጠለው ወጣት፣ የፍቅረኛውን መምጫ ሰዓት
እንደሚጠባበቅ ተጣድፎ፣ በመቼ ደረሰችልኝ ጊዜያት!!

ስንኖር

ሁሉም ይለወጣል
ያለፈው ጨልሟል
ግልጽ ነው ዛሬ ቀን
አናውቅም መጪውን
አዲስ መንገድ አለ
ሰው ካዘነበለ
ወደ ስሜቱ ግብ ወደ ልቡ እርምጃ
ካየ ካስተዋለ ካሰበ ከሔደ
መጥፎ ነው ያለውን ለምዶት ከወደደ
የሚፈልገውን አያጣውም እንጂ
ምንድነው ብቻነት? እየኖሩ መጥፋት
ከሰው ማሕል መውጣት
በሐሳብ ጉዳይ መብረር መባከን
ለመያዝ መሞከር የማያዩትን
በሐዘን ምን አለ? ደስታስ ምንድነው?
ስመመን ትካዜ ምን መሠረት አለው?
ሣቅ ጨዋታ ፍቅር ምንድነው ዐይነቱ
ጥላቻና ቁጣ ወዴት ይሆን ቤቱ?
ይህ ሁሉ ሐሳብ ነው
ሐሳብ ግብ ይኑረው
ሔዶ ዞሮ ዞሮ ይመለስ ከቦታው
ይታይ መልኩ ይውጣ ይውረድ ክንብንቡ
ይናገር ያስረዳ ይገለጥ ጥበቡ።
ሐሳብ ነው ሥራችን
ነው ሐሳብ ኑሯችን
ዐመል ጠብቆ ነው
ገላን የሚያለብሰው
የልጅነት ዐመል የልጅነት ልብስ
ሲያድጉ የሚቀር ነው የሚበጣጠስ

አዲስ ልብስ ይሰጥልኝ
አዲስ እድገት ሞልቷል
ያልደረጀው ጊዜ ልጅ የሚኖርበት
ይሻራል ይቀራል ይረሳል ሲተውት
የማገበር ኑሮ
የዱሮውን ሽሮ
በሰፊው ይገልጻል፤ ብዙ ንዝ ያመጣል
ማስተካከል ያሻል።

አለ በውስጣችን ፤

አለ በውስጣችን - - -
እውነት ፍጹም ሆኖ እምታበራበት
ደግሞ ማወቅ ማለት
ከውጪ ያለውን ሐይ ከመፈለግ
ከውስጥ ያበራውን እንዲወጣ ማድረግ።

Editor's Foreword

Gebre Kristos was born in 1932 in the medieval Islamic city of Harar in eastern Ethiopia. His father, *Aleqa* Desta Negewo, was a learned clergyman and traditional artist who often reproduced and decorated religious books of the Ethiopian Orthodox Church.¹ The young Gebre Kristos lost his mother at an early age, but was lovingly nurtured and encouraged in his artistic pursuits by his father. After attending elementary school in Harar, Gebre Kristos went on to secondary school in Addis Ababa (Haile Selassie I and General Wingate schools). He joined the Science Faculty of the University College of Addis Ababa but two years later, abandoned the idea of studying farming and agriculture. Instead, he left on a scholarship to study art at the Academy of Art in Cologne, Germany.

An outstanding student, Gebre Kristos paid particular attention to the works of abstractionists and expressionists. He traveled throughout Western Europe on educational tours that brought him into contact with various artists. In 1962, he returned and began teaching at the School of Fine Arts in Addis Ababa the following year. In 1965, he won recognition as a critical force in introducing non-figurative art to Ethiopia by receiving the Haile Selassie I Prize Trust award. As teacher, painter, and brilliant poet, Gebre Kristos shaped contemporary Ethiopian art in dynamic ways. Perhaps a culmination of personal and professional challenges later drove Gebre Kristos away from his beloved Ethiopia – first to Kenya, then to Germany, and finally to the United States. He settled in Lawton, Oklahoma, and began teaching art at a high school and the local YMCA. He died suddenly in 1981.

የፍቅር ፍልስፍና

ጅረቶች ከወንዞች ጋር የሙጥኝ ብለው . . . ተጣምረው
ወንዞችም ውቅያኖስ አቅፈው

የሰማይ ሰማይ ንፋስ ጣፋጭ ስሜት ሲጠጥሩ
. ተመልከቻው::

ከቶ አንድም ነገር በዓለም ላይ ያላቻ ያለ ጓደኛ
. ሆኖ አይገኝም ብቸኛ::

በውስጡ - ምሥጢር ህላዌው ይጣመራል ሁሉም በውል
በአንድ መንፈስ በአንድ ቃና ሥጋና ደሙን ሊያዋውል

እኔና አንቺስ ምናለበት
አንድ ብንሆን ብናቅበት
እንደ መሶብ ከግጣሙ
ተራሮች ሰማይ ሲስሙ

እዩው ጣዕሙ

ማዕበሎችን እዩአቸው በባሕር ላይ ሲሸከረሙ

ሲላላሱ ሲተሻሹ፣ አንዱ ባንዱ ውስጥ ሊሟሙ

አንዱ ማዕበል አንደኛውን
አቅፎት ሲሔድ አቻውን
እዩው በሞቴ ጣዕሙን

ደግሞም የፍቅር ጡር ጣጣ

ሴቴ አበባ ያለ ወንዱ አበባነቷ ቅጥ ሲያጣ

ወንዱ አበባም ያለሴቷ በፀሐይ ሐሩር ሲቀጣ

እዩው ቆንጂት እዩውማ
ልቦና ፍቅር ሲጠማ

የፀሐይ ብርሃን ጠዋት የመራትን ከንፈር ሲስም

በሙቀት እየዳበሰ ፈገግታዋን ሲያስለመልም::

ለዛው ሲፈካ ሲተም::

የጨረቃ ጨረር ሞገድ የባሕርን ራቁት ገላ

በምሽት የዕንቅልፍ ሰዓት ይዳብሳል እያጠላ

ስለዚህም አስተውሎው፣ እኔን ሁኚ አንቺን ልሁን

በደም ሥርሽ ደሜ ይፍሰስ በደም ስሬ ደምሽ ይትነን

አንድ እንሁን!

Gebre Kristos Desta An Introduction
to his Poetry

influenced by his reading of English and German poets in particular.³ We have examples in this anthology of Gebre Kristos drawing inspiration from the poetry of Robert Browning (1812-1889) and English Romantic Poet Percy Bysshe Shelley (1792-1827). I hope this book will serve as a source for future scholars to surpass the pitfalls astutely observed by Solomon, and devise ways in which writings in Amharic can become a part of larger discourses on African and world literature.

One final remark on the content of this anthology is in order. Some poems had more than one version, with changes in lines, alignment, and punctuation, even title. Because it was unclear when these changes were made and by whom, where possible we have used the published versions with minor adjustments for consistency. Differences are noted for those interested in making comparisons.

This book has benefited greatly from the unfailing support of several people. Andreas Eshete, the President of Addis Ababa University, and Elizabeth Wolde Giorgis, the Director of the Institute of Ethiopian Studies, have worked tirelessly with the Embassy of the Federal Republic of Germany, and the Goethe-Institut Addis Abeba Gebrekristos Desta Center to actualize the return of Gebre Kristos' paintings to Ethiopia. The German Federal Office has generously funded the expenses of these publications and permitted the reprint of my essay from Gebre Kristos' catalogue. I thank them for their initiative. Carolin Wälz has been especially helpful in lending her eye to the design and appearance of this publication.

Of his past students and close admirers, Achameleh Debela initiated me into the magnificent world of Gebre Kristos' poetry.

In some ways, fate was kinder to Gebre Kristos' paintings than to his poetry, only some of which appeared in various local newspapers from 1954 to 1969 EC. This book marks the first effort to gather and compile his works. It is cast as an anthology with the aim of including as many of his writings as possible, thus building on the author's original intent to prepare selected pieces for publication. We are fortunate to have part of the preface that Gebre Kristos wrote for his potential book, presented here both in its original Amharic and in English translation. Though arguably an incomplete fragment, the decision to include it in this volume is in the hope that we may glean some insight into the inner thoughts of a man who was doubly blessed with the gift of word and of image.

As a pioneer abstract painter, Gebre Kristos experimented freely with color and form, allowing ample room for improvised expression. His approach was similar in his writings, as he arranged words and ideas with particular attention to tone and texture. His dramatic readings left a lasting impression on an audience who was instantly transported to a world where language acquired passionate urgency and playful musicality. Because Gebre Kristos often recited and read his poetry, there was no complete reference to consult while preparing this book. Instead, we relied on newspaper publications where available, and the deposit of poetry, letters, and photographs at the Institute of Ethiopian Studies (IES) made available by his family, friends and students.

This project came about as part of the collaboration between the Institute of Ethiopian Studies, the Embassy of the Federal Republic of Germany, and the Goethe-Institut Addis Abeba. The vision was to revive the legacy of Gebre Kristos Desta. To this

end, the new location of the Goethe-Institut now honors his name, and two publications funded by the German Embassy – an art catalogue of his paintings and an anthology of his poetry – duly acknowledge his life and contribution. The IES is also dedicating an upcoming issue of the *Journal of Ethiopian Studies* to the works of Gebre Kristos Desta and Skunder Boghossian.

My interest in the writings of Gebre Kristos began about a decade ago when, as a respite from the library research I was conducting at the IES, I searched through old newspapers for his words. In 1998, while working with Solomon Deressa on his second book of poetry, we shared a wish of seeing Gebre Kristos' work published. This project is thus a culmination of years of hoping, along with many others who have known and loved Gebre Kristos, for available material that would help us reflect on his place in contemporary Ethiopian literature and art.

There were several challenges to realizing this project. The first was in creating a chronology for the poems so that it may serve some academic purpose for students of language and literature. We were helped in this regard by newspaper publications, which accurately dated 28 poems. The first section of the book contains these published pieces. The rest were arranged according to a list (in what seems to be Gebre Kristos' handwriting), which indicates the place and year of select pieces. This list seemed a reliable document since, where there was overlap, most of the dates in it coincided with the chronology of the newspapers.

The second challenge was in providing English versions of Gebre Kristos' poetry. In attempting to translate a few of them, friend and fellow poet Solomon Deressa notes that the effort

may well do injustice to Gebre Kristos' general frame of reference and "... miss the successfully contrived effect of deliberate, calm drum beat."² He shares more of his misgivings:

If translating a poem from one language to another is unfair both to reader and poet, translating Amharic poems into English is even more so. In the case of Gebre Kristos, where the basic technique is one of repetition of either the same or similar sounding words, the deficiency of the translation stands out even more. This is so because his poems, which are at least half sound, cannot carry over into another language.³

The point is well taken as many particularities of the original language are almost certainly destined to be irrevocably lost in translation. Although there are a few direct translations in this anthology, the idea of including English renderings is in the spirit of introducing the work of Gebre Kristos to a broader audience. As I am not a translator, the English versions here are mostly in prose, and my intention is little more than an effort to convey the basic essence of each piece to a reader who is interested in grasping the general conceptual direction of Gebre Kristos' writings. This inclusion is partly an outcome of the collaboration between the two Institutes and the German Federal Foreign Office. We needed to create a way for non-Amharic speaking audiences to access what Solomon calls the "incantations" of a brilliant Ethiopian poet.

Another element that loaned courage to the act of including English renderings was the fact that Gebre Kristos himself was actively engaged in absorbing and analyzing the works of foreign poets. Solomon notes that Gebre Kristos' style and deviation from the standard rules of Amharic poetry was partly

they move beyond their functional duty of providing meaning. Instead, they induce us closer to the abstract – a place one can access only by allowing free rein of the senses. When words that carry such abstract meaning enter our being, they have the magical power to transport one to the highest spiritual level. At this transcendental moment, Gebre Kristos says, “there is no difference between the act and the action, thus the poet’s feeling will become the reader’s, and both will merge into one.”³ Only when one relinquishes all references and intent, choosing to travel with the other in an act of pure faith, can reader and poet commune through a poem.

The connection between word and image is central to Gebre Kristos’ creativity. In an interview in *African Arts*, Gebre Kristos commented that he found painting and poetry to be complimentary art forms, one helping to inform and elaborate his expression in the other.⁴ As a pioneer abstract artist and an eloquent poet, Gebre Kristos moved easily and with rare fluency between the two mediums. In both, he committed consciously to articulating his own voice and vision:

Anyone who is creating poetry, music, or paintings, will know that he will always be suspended between praise and criticism and need not be affected by the whirlwind of conflicting ideas. He should follow his aim and his own ideas, steadily moving towards discovering his own language. There comes a time when he will understand this as an obligation.⁵

In style and content, Gebre Kristos proposed a certain unburdening of language, thus deviating from the classical Amharic *qene* tradition of hidden meanings and *double-entendre*.

Eshetu Tiruneh shared generously from his memories and collection, thus undoubtedly enriching this anthology. *Gash* Yonas Admassu has endured my spurts of energetic intrusions into his already busy life, gracefully conceding to writing an essay on his thoughts about Gebre Kristos. I thank him for his encouragement and his own amazing sensibilities from which I continue to learn.

The library staff of the IES along with my editorial team, *Gash* Asfaw Damte, Shiferaw Bekele, Gezahegn Getachew, Berhanu Gebeyehu, and Alazar Lissanu, have rendered invaluable assistance in navigating through the complexities of Amharic software and its countless possibilities for error. Maza Kiros and Wubnesh Melese performed wonders typing and editing this work with the attention and care it deserves. I am deeply thankful for their help. I was grateful to have been awarded a second chance to design the content with my friend Geta Mekonnen, with whom I had co-edited Solomon Deressa’s book *Zebet Ilfitu*. As a painter himself and a lover of poetry, he has consistently been involved in promoting the works of past and present artists.

This long-awaited moment is one that celebrates the spiritual homecoming of painter and poet Gebre Kristos Desta. Let us hope that it is only a part of many future efforts to contemplate upon his contributions and honor his inspiring artistic legacy.

Heran Sereke-Brhan
October 2005

Gebre Kristos Desta: The Painter's Eye, the Poet's Hand

Heran Sereke-Brhan

My first encounter with the poetry of Gebre Kristos Desta was uncanny in its timing. A friend with whom I had lost touch telephoned and, without much preamble, began to read Gebre Kristos' poem, "Rest Now" written for his father. I listened transfixed as his words stirred my pain. The friend was unaware that I had lost my own father a few months before, and could not have anticipated my anguished reaction.

The poem was written in Belgrade around 1965, about a decade after the death of Gebre Kristos' father, *Aleqa* Desta Negewo. It is a son's attempt to make the world still, to abstract his father's spirit from the noisy humanly demands of grief, and to release it. Gebre Kristos pleads with his father not to awaken from his eternal sleep and to remain unperturbed by the chaos of a restless universe. He recalls how, in his youth, he had admired his father's grace and compassion, his polite comportment dubbed "blessed blue." Gebre Kristos had lost his mother at a very young age, and *Aleqa* Desta had raised him with tender attention and love, encouraging his artistic explorations. Despite his obvious attachment and deep sorrow, the release that Gebre Kristos grants his father in this poem is selfless, unfettered by guilt or impending loneliness. In this final repose, he wills his father eternal life in death.

Given the particular circumstances of this introduction, "Rest Now" brought home the poignancy of my own loss. It revealed the path to a more profound understanding - that the complete embrace lay not in the frenzied attempts of the mind to

remember, but in the balanced poise of holding on and letting go in equal parts.

Partly because his collected book of poetry went unpublished, Gebre Kristos is better known today as a painter than a poet. He wrote exclusively in Amharic and recited his poetry to friends and in public gatherings, usually from memory. Ardent lovers of his work have made individual effort to gather his poems and have had periodic readings honoring his life. Although it is difficult to determine exactly when he began writing, to date there are close to 50 poems attributed to Gebre Kristos, produced over two decades from ca. 1955–1973. He published a considerable number in newspapers such as *Yeltyopia Dimts*, *Addis Zemen*, and *Ethiopia d'aujourd'hui*. They range in theme from philosophical inquiries on the state of man and nature, to a celebration of life, love, and the arts.

Gebre Kristos describes the state of writing poetry as: "a person who, in deep slumber, is dreaming with great anticipation, or like a soul sobbing and humming a melody of ideas in the body."¹ In the unfinished preface of his intended book, Gebre Kristos details the essential elements needed for this journey:

... the spirit has to be immersed with feeling ... and something akin to madness, or fear, or powerful jealousy or love, grief or sorrow, would have to enter through the spirit and convulse the soul... It is then that poetry, like a beam emitting from a dark cave, would begin to shimmer its light...²

The path that Gebre Kristos' poetry charted rearranged literary priorities, giving primacy to experimenting with sound and image. He explained that when words are placed in a poem,

It is more than likely that the painter's eye played a part in the spatial alignment of some lines. In this mode, Gebre Kristos shifts his perceptions just enough to strip language of meaning and music, until it becomes symbols embodying form. The direct link of word to image is thus placed at the forefront. He notes that because poetry is sculpted with such beauty of structure and function, it has well earned its designation as "the language of angels."¹⁴ While the visual arrangement of overlapping lines provides one kind of rhythm, the repetition of words adds another layer of sound difficult to grasp in translation. Gebre Kristos' skillful use of alliteration belied his sensibilities, as language became the murmuring meditation of sound, silence, and space. He experimented with such ideas in his writing, cascading his lines in a fall of words and meaning. As can be seen in Solomon Deressa's translation in this anthology, "Solace" evokes a still-life painting, with an intimate glimpse of objects in words replacing what lines and texture would have presented with equal compassion.¹⁵

Friends and family attest that music was constantly present in Gebre Kristos' life.¹⁶ He enjoyed dancing, sometimes including gestures and body movement in dramatic readings of his works. He found the "music of poetry" inextricably linked to vitality, as we keep intrinsic rhythm in the regularity of our pulse and breathing, or in the co-ordination of our legs when we walk.¹⁷ In his ode "For Boogie" Gebre Kristos "gallops" sound, reveling in his response of exuberant abandon. He asks "The *Krar* Player" to tune his instrument to life, polishing the strings with his fingers so that they may serve as a mirror to witness time. The "Drum" syncopates nature and life, vibrating through thunder, lightning, and earthquakes while marking rituals in religious ceremonies, war, and appointments. In Solomon's translation of

His knowledge of this tradition and mastery of Amharic served as a point of departure for many innovative explorations, his subtle skills evident in the choice of words and compositions. By his use of everyday words and expressions, Gebre Kristos made meaning attainable, drawing attention to the elegance of the unadorned. From the evolving drafts of poems and changing titles, one can see the poet honing his craft with deliberate attention to tone and terseness.

With this new formulation, Gebre Kristos made abundant use of the tools of creative writing, fashioning powerful images from words as he would from light, shapes, and colors. For instance, his selection of onomatopoeic words that "pinch the teeth and roll on the tongue" did more than describe food, easily inviting the reader to bite, chew, and partake in a meal.⁶ Using personification, he imbued inanimate objects with life. In a poem about waiting for his loved one, street lights "mock," the gust of wind "jokes," and the darkness blatantly "laughs" at his predicament.⁷ Color was never far from the poet's palette. In "Meskerem" Gebre Kristos basks in the intoxicating hues of the first sunny month following the rains, marveling at the "infinite depth of bright blue skies" that bejewel the beginning of the Ethiopian calendar.⁸

In his love poems, Gebre Kristos laid bare desire and vulnerability in a heady combination made all the more urgent by its simplicity. By far the most sensual of Ethiopian poets, his writing was consumed by the fire and whimsy of unadulterated passion:

Beloved, I love you
Like a bee who's seen a flower
Or a butterfly searching the woods

Let me taste your love with my love with your love
...

Like a child longing for breast milk
Come closer to me, dearest, your mouth is my life⁹

Or:

... An erupted volcano burning through my body
 You have become my heat
 You have become my life.
Your warm breath
 Your flaming tongue
 Surrendered by your lips
I've submitted myself
Become prisoner
The malaria of jealousy convulses me
 It frightens my heart
 Spreads its fever,
Your love is burning me while I reflect on your face
 Bite me let me become numb
 Hold me let me cool down.¹⁰

Perhaps in an effort to amplify the essential, Gebre Kristos painted his acclaimed skeletal series. The figures are robotic in appearance, their very permanence suggested in the steeliness of frame. Friend, fellow poet, and art critic Solomon Deressa comments:

He seems to tell us that the flesh would dissolve, the soul cannot be counted upon, but the bones (metal) given the chance, will stand as long as the pyramids of the Pharaohs.¹¹

If these paintings are seen as reduced to bare bones, literally and figuratively, so some of his poems are created from one and two-word lines that lace together to frame fragments of a story.

Thus in "Fikir Tila Sitel" ("When Love Casts a Shadow") he uses language that is deceptively stark for lack of embellishment. It is only as one word layers into the next that the piece crystallizes, unfolding into a sizeable whole. Reality is reduced to individual words, thoughts, and basic actions that in their very detail guide us to our intuitive self. In these instances, it is evident that Gebre Kristos experienced poetry as image:

Sometimes, an idea is too heavy for the words that carry it, and it becomes challenging to capture in sentences... or the idea comes in a fog, amorphous in shape. Later it magnifies and becomes clear, defining its own form.¹²

Like the one-word lines in "When Love Casts A Shadow," the visual use of space in Gebre Kristos' written poems presents a different aesthetic, suggesting his own understanding of rhythm in language. In recordings of his readings, one is struck by the particular staggering of lines, the phrasing and intonation in ebb and flow of words deliberately arranged to flood and immerse, or alternately, invite the listener on an expansive journey of the imagination. Gebre Kristos emphasized the need to read poetry out loud, to listen to it as one would to music. Perhaps anticipating the reader's need for quick resolution, he cautioned against withdrawing one's attention or passing judgment on a piece until it was read in its entirety, as each small detail and arrangement built into the final composition. Only when engaging with the complete work can the discriminating reader arrive at the "soul" of the poem.¹³

In his painting as in his poetry, Gebre Kristos was emboldened by his discoveries of other conceptual styles and presentations. Solomon Deressa noted:

Gebre Kristos broke with [the rules of Amharic poetry] without straying from what is essentially poetic in the language. This break with tradition is of course triggered by Gebre Kristos' reading of the foreign, probably English and German, poets. The result of their influence has been beneficial to Gebre Kristos and through them to Amharic poetry.²⁶

This is illustrated in the final piece of this anthology attributed to Gebre Kristos.²⁷ He draws inspiration from a poem entitled "Love's Philosophy" by English Romantic poet, Percy Bysshe Shelley (1792-1827). Gebre Kristos employs the direct translation of the title ("YeFikr Filsifina") and uses the same setting, enriching the description by his extended and interpretive portrayal. Framed as a conversation with his loved one, Gebre Kristos' language conveys immediacy. He takes the idea of filial love between flowers and changes it to romantic love to illustrate the complimentary nature of creation. Though not a line-by-line translation, Gebre Kristos reworks the central idea molding it into a medley of sensual images.

Being privy to both Ethiopian and cosmopolitan worldviews did not impose choice upon Gebre Kristos. The finer nuances of his understanding is apparent in his poetry, where he is free to conjure up the designer perfumes of Dior and Chanel in one piece while succumbing to the allure of incense and the scent of a lemon in another.²⁸ While in Germany, he wrote poems that reflected deep homesickness for his ever-present muse and motherland. From afar, he yearned for the dust, the backrooms

"Sound of Music", all of nature is a symphonic arrangement, masterfully composed and attentively conducted.¹⁸

While garnering many admirers and devoted students, Gebre Kristos faced criticism for his approach both in painting and poetry. His efforts to introduce abstract art contrasted sharply with the sedate realism of traditional Ethiopian church paintings mostly created to convey didactic religious teachings. Gebre Kristos the painter, who daringly "crashed into light"¹⁹ and exploded in vibrant colors and shapes upon the canvas, bewildered and disturbed an audience with expectations of the apparent. Gebre Kristos the poet stirred similar sentiments by redirecting literary perceptions. On both fronts, he was unapologetic. When asked if he had a solution for the confused reaction of the public to his abstract paintings, he replied that art must be studied like other forms of expression and that the onus of informing oneself is on the audience. His response was brief without being haughty: "There are plenty of books. Read."²⁰

Despite often being placed in a defensive position, Gebre Kristos was generous with his creativity. In an article entitled "The Oppression of the Arts," newspaper columnist Mulugeta Lule shared his misgivings about what he deemed 'the elusive mystery' of modern art. He poked fun at Gebre Kristos' new creations, illustrating it with a story of an unsuspecting woman who stood admiring a canvas upon which paint had accidentally spilled, thinking that she was viewing abstract art. Mulugeta was disgruntled with the appearance of Gebre Kristos' poem, "Ine Wodishalehu" ("I Love You") in the newspaper *YeItyopia Dimts* and went on to some lengths to dismiss the offering as something a mere second-grade student had highly praised. He questioned why a piece that did not

explicitly educate, humor or inform an audience would be published in a newspaper in the first place. He criticized Gebre Kristos' writing as too cerebral and remote to relate to the readership, casting it a trendy development with little staying power. With proper decorum, he designated such deviants who ventured against conservative literary aesthetics as renegade *shiftas* or bandits.

Though not invited to respond, a week later Gebre Kristos' penned a playful rejoinder. He re-wrote the same exact article, turning the title statement into a question ("The Oppression of the Arts?") and inserting his own answers to each comment. With witty replies, Gebre Kristos blessed the second-grade student whose acumen had allowed him to grasp the poem, sympathized, albeit tongue-in-cheek, with the limitations of the author, and graciously agreed that anyone who ventured beyond the norm to create something new would indeed be considered a *shifita* by those left in the dark.²¹

In the Addis Ababa of the late 1960s, Gebre Kristos was one of a generation of artists engaged with defining his own place and contribution to the modernizing urban culture. The perils and possibilities of bridging "traditional" and "modern" worldviews in intellectual thought and artistic production had its rewards and challenges. Along with his peers and contemporaries, Gebre Kristos shared an unspoken awareness of the effort and commitment needed for such a transformation.²² The quest for spiritual rebirth was both personal, and perhaps not intentionally, collective. While Mengistu Lemma and Tsegaye Gebre-Medhin innovated from within, respectively documenting the development of Ge'ez-Amharic literature and testing its adaptability to transposing

Shakespeare,²³ Solomon Deressa, Tesfaye Gesseese, and Sebat Gebre-Egziabher among others, sought new directions in structure and content of Amharic poetry, prose, and drama. Not surprisingly, the strain of pushing against conservative confines was demanding. Soon after the newspaper exchange with Mulugeta Lule, Gebre Kristos wrote "Yetefir Baytewar" ("An Alien in Space"), a vivid portrayal of the search for freedom and the defiant, unstoppable impetus of change:

... I will travel all my life
Excavating the heavenly skies
Bursting open closed doors
Until the non-existent is created, until the dead awake
In one giant leap from the earth to the moon...

... Give me a broad road...

Though each man in this literary circle had his solitary creative journey to contend with, they met regularly to read to one another and critique each other's work in informal though intense exchanges.²⁴ They had in common a thorough understanding of the tenets of traditional poetry, but were also well versed in Western literature and writing techniques. Gebre Kristos alludes to this influence:

The "soul" of a poem is what determines its quality. When poetry is translated from one language to another, it is this element that will leave a permanent impression on the reader. Although the translator may not be able to completely convey the feelings of the original poet, he could bring the reader closer to the action or the situation described.²⁵

Things are somewhat different with poetry because language, beyond its functional use in daily life and work, also communicates ideas. When words are presented in poetry, they include music. Further, the musicality of poetry has its own progression, which many believe is connected to life itself. For instance, the beat of our heart, the repetition of our breath, even the frequency of our steps, each has its own rhythm.

When words are stripped of meaning, they embody sound and form. When sound and meaning are removed, only the form of the letters remain as visible jewels. This form, which preceded language, came to represent both the actual and the virtual and eventually transformed from pictorial images to an instrument of improved expression. Because it is connected to art in form and is skillfully molded by the tools of beautiful language in content, poetry has been dubbed “the source of knowledge, the language of angels.”

The ability of words to become symbols and include meaning and music in turn empowers poetry. To the extent that it appears obvious and simple, poetry is subtle and hidden. Especially when adorned and composed in beautiful, musical ways, words stir the most reluctant and dormant emotions. They cease to symbolize but take on the character of the very thing they describe. Instead of reading or hearing about it, a person will experience the situation directly.

In addition, words in a poem surpass their duty of providing meaning. They reach beyond the apparent to the abstract, towards something that easily mingles with soul and spirit and is amorphous in shape. Perhaps these levels of meaning can only be accessed through sentiment or total enthrallment, and may well represent the other countenance of intellect. When words that carry such abstract meaning magically enter our being through poetry, they transport us to the spiritual. It is then that there is no difference between act and action – the poet’s feelings will become the reader’s and both will merge into one.

of mud huts and the sounds emitting from them.²⁹ In these pieces, one can detect how Gebre Kristos revered and drew inspiration from the expanse of Ethiopian cultures and heritage. In language, he selected the realm of colloquial sayings, appreciating the conciseness of language and apt choice of words in Ethiopian proverbs. He observed their intrinsic power to remain in popular memory and enthused about the proximity of poetry to idea: “Once words bubble over with feeling and are filtered, the resulting wine of ideas will quickly intoxicate the spirit.” Such indigenous forms of expression, he argued, were born from the wisdom of living that marked the vitality and social “commandments” of any given community.³⁰

In his conceptual approach to painting and poetry, Gebre Kristos embodied the progressive. His conviction that the dynamism of art and culture depended on interaction and exchange reveal his profound acumen. As an artist and a modernist, he was acutely aware of his position in the discourse. When asked to respond to the allegation that Western culture was displacing indigenous African cultures, Gebre Kristos reflected that creativity evolved over time, and that even Ethiopian church art that was perceived to be of pure indigenous origins incorporated “foreign” Byzantine elements. Citing the inspiration of African creative traditions in the works of Picasso, Matisse and Gauguin, he cautioned against attaching “exaggerated importance” to the art of one’s own country, since the very vitality of art depended on its international nature. Although preservation was important, it was no longer enough to remain within the parameters of one or another tradition. Then as now, the challenge lay in the seamless synthesis of the particular with the universal. In his words: “Fifty years from now, we may see a new Ethiopian tradition evolving, one which

draws on what the rest of the world has to offer, but which is more than the sum of its parts.” As a visionary and a pioneer, Gebre Kristos paved the way.³¹

Preface

Gebre Kristos Desta

The poems compiled here have never before been published in book-form. Although I am happy to note that they have now been improved and edited, close friends and poetry lovers have pointed out that further delay in gathering my poems would weaken my literary efforts. They have encouraged me to proceed quickly. Their opinion is not far from the truth – and I thank them for it.

Any author must read and study as well as observe himself and his surroundings. By comparing his life experience to what he learns, he must arrive at his own style of writing and thinking – even though this is a long and arduous process.

My poetry has given readers pleasure even while sometimes causing confusion. That notwithstanding, I feel as though my writing has opened its own path, joining efforts in improving our country’s poetry.

As it stands, anyone who is creating poetry, music, or paintings, will know that he will always be suspended between praise and criticism and need not be affected by the whirlwind of conflicting ideas. He should follow his aim and his own ideas, steadily moving towards discovering his own language. There comes a time when he will understand this as an obligation.

Within the creative arts, it must be assumed that there is some degree of common understanding between the artist, the viewer, and the audience. Although music is far more abstract than painting and poetry, it no doubt pleases and provokes audiences with its own cadence. Empowered by lines, form and color, painting steals viewers’ emotions, providing scenarios beyond what the eye can grasp or the mind comprehends.

When these lines are read repeatedly, they may conjure the sensation of chewing, even filling our mouth with saliva. These words, like the food one bites and chews, are pinched by the teeth and roll on the tongue. With such skills, the poet may fashion new keys, bursting open doors of thought otherwise not available to the reader.

Unlike prose, which is ensnared by phrases and reportage, poetry is selective and condensed. In poetry, words are needed not only for their meaning but for their beauty as well. Without much preamble, an event is directly communicated through emotions.

Circling circling to end up at home
Living living to end up under ground

Work for the industrious
Thorns for the fence builder

Such examples of ancestral wisdom convey life's secret in beautiful, well-selected and concise words. These sayings relate to life and to the philosophy of generations, posing as undeniable truths much like the Ten Commandments (Thy will not kill or Thy will not steal). Beyond the lesson it imparts, the words seem to dance with music.

Let us consider how Yoftahi Nigussie describes the meaning of a true friend in less than ten words:²⁷

A true friend is one who pines away with you
Like an eye, an ear, a leg or a hand

After reading this poem, the person we see is no longer anonymous – it is the face in the mirror that looks like us. Like our own eye, ear, leg and hand, the image is one with our own body.

Thus poetry arrives at the main idea swiftly. When words percolate and purify with emotion, the wine of thought quickly intoxicates the spirit.

The ideas above are not an explanation of how poetry is crafted or how one can develop a passion for it, but is an effort to reach some understanding with readers. Since anyone who loves books is searching for knowledge, he should avoid projecting his own perceptions, instead considering what idea the poet is trying to present. If this was attempted, poet and reader would achieve better discernment.

One should listen to poetry like music. One may like or dislike it, but it is best to read it out loud and study it. It is better not to judge a piece until we are sure of the poet's intention. In poetry, as in other arts, each small detail is connected to the general idea and adds to the feel of the poem. A poem is not complete until read in its entirety.

Perhaps some readers misunderstand a poet because they read a couple of lines, or maybe half the piece, and are too bored to finish reading. They will not grasp the idea of the poem. This broad feel of poetry, what we might call its "soul," is what determines its quality. It is this same element that is indelibly etched in the mind of a reader when a poem is translated from one language to another. Although the translator may not capture the original piece completely, he will bring the reader closer to the event described.

Sometimes, words fall short of describing the real situation or genuine feeling. All poets may have experienced this. That is, the concept may prove too heavy for words and become challenging to rope in a sentence – or the concept appears shrouded in a fog and is amorphous in shape. Later, it becomes clear, defining its' own form.

Translated Poems & Renderings
in English

There are writers who claim that a mysterious voice whispered and dictated their words, or others who wonder whether the words came from them at all. Well-known authors believe that poetry is the cry of rapture. Indeed it may seem so when we see a baby forming sound through its' uncertain lips, or a dog barking, or the birds singing. All of these are sourced from feeling and are supported by music; it is possible to think of such examples as language that relies on music for expression. Before knowledge expanded and divided into philosophy, science, music, painting and other arts, people used poetry to communicate their feelings.

In Psalms 18 [sic] of the Holy Bible, David presents his poetry to the director of music:‘

The heavens declare the glory of God;
the skies proclaim the work of his hands.
Day after day they pour forth speech;
night after night they display
knowledge.

There is no speech or language
where their voice is not heard.
Their voice goes out into all the earth,
their words to the end of all the earth.

In the heavens he has pitched a tent for
the sun,
Which like a bridegroom coming
forth from his pavilion,
like a champion rejoicing to run his
course.

It rises at one end of the heavens
and makes its circuit to the other;
nothing is hidden from its heat.

The science of poetry is such that it attempts to grapple with the unknown, it struggles with describing the abstract; it is supported by absolute faith, and vacillates between admiration and fear.

In Song of Songs, Solomon expresses worldly love in the following manner:

Until the day breaks
and the shadows flee
I will go to the mountain of myrrh
and to the hill of incense
All beautiful you are, my darling;
there is no flaw in you.

Come with me from Lebanon, my bride,
come with me from Lebanon.
Descend from the crest of Amana,
from the top of Senir, the summit of
Hermon,
from the lion's dens
And the mountain haunts of the
leopards.

Translated by Heran Sereke-Brhan

Solace

Work in progress

growing continually
whiling away the days.

A small room,

shelter from the world's ills.

A small chair

that hugs

that braces.

Old clothes

worn out comfortably

thread-bare.

Old shoes

that have served

that have been worked.

A decanter, a plate, water

water to wash in.

A towel, rough

A stove, charcoal fire;

fire, warmth.

A crumb of bread,

milk in a bottle

fruit in a plate.

A cigarette,

half gone,

smoking.

A letter,

a note-book of memories,

a newspaper.

Love's Greeting

The breeze that caressed your hair
and brushed past your ear
What did it say to you?
Sitting on your windowsill.
My love's greeting that reverberates
Sent from the mountains,
Far in the distance
The swaying trees around your window
What did they have to say?
They whisper amongst themselves.
Last night, they saw me writing you a letter
They'll impart the secret,
Of my panicked heart.
As you dress yourself,
the birds and their singing
What have they to say?
After glimpsing your breasts.
With your love's greeting,
they will weaken my heart
Send them to me
Let them give me the remedy.
The stars in the sky wink at each other
Having seen your beauty,
Awestruck by your form.
They swim deeper in the ocean sky
To catch your love
Then travel towards me

The moon through your window,
what did she have to say?
As she touched your face
And leaned against your bed.
I had sent my love's greeting
Ask and receive it from her
Send back your response.
The church bell chimes its choir
Why so loud?
A crowd will assemble.
It witnessed our wonder, revealed, and proclaimed
it
I beg of you, for love
Let us die and be buried.
Why, what would the drum want of me
in its dance?
Shaking me awake
Rousing me.
May it tie my love and yours in a handkerchief
Hidden in each other's embrace
May it spirit us away.
My heart that's taken flight from me
What secrets did it tell?
Scared and frightened.
As you hum a song in your bedroom
May it give you my love's greeting
Quietly.

Translated by Heran Sereke-Brhan

To a Painting

This journey has no end.
Simulate, translate
Swimming the colours
Playing with lines
Crashing into light
Occupying the unoccupied to experience, to create.
To search
To search
The uncreated to create
Baiting a dialogue with the invisible.
Interrogating life
Questioning thought
Questioning the universe
To move
To go to go
Beyond the moon, beyond the stars, beyond the sky
Journey to the unknown to occupy the unoccupied.
By thought and in thought hidden
To search, to bring out!
This journey has no end.

Translated by Solomon Deressa ¹

Kinsmen in a frame
photo of a friend.
A bed-side lamp,
on the wall shadows
a picture.
Books,
books,
books
(To lean on, to run to, to hide in)
That are company,
that teach
that bait a dialogue.
A bed, a mattress, a pillow
a bed to sink into
repose.
Sleep,
sleep,
sleep.
Also others,
also many
many others.
Provide solace.

Translated by Solomon Deressa ¹

When Love Casts a Shadow

(Why not)

Tune

A *baggana*

Spin

Records,

Play

A *krar*,¹

Why not

For a loved one

(Why not)

Play music,

Compose

Intone

Align words,

Create

Jewels

Beauty,

Build

A house

Own property,

Send

Flowers

Send

Letters

Why not —

Yearn!

Traverse —

The land

Move

Go far away,

Wait

A year

Wait

An era

Why not for a loved one . . .

Translated by Heran Sereke-Brhan

There is the other ear
That gathers and arranges, collects and co-ordinates.
It all has a listener.
It all has a lover.

Translated by Solomon Deressa†

The First Day

She looked at him
 They looked at each other
He looked and liked her
 The day was night
They went to the hotel
 Two dinners were served
Glasses clinked
 She looked at him
They looked at each other
 He looked at her
They laughed
 Underneath the table
Her thigh brushed his
 As he looked
She smiled
 She looked at him
He brightened
 He held her hand in his
He squeezed
 She squeezed
They paid and left
 In the coal-black night
The two blazed
 Their breath grew warm
The house burned down
 The mattress ignited
Love kindled
 Translated by Heran Sereke-Brhan

Skeletons (ጻፀኞ)

A conversation with skeletons, this poem asks skeletons questions: Were you king, were you lord, a wealthy man, or minister? What was your job? Where did you live? Were you a thinker, or a philosopher? Were you a beauty in your day, the mistress of powerful men? Maybe you carried wood and gathered cow dung. Maybe you were a socialite adorned in gold and diamonds, your perfumes flooding from Paris? In death we are unmarked bones like any other. We all need witnesses for our lives – a tombstone, a relative, a keeper of stories.

A Countryman (አንድ ባላገር)

Neither a book-learned person nor a student of history, he seemed an earthy countryman who once bid farewell to his village and arrived in the city. Each day, as he walked by the church lost in thought, passersby would bow their heads in his direction in greeting. Once a woman walked by sighing, “You know it all” and in alarm he asked, “Know what?” She laughed in amusement, “He knows!” It dawned on him then that the nods and greetings were in reverence to the church. The lesson learned is that it is best to search ardently for meaning and not be tempted to assume.

This Time (ይኸ ጊዜ)

The past flew by, the recent crosses over and the future runs ahead. Time is in motion. September paints its freshness and the rains wash it clean. What is time? Is it the movement of the clock, the sway of its hands? Is it life and death, the orbiting earth, or the moon cycles? Is it man who measures time while it stands in place, untouched? With or without man as witness, the earth continues her motion and the moon keeps her rhythm. Time is lost like all else, dead and buried with its own beloved.

Gebre Kristos Desta

Published Poems

Renderings in English by Heran Sereke-Brhan

Duped (ሞኝ ተላሌ)

The confidence and high self-esteem of man in his prime makes him defiant. Oblivious of the passage of time, he preens and struts his health and vigor well into his 30's. Still in denial in his 40's, he laughs and jokes his way into middle age and beyond... until one day he awakens alarmed and confused. The skin he is in is crumpled like a pea softened in water and roasted in heat. His body betrays him, and when death visits to grant him a favor, he resists. He searches ardently for life and purpose, wishing it were tangible like money in his pocket or a ring on his finger. In his selfishness, he claims to have seen God who appears as a mirror reflection of himself. As his mind dims and his faculties diminish, the meaning of life becomes an elusive riddle.

Memories (ትዝታ)

On the wings of an eagle and clothed in clouds – thus begins the flight. A heady journey that moves through air, land, and water, this piece celebrates detail. All the senses awaken as stones and thorns scrape the feet, water saturates and softens the skin, and the froth of a waterfall carries the body. This swift and eventful trip shifts pace in the gathering beauty of dusk. As the evening shimmers its precious jewels, the heart slows its rhythm. The sacred place of memory is painted in the mind's canvas in vivid colors and glistening melodies. Worry and fatigue are barred from entering.

Memento (መታሰቢያ)

A ring, a necklace of gold or diamonds... beautifully crafted and expensive... these make pleasing mementos (if one does not drop or lose them, that is). A vase with vines, a loved one's gift or photograph to be passed along through generations (unless the house burns down, or they are stolen). A letter in a trunk, a singular braid, clothes, or a handkerchief in a suitcase, are all mementos that carry the past. Yet there are others that cannot be tucked away, those that gather and dwell in the heart. A soft tasty slap that lands by proclaiming its love on the cheek, fake anger that draws laughter in retrospect, a slow dance and soft whispers. These mementos remain. They glow brighter with time.

War (ጦርነት)

Death and destruction wrought by war sends man plummeting into fear and despair. As flesh separates from bone, all become anonymous. Human remains are fed bombs and mines, they drink smoke like water... but never grow. Then again, peace begins to mold in time. Its foundation crumbles until a new force enters and plants its flag. Peace ensues anew and we regard it in reverence. War and peace are inseparable, one keeping watch while the other sleeps.

What are you? (ምንድነሽ?)

Searching in the air, in water and in vapor, this piece begins as an inquiry on the nature and dimensions of the soul. The very movement of the soul caresses the body, informing and guiding its functions. Yet without thought, without form and color, without the body, there will be no vessel for soul. Like the scent of water, the soul leaves no trace though one's life scatters and crumbles in its quest to commune with it.

Bitterness of the World (የዓለም መራራነት)

The world delivers illusions, the duality of bitterness wrapped in beauty. She steals back the gifts that she so generously bestows, she is deceptive and indecisive. Mankind was put on earth as a guest with unending tasks. Animals and birds live without questioning the falseness of the world, the fakeness of her colors and charms but beholden to the illusion, man rushes about in life. It is this very bitterness that we find seductive.

Sea Waves (የባሕር ቅርጽዶች)

As they race towards the cave with the sun on their backs, the waves seem hurried, angered by the wind. Perhaps they carry a message from the fish, from ship at sea, or from the frumpy mountain on the island. Their language is unlimited, its meaning abstract. They crash into each other, jostle for position, labor to move fish and shells to shore. Their work is in vain, for they rush into the sand and crumble into oblivion - all that shuffling, the brilliance and buoyancy for naught. More than insects, elephants, or camels, waves seem most human in their journey.

Ode to September (አንተ ነህ መስከረም)

The endless depth of bright blue skies, the fluffed cotton clouds in each other's embrace, the lifting of darkness and rain all signal the coming of September. Light lends polish to the world as the rainbow drips its brilliance onto earth. The gifts of September are bountiful - goats will reach for new leaves, birds return from exile and flowers will stretch themselves awake. Trees will breathe, and the powerful scent of the wind will engulf the world. Drenched in color, September renews the earth. The green against snow-white *shamma*¹ - black-green, yellow-green, pea-green, fresh green... Color ; Color ; Color ;

Thought is the messenger that keeps us connected. Journeys never cease. The world renews itself and laughs. I will wait for my beloved, follow her to the ends of the earth. Awake or asleep, her memory lives with me. Love, faith, life --- we suffered together, were joyful. We gathered flowers by the river, walked in the soaking rain, lit fires and watched ash cover the embers. We have seen the baby moon shriveled up in cold, the inverted sun blushing. We've laughed at it all, the wonders of this world! Forever I will seek, will follow and will wait for her.

Day of Blood (የደም ቀን (የካቲት ፲፪))

(*Yekatit 12*)

The country is burning! Smoke, ash and dust cover the sky. People are beaten with spades and hammers – the Fascist threat echoes. Mothers and fathers are slain, property destroyed and cattle dispersed. Blood floods the beautiful land. The earth is dry and unyielding. The stench and grime of death is the harvest of cruelty, the fruit of war.

Blessed, pure country! The spirit of our ancestor's hovers over it and the brave warrior faces the enemy head on. Consciousness is critical when trust wavers. Rise from the dead and see your children in flight! See your country rebuilt with knowledge and progress lighting the way. Motherland, your paradise is as rare as gold and diamonds. My country is a refuge. Woe to the enemy! The bones of past warriors are a refuge. Thorns will scratch the enemy's skin and the earth will open up and swallow him. Flood rains cleanse the grime, and the sun emerges. One being, one people!

I Love You (እኔ እወድሻለሁ)

Thousands of years and infinite nights pass. One day stretches

Where is the Age of Prophets, of Caesar, or that of Hitler and his arrogance? Though today pretends to be different, it latches onto the slinking past – then we exclaim, "History repeats itself." Time changes everything. The moon will be a match, the sun a candle, and both will light up and extinguish with time. Even death will die when there is nothing left, and time will become extinct when it is not pushed along.

(Untitled) (እርእሰት የለውም)

Our journey in life is one made in darkness. Our happiness is light that shows us the road, then quickly disappears when struggles rain and problems sprinkle.

Krar Player (ባለ ክራር)

Let your song be heard, tattooed by the strings of the *krar*. Let your fingers dance and gather an audience, shake them from their reverie. Here, sing some lyrics on love and friendship. Change your tune again and chant warrior songs. Let the brave gather outside as you take us to war and tell of its scars in song. Bring us what is lost, what is spent and done for. Rewind time with your fingers; polish the strings clean as a mirror. Teach music and meaning till emotions are stolen and all thinking betrayed. Learn from the language of birds. Let butterflies carry your melody to all who thirst for creativity. They will hear you and remember. The heart of those without ears will be touched. They will be sure to echo your song. Reveal the place of music – so we touch and grasp its voice in silence. Sing *krar* player, sing!

Submission (ሰው ሲሸነፍ)

What is winning but a harvest of desire? In time it falls behind, bores the mind and depreciates in value. Man finds no happiness in being invincible. Defeat brings its own joy as one

schemes and calculates ways of forging ahead in life. As his fortunes rise and fall, man learns of his own limitations. The duality of life is part of nature's contrast, but only when the flesh is exhausted from trying and man fully submits will he be able to rest.

Once More (አንደገና)

This composition begins from afar – the dust and pebbles, the sun and narrow path that runs through a village – launch us on a movingly rendered journey of yearning for home: Roasted coffee wafts in with incense smoke, *injera* is a canvas with *wot* splashed upon it, festive sounds of singing and drumming mix with the melodic chants of schoolchildren learning the Amharic alphabet.¹ Ethiopia is at her most enchanting and the longing deepens. In color, sound, taste and texture, the poem travels through the land and comes to rest in Harar, the circle complete.²

Upon the Marriage of an Eagle and a Gourd (አሞራና ቅል ተጋቡና)

In search of wisdom, kinsmen went on a voyage across the oceans. Nose to the grindstone, they withstood alienation, competition and envy, thinking that Europe was the land of freedom, respect and expression. They went, eager to find out for themselves, the promise of democracy. They dressed in national attire and preened in their distinction. Eventually, curiosity about them waned and criticism set in. This spurred the interest of kinsmen who were befuddled: What was the secret wisdom of the West? What elusive magic enabled whites to explore the earth and space? What colors and lines governed their thought? They searched and philosophized, driven crazy by their own questions. They marveled at their findings – that the very same genie that guided invention abroad existed in

their homeland as well. Wisdom blinds those who stare too hard; it runs ahead of the inquirer and nestles deeper when unearthed.

The Sorceress (ጠንቋይ)

With eyes wide open the sorceress spoke of secrets. She tipped the cup and said, "My child, you will travel far then you will return to see me." Little did she know, nor could she have foreseen – that the cup would fall from her hands and break, and that the journey would not be taken. Some time after her death, I saw that the neighborhood was in shambles with chicken scratching the ground. Little did the sorceress know.

For My Father (ለአባቴ)

May no one disturb your eternal sleep – not the sun or the noise of grief. Forget everything dearest father, you have seen so much. You have lost your own father and mother, wife, and children, and cried in grief and sorrow. Death is a riddle, it is life spelled backwards – or so you have told me. Is there thought in the beyond? No matter now. Should the world erupt in chaos and stars drip down from the skies, remain tranquil. When I was a young man, I admired your grace, your voice the bell of knowledge, the melody of faith. In this dusk, the fire of age has burned life to cinders. Yet I see you before me, my face wet with tears. Your beautiful smile remains, your blessed blue generosity lives. I know how hard you tried to fight for justice, for faith and for truth. Become the music in the empty vacuum – silent music. Rest deeply now.

I Will Wait for Her (እጠብቃታለሁ)

The mind sees what the eye cannot envision; the heart strangles what the hand cannot touch. Parting seeks to keep us apart.

out, a woman is screaming, yet another comes out on crutches... people shout and talk with nervous excitement. Happiness and sadness mix freely. Medals flash and the weight of rifles accompany the soldier and his wounds. The station erupts with activity. As night cools down and the train grows cold, peace ensues. Elsewhere, the cry of war continues – dust rises, bombs explode, war echoes.

[Untitled] (አርእስት የለውም)

I received the letter you sent on Christmas – thank you. When light arrived and life was distributed, both believers and unbelievers received their share. If that is the case, why bother with faith, or worry about fasting and prayer? Who gives and distributes (life and light)? The mind of human beings creates everything. We live and act according to ideas. It is our life, our God. Mankind lives on hope. Past philosophers have had much to say and we have discerned what we believe from the ideas of Moses, Esau and Christ. Mankind has evolved with his ideas. I do not follow nor accept the philosophies of ancient ancestors uttered long before the exploration of space, when the sun and moon were still young. In those days, the sun, the seas, stone and wood were all gods, until man learned of his superiority and displaced them.

He began searching for what may have ruled before him. Moses, an astute observer and magician, created an invisible God. He told followers of orders he had received and then set the law. Many spoke and many passed. Christ and Mohammed came and struck fear in man about the after-life. They ruled and passed. Monarchs resembled gods – Alexander the Great and rebellious Hitler. They tried to create life.

into a million when I love you. I love you as the distance between earth and sky, the width of the ocean, a daisy, or the scent of lemon. Beloved, I love you as the aroma of musk, the smoke of frankincense. As a bee who's seen a flower or a butterfly searching the woods – may I taste your love with my love with your love. All the languages in the world fall short of expression. I love you as the setting sun, a precious moonstone, a shooting star I never tire of. Like a child hankering for its mother's breast, come closer my love, your mouth is my life. Like butter melting in the hot sun, I dissolve when my body touches yours. Loving you, loving you, beloved I am loving you.

Calamity (የሞት ዓለም ሞት)

If man knows of his existence only through cruelty, then let me die a thousand deaths! Trumpets blare the end as the thorns of human brutality imprison the world. Guns and the atomic bomb are a cacophony of music and bitter fields of blood simmer to boil. One's life is another's death – what music! The final death of death itself is in the horrors of Vietnam, the ruins of Nagasaki, of Hiroshima and of Sharpville. The human worm of brutality, the poison of man's mischief is endless. The death of one is the life of another. Go destroy yourself, oh cruel world! We all know that we are transient guests and that our lives are irrelevant. Tewodros' sacrifice, that of Abraham Lincoln, of Martin Luther King and Mahatma Gandhi – then Kennedy! Martyrs who died for truth are now lost forever. The trumpets blare calamity – the human race screams in grief and cries tears of blood.

For Boogie (ለቡጊ)

Stepping on the ceiling, I will gallop music up and down until I

burst. Rolling my eyes, trembling and shaking... these are the things that I miss the most. Let me jump up and shout, "Boogie! Boogie!" As the drums vibrate and the horns blare, I will discard my clothes and run crazed and naked. The veil of music will wrap itself around me, and I will become oblivious. Glowing like volcanic rocks, fluttering, simmering... once the music starts, I'll burn and warm myself. My knees loosen and my feet take up a shuffle. I am entranced. My muscles and neck flex, my shoulders keep rhythm with the drums. Boogie! Boogie! Boogie! I'll curve my back, throw out my hands and spread my fingers. I will kick music hard as a soccer ball... burst, fall and roll around. Let me daydream for a moment... Boogie! Boogie!

An Alien in Space (የጠፈር ባይተዋር)

I do not do half jokes! I will willingly face death many times over – but only give me a broad road. I will travel across horizons, be the omnipresent sun. I will burn like a million hells, walk in the coal-black silence where time stands still. Give me a broad road. The stars are mere pebbles, balls for me to play with. Mankind has acquired knowledge and sophistication, traveling in space beyond Mars, Pluto and Uranus. Man sees earth, a beautiful blue ball – a jewel, a dewdrop in space. I am a piece of the earth, a scribe of her history. I will journey all my life, excavating skies, bursting open closed doors... until the non-existent is created, until the dead awake. I travel with speed, move in one big leap from the earth to the moon... from one world to the next. I do not do half jokes! I will burn like a million hells – only give me a broad road.

Unpublished Poems

Renderings in English

Here Comes the Alphabet

(ፊደል መጣላችሁ (ለወጣት ተማሪዎች))

(For Young Students)

The tool for expression, the threshold of creativity, the instrument of communication – such is the alphabet. When letters form words, they guide us to deeper meaning. Animals who have no spoken language have no writings or history. They have no guns or tanks to speak of. If your tongue lays hands on the alphabet, then you can dash towards creativity. Invade the schools; compete courageously to equip yourselves with this tool. Exchange one book for another; let your heart grind knowledge to powder. Chase after knowledge and dig it out of its hiding. Let no one accuse you of being lazy. Letters are the lock and key of knowledge.

From Korea (ከኮሪያ)

The dense fog caresses the earth and the rain drizzles – but not here. Far away on a hill, colors sparkle and a different mood prevails. One day seems as long as a year and each person keeps rein on emotions, their hearts anxious. The rain is a curtain and it is getting late when the train whistles announcing its arrival. The milk of silence is churned. Ululations fill the air and the sun sinks and spreads herself on the earth, tired. The train pulls in on its belly, sighing in exhaustion. People grow impatient and push forward as the brave soldiers return. Pandemonium breaks out – families become strangers and friends become enemies. Some are frightened, others are laughing and some are shaking hands while others are embracing. Some are carried

My Country (ሀገራ (ኮሎን ጂርመን))

(Cologne, Germany)

My country is beauty, full of sunshine and color. The wind plays there and the land has hills and valleys. The sun does not scorch in the summer, nor does the winter freeze. Animals play in the woods, free of worry, of traps and of enemies. There is freedom there. My country is wealthy, the food is rich and tasty, the holidays festive and the music fulfilling. Everyone is related – folks are generous. My country is paradise, how dare the enemy covet this sacred land? This is the land of my ancestors. The crowning glory of freedom resides there. My country is the ark, the sanctuary of spirituality tested by time. If I die, I will return, for that is the earth of Mother and Father. I will drag myself there, even if my legs fail me. I have an urgent appointment with my motherland.

Iyoha! (እዮሃ!)

Iyoha! The flowers burst open, the rain stops falling and the trees blossom. Winter came and went and an era is born. The world is new. Dawn breaks the coal-black hills and stones and the sky, torn by flaming clouds, warms the earth. Light shimmers and the dew glistens. Life stirs and creatures stretch awake as the year changes. *Meskerem* lights up the land!²

Love Relapsed (ያገረሽ ፍቅር)

Eagle in the sky, permit me to share my secret. Fly, go and tell her! You will find my love under the tree – the one where we used to play as youngsters. Fly, go and tell her! Tell her of my yearning.

In a Foreign Land (በሃዕድ አገር)

It was a huge place, a stable where animals lived. The young

Which religion is better or holds more truth? Why does God not make appearances as he used to in the past? Priests say it is because there is too much sin, yet they do not know the answer. Christ preached and sent his servants to write history. In this age, there are many who claim to be God but the world has progressed and people insist on finding a cause. I agree wholeheartedly. Something without thought could create a thinking being. Grime on skin can create lice – as humans are insects born from the dirt of the earth. It will take time for man to attain his goals. Let me site from my poem, “Still Stepping”:
‘He will travel with great speed and create. New chapters of knowledge will unfold. He will rule other planets, then find the remedy for death, and eventually become God. What obstacle dare stand in the way of this tiny insect? He will keep stepping.’

Nature and history provide evidence that mankind has never ceased moving along the path of knowledge. With absolute certainty, **I believe in the progress of mankind.** Life will yet be created and light will be captured!

Searing Love (የፍቅር ቃጠሎ)

Your cheeks are roses burst open in the heat. Your eyes are morning rays bright in the dawn. Honeycomb sweet, I could chew and suck on you forever. What a beauty!

An erupted volcano burning through my body
You have become my heat
You have become my life
Your warm breath
Your flaming tongue
Surrendered by your lips
I’ve submitted myself
Become prisoner

The malaria of jealousy convulses me
It frightens my heart
Spreads its fever
Your love is burning me while I reflect on your face
Bite me, let me turn numb
Hold me, let me cool down

Partial translation by Heran Sereke-Brhan

Still Stepping (ይራመዳል ገና)

What pitfalls await this small insect that has turned the world into paradise? His mind broadened as he went from crawling to upright man. He struggled to act and to create. He searched and sought change, forging ahead. The yolk of knowledge broke open as the oceans were excavated and the sky splintered. The earth was churned and studied, the curtain of air yielded and atoms were charted. This is not all, he keeps stepping! He will build cities in space, stretch bridges in the vacuum. He will eat breakfast on Mars, lunch on Venus, dine on earth and dance on Mercury. He will travel with great speed, then outgrow the sky altogether. New chapters of knowledge will form under this tiny insect's guidance. He will rule other planets, and, as the earth glows under the shade of the moon, he will play music and recite poetry. He will find the remedy for death and then become God. What obstacle dare stand in the way of this small insect? He will keep stepping!

Drum (ከሰፍ)

Such powerful grace! It stirs me when I hear its sound, my body trembles in agitation. Such enchantment! I hear cannons, a volcano erupted and smoking, and a thundering avalanche. I shake as though in a trance. In weddings and burials, in prayer

and last rites, the drum calls out the hidden. It marks the sacred in religions, brings festivity to the seasons. It brings warriors from the woods, announces appointments and war. Hoola-hoop, rock 'n' roll, cha-cha, boogie, mambo! Movement is *zar*, crazed meditation.¹ It cuts across the land to enter my home and cause my heart to panic.

With You (ከንቺ ጋር)

All is gone
Forgotten the hour, the day has changed.
The year of grace
The summer, the spring, autumn and the rains
The home you lived in.

The bed, table, rug, the chair
The windows and the door
The picture, the wall all changed by your absence.

Happiness and pain have created another color. Your memory has withered and faded. You are gone from my heart, gone from my home. I do not hear your melodious voice - your songs are a nightmare now. The changing times shroud your face. Only the shadow remains, clutching what used to be your outlines, your smile and laughter, your charm. The wind has removed your eyelashes, your eyebrows, your bright eyes and limber body. Your angled breasts, feisty hips, tasty lips... they have all rebelled. With you, all is gone.

Partial translation by Solomon Deressa ¹

Secret (ምሥጢር)

Do not think that everything is frivolous nor an outcome of habit. Look at the ant, study a bird's nest and observe the bees. One dog's bark transforms into music and circles the world overnight.

Evening Rays (የማታ ጀምበር)

Stepping from one to another rooftop, she brushes the tip of the hill. See man left behind in the shadows, struggling to keep abreast.¹

Gripped by Blind Jealousy (ዕውር ቅናት ይዞኝ)

Gripped by blind jealousy, satanic rage, I told you we would end it. You were crying. I went home – the world had emptied. I wiped away my tears and then cried afresh with my face covered in a handkerchief. My tears boiled over. My throat was strangled by the dangling minutes. My mind was in chaos. This was the memory I held of you. When would I ever forget you, my love? In the grip of blind jealousy, I reaped regret.

The End of the World (ገልፈተ ኃለም)

They tell us the end of the world is coming. The end is yet to come. Mankind is his own ruin as he continues to covet and compete. As he attempts to seize other worlds, there will be war. Worlds will tug at each other and fireworks of atoms will be exchanged between the earth and the moon. The planets will lose their alignment, flow into one another, then crumble. That is what would cause the end of the world.

[Untitled] (አርአሳት የለውም)

Your lips are like lovely oranges ready to be sucked.
I don't desire drink for you are my life

man stood before the ape, glancing into his cage. The ape ran towards him, laughing and playful. Like a person caught while stealing in public, the attention of whites turned on him. The young *habesha* was unfazed, his gaze unbroken.¹ Nature always offers duplications. He stared back at the whites, stifling a laugh.

The dirt and grime of life! People compete for their place in the world, dismissing those they think are unworthy. As Shakespeare said, 'to be or not to be' – to win or be overtaken, that is the question... so many ways of being, each possessing its own mystery.

He thought of his past. In his own land he had felt important. His throat burned and his eyes glared. He struck fear with his eyes, until their gaze broke and they hung their heads. They left one by one and his spirit sang in victory.

Why would the *habesha* child be so proud yet concerned when he knew nature made similar creatures? Life is conflict. The divide between 'to live or not to live' is bitter. His throat tightened and his eyes filled with tears – not from disappointment but from his own stubbornness. He reasoned, a foreign land would always be foreign. His vision blurred and he yearned for his homeland....it would be September there, the season of yellow daisies. He came back to the present, his eyes watery.

Alarming (አስደንጋጭ)

A flower burst open, her angelic beauty caused the devil envy. A modern woman with gold and diamonds lain at her feet, she bathed in Chanel and Dior. She was herself a dazzling jewel

who shamed the moon and caused the sun to vanish. There is laughter in her words, her voice is music coming from her honeycomb lips. Her words are life, her smile a mystery. Her breath is seductive fragrance, her charming conversation love. Her beauty is otherworldly. Her lips are fatal when they reveal her smile...her breasts angular, her hips victorious. Her whole being is so graceful - one could fall apart and crumble at the encounter.

Long After Her Death (ከሞተች ቆይቷል)

She has been dead a while – some years have passed. There are pictures and letters that she bound in her braid. What a jinxed day! I took flowers, though there were plenty in her tomb. My feelings erupted, scattering my body and convulsing my soul. Tears drenched my cheeks. Why would one cry for something long forgotten? Though the worries and problems of life have distracted me, my love, would that your tomb be mine! Let me lie in that backyard of darkness!

It seems like forever when one loves another and gazes into another's eyes. It seems as though one would live forever, reach beyond space and the horizons. I knew when the sun eclipsed its light. How could I forget you? My soul lives with the scar of your love. Which poet wrote of love ensnared?¹ It seems like forever... I called you My Lady and you called me My Lord. Tears burn my cheeks, my body is enflamed by sorrow. Black-blood tears, the juice of green leaves... it burns my skin and makes my spirit anxious.

I will not wake her up, I will protect her from all evil. Her memory lives. Flowers lie with her as incense burns and sweetens the air. Her bones are sacred, her house fills with

scented smoke... Magref, Chanel, Dior. My love, my bride! Tears flow... I must stop now, leave it all alone. Exhaustion begets more tiredness, thoughts will multiply and sadness expand.

Gnat (ጎንጎ)

I ground the gnat with the weight of my brows. My eye flooded with tears, innocent though it was. It is to be expected – sadness and regret for the things one does innocently or ignorantly. What misfortune! My eyes smarted. Of all the places, of all the earth, of all the sky my eye was to behold... that I would be the cause of the gnat's fate and death's interception. To be an unwilling participant in something I knew nothing of ... what a narrow, cruel world!

Your Absence a Jest (ቀረሽ እንደቀዛ)

Like homeless alley cats and telephone poles, like vines and rooftops... I shriveled up in the cold while waiting for you.

“Anticipating your arrival, I gazed beyond,
gazed beyond

My youthful eyes melting like snow”¹

Anticipating your arrival, I counted the minutes, I counted the hours then hummed a sad song. I circled your gate, shriveled up in cold. Streetlights saw my predicament and teased me, the gust of wind joked and the darkness guffawed. They knew you were not coming. They had seen the windows darken and homes close up as the city slept. They knew you were not coming.

Your words are sweet as clear honey
What of your smile that seduces life?

I will quit smoking, your love has made me anxious
Your breath is health itself, keeping me warm
Upon close observation, you are so amazing
Not just your teeth but your eyes smile

As dawn breaks into rays and the sun bursts open the rose, I'll
call on you. Please tell me what your heart has to say.

Let me taste your love with my love with yours
Let my spirit brush against your love
Let me taste your love with mine in thought
Let me savor your love like honey in my mouth
Your love and my love, I'll keep hidden from view
Let me taste your love and forget my suffering
For me your love is life itself, a wide world
Your love is solid, everlasting
Your love is mine alone, I can never tire of it
Your love is my shelter, it is my world
Your love is my escape, your love is my cave.

As we Live (አንኖር)

Life is change. As we shed the familiar and embark on new paths, the search for the abstract may cause us to stray in thought. Yet emotions – love, laughter, hatred, or reverie, are all part of thought. When we allow our mind to return to its point of origin, we unveil secrets. At every turn, our perception shifts enough to grace us with appropriate attire befitting our place and time in society.

It Resides Within፣ (አለ በውስጣችን)

It resides within us, the place where absolute truth shines forth. Being in the know means not searching on the outside, but bringing out the light from within.

[Untitled]፣ (እርእሰት የለውም)

Love, hope, pride, fame and youthful happiness briefly stretched themselves and appeared to accompany us effortlessly. They then disappeared in an instant, like a dream or dew at midday. Our heart was not left alone, patiently hearing the woes of our country under the cruel dictatorship. Flames heat up impatiently. The young man awaits his lover's arrival, burning in anticipation.

Love's Philosophy (የፍቅር ፍልስፍና)

The fountains mingle with the river
And the rivers with the ocean,
The winds of Heaven mix forever
With a sweet emotion;
Nothing in the world is single,
All things by a law divine
In one spirit meet and mingle –
Why not I with thine?

See the mountains kiss high Heaven
And the waves clasp one another;
No sister-flower would be forgiven
If it disdained its brother;
And the sunlight clasps the earth,
And the moonbeams kiss the sea –
What are all these kissings worth
If thou kiss not me?

Percy Bysshe Shelley (1792-1827)
English Romantic Poet

Notes

Editor's Foreword

1. *Aleqa* is the head of a church, a title given to scholars versed in traditional education.
2. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta – Sombre Colours and Incantatory Words," *Ethiopia Observer* Vol. XI No. 3 1966, p. 175.
3. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, pp. 172-173.

Gebre Kristos Desta: The Painter's Eye, the Poet's Hand

Heran Sereke-Brhan

1. Gebre Kristos Desta, "Megbia" p. 8 in "Yese'ali Gebre Kristos Desta liyu liyu gitmoch debdabewochina fotografoch" / "A Collection of Gebre Kristos Desta's poems, letters, and photographs." IES Ms. 2418.
2. *Ibid.*
3. Gebre Kristos Desta, "Megbia" *Ibid.*, p. 3.
4. Sydney W. Head, "A Conversation with Gebre Kristos Desta," *African Arts*, Vol. 2 No.4 (1969), pp. 20-24. Gebre Kristos Desta, "Preface," *Ibid.*, p. 1.
5. Gebre Kristos Desta, "Megbia" *Ibid.*, p. 4.
6. Gebre Kristos Desta, "Megbia" *Ibid.*, p. 4.
7. Gebre Kristos Desta, "Keresh Indewaza."
8. Gebre Kristos Desta, "Ante Neh Meskerem."
9. Gebre Kristos Desta, "Ine Iwodishalehu."
10. Gebre Kristos Desta, "Yefikir Katelo."
11. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta : Sombre Colours and Incantatory Words," *Ethiopia Observer*, Vol. XI No. 3 (1966), p. 162.
12. Gebre Kristos Desta, "Preface," *Ibid.*, p. 6.
13. *Ibid.*, p. 6.
14. *Ibid.*, p. 2.
15. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, pp. 164-165.
16. Berhane Meskel Dejene, "Yese'ali Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, pp. 99-105.
17. Gebre Kristos Desta, "Preface," *Ibid.*, p. 2.

ማስታወሻ

መቅደም

ገብረ ክርስቶስ ደስታ

1. መርሥዔ ሀዘን ወልደ ቂርቆስ በየአማርኛ ሰዎሰው ውስጥ ይህንን ስንኝ የጻፉት ማህተም ወርቅ እሸቲ ናቸው የሚል ሀሳብ ያቀርባሉ። (አዘጋጃ)

ትዝታ

1. 'ለስጠም ልውደቅበት' የሚለው 'ከውስጥም ልውደቅበት' ይላል። IES Ms. 2418 (562)
2. '... ልምላሜ ማሩ' የሚለው 'የሚጣፍጥ ማሩ' ይላል። IES Ms. 2418 (562)
3. 'እዛቶ' የሚለው 'ከዛቶ' ይላል። IES Ms. 2418 (562)
4. 'ሥጋዬ ውስጥ' የሚለው 'ከሥጋዬ' ይላል። IES Ms. 2418 (562)
5. 'እልቤ ውስጥ' የሚለው 'ከልቤ ትግብና' ይላል። IES Ms. 2418 (562)

መታሰቢያ

1. '... ሰዎን ለማስታወስ' የሚለው 'ሰዊን' ለማለት ይሆናል።
2. '... ቲኒኒሽ ስጦታ' የሚለው ምናልባት 'ትንኒሽ' ወይም 'ትንንሽ' ለማለት ይሆናል የሚል ግምት አለ።

የዓለም መራራነት

1. ይህ ግጥም ለፀላ መኮንን ሲያርፉ የተጻፈ ነው። አዲስ ጋዜጣ ሥላሴ ይህን ግጥም በተለይ እንዳደነቀት ይነገራል።
2. 'ጠቅልላ ስትሰጠን' የሚለው '... ሠርታ ስታጉርሰን' ይላል። IES Ms. 2418 (562)
3. የሚከተሉት ስንጥቶች በIES Ms. 2418 (532) ይገኛሉ፡ የሰው ልጅ አንድባንድ ስታንሸራሸረው//ሁልጊዜ እንግዳ ነው//ለብቻው ጉትታ//ስታኅጋግረው በውሸት // ፈጠግታ ማናፈስ ማቅበላ//።

ይኸ ጊዜ

1. 'ዘንድርም ደርግል' የሚለው 'ዘንድርም ይጓዛል' ይላል። IES Ms. 2418 (52)
2. '... ሰብዓና' የሚለው 'ሰባና' ይላል። IES Ms. 2418 (52)

(አይወት)

1. ገብረ ክርስቶስ ለዚህ ግጥም አርእስት አልሰጠውም።

አሞራና ቅል ተጋቡና

1. '... ለመገባደት' የሚለው 'ለመጉብኘት' ይላል። IES Ms. 2418 (28)
2. '... ጥበብ ያሳወቀው' የሚለው 'ጥበብ ያሰገላት' ይላል። IES Ms. 2418 (28)
3. '... ፈልጎ ያገኘው' የሚለው 'የተገለጸለት' ይላል። IES Ms. (28)
4. ምንድነው መሥመሩ የሚለው ምንድነው ምሥጢሩ ይላል። IES Ms. 2418 (28)

5. ከዚህ ማስታወሻ ወዲያ እነዚህ ተጨማሪ ስንኞች በIES Ms. 2418 (28) ይገኛሉ፡- 'ያላብ ዕንቁትልሽ ማለቲያ የሌለው // ነጥብ የማይገታው // ጊዜ የማያገደው/ይሆንና ባዶ ወደ መጨረሻው // ጥበብን ሰባብር // ሲሄድ ሐሳብ በር // "ላካ እንዲህ ኖሯል?" // የቱ ነው አዲሱ? // የቱ ነው ሚሥጢና?

ለአባቲ

1. 'ለአባቲ' የሚለውን አርእስት 'ዕረፍት አድርግ አሁን' ይላል። IES Ms. 2418 (493)
2. ጋዜጣው ላይ እነዚህ ስንኞች እንደሚከተለው ተጽፈዋል፡ 'ከከብ እንደ ዝናም ተንጠባጥቦ ይለቅ // የጎልፈተ ዓለም ጥሩንባው ይነፋ // ጨለማው ይጨልም ፀሐይ ትጥለቅ ትጥፋ። IES Ms. 2418 (493)
3. 'ይኸ ስንኝ IES Ms. 2418 (493) ውስጥ የለም።

የደም ቀን (የካቲት ፲፪)

1. በአዲስ ዘመን የታተመው "እሸዋ አዋራ አፈር // ቸነፈር፣ ድርቀት፣ ድርቀት። // እስከ ረታብ እጦት። ቸነፈር! ቸነፈር!" ይላል።

የሞት ዓለም ሞት

1. ይኸ ስንኝ በIES Ms. 2418 (493) ላይ የለም። 'ዋሊኖስ' የአሞራ ስም ሲሆን 'ዕፅ ዘዌ' የአባብ ግናዘገፍ ተክል ናት።
2. ይህ መስመር አንድ ነው፣ በቦታ አጥረት ምክንያት ሁለት አድርገዋል።
3. ይህ መስመር አንድ ነው፣ በቦታ አጥረት ምክንያት ሁለት አድርገዋል።
4. ይህ መስመር አንድ ነው፣ በቦታ አጥረት ምክንያት ሁለት አድርገዋል።
5. ይህ መስመር አንድ ነው፣ በቦታ አጥረት ምክንያት ሁለት አድርገዋል።
6. 'ሠቅ' በግዕዝ 'ማቅ' መልበስ ማለት ሲሆን 'ድር ሠቅ' ከዚህ ጋር ተያይዞ የመጣ ሲሆን ይችላል።
7. 'እምሀበ አልቦ እምሀበ አልቦ' በግዕዝ "ከምንም ወደ ምንም" ማለት ነው።

የጠፈረ ባይተዋር

1. ይኸ ስንኝ IES Ms. 2418 (472/74) ላይ የለም።

ያልታተሙ ግጥሞች

(ደብዳቤ)

1. ገብረ ክርስቶስ ደስታ ለዚህ ግጥም አርዕስት አልሰጠውም።
2. በዚህ ግጥም ስሙጥ 'እግዜር' እና 'እግዚአብሔር' የሚሉት ቃላት ውስጥ 'ግ' እና 'ዜ' ተያይዞው ተጽፈዋል። እንዳንድ የግዕዝ መጻሕፍት ውስጥ እንደዚህ እንደሚጻፍ ተረድተናል።

በባዕድ አገር

1. ምናልባት ሲገለበጥ የተረሱ የመሰሉንን አንድ አንድ የጹሐፍ ምልክቶች በዚህ ግጥም ውስጥ ጨምረንበታል።

ጎልፈተ ዓለም

1. 'ጎልፈተ ዓለም' የዓለም መጥፊያዎ በሚል በሌላ አርእስት ይገኛል። IES Ms. 2418 (140)

(ስንኞች)

1. እነዚህ አርዕስት የሌላቸው ስንኞች ናቸው።

አለ በውስጣችን

1. ገብረክርስቶስ ከብረውኒንግ እንደተገመው። IES Ms. 2418 (187)

(አርእስት የለውም)

1. ይኸ ግጥም ከሱሁስን የተተረጎመ ይሁን ወይም የራሱ አልታወቀም። IES Ms. 2418 (187)

Your Absence a Jest

1. Gebre Kristos provides an even more direct example here of how he incorporates a couplet he discusses in his preface.

Evening Rays

1. The word *'tilaw'* here has double meaning as 'shadow' and 'left behind' or 'pushed aside'.

It Resides Within

1. There is reference in the manuscripts suggesting that this poem may have been inspired by or translated from a piece by British poet Robert Browning (1812-1889). Percy Bysshe Shelley heavily influenced Browning's early works. See IES Ms. 2418 No. 36.

[Untitled]

1. The manuscripts also suggest this poem may be a translation. See IES Ms. 2418 No. 37.

Love's Philosophy

1. In the Amharic piece, Gebre Kristos opts for an interpretive portrayal of Shelley's poem. He uses the central idea of Shelley's poem, transforming and extending it through a medley of sensual imagery.

18. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, p. 168-172.
19. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, p. 162.
20. Abiy Mekuria, "Min Yasibalu?" *Addis Zemen*, 11 Hamle 1963 EC
21. Mulugeta Lule, "Kine Tibebat Sibedelu," *Yezareyitu Ityopia*, 17 Ginbot 1960 E.C. and "Ato. Mulugeta Lule inna Gebre Kristos Desta yaderegut yegazetta wuyiyit: Kine Tibebat Sibedelu?," *Yezareyitu Ityopia*, 24 Ginbot 1960 EC.
22. Sydney W. Head, "A Conversation..." *Ibid.*, p. 22
23. Solomon Deressa, "Letter from Addis Ababa," *African Arts*, Vol. 2 No. 2 1969 p. 44.
24. Tesfaye Gessese recalls the critiques and heated debates of these literary gatherings in Berhane Meskel Dejene, "Yese'ali Gebre Kristos Desta Yehiwot Tarik inna andand Gitmochu," BA Thesis, Institute of Language Studies, Addis Ababa University 1982 EC, pp. 85-86.
25. Gebre Kristos Desta, "Megbia" *Ibid.*, p. 5.
26. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, p. 175.
27. I say attributed as this is a poem included in the manuscript files of Gebre Kristos, and as many others, is not in his own handwriting. See MS IES 2418.
28. Gebre Kristos Desta, "Ine Iwodishalehu" and "Kemotech Koyitwal."
29. See for example, Gebre Kristos Desta, "Hagere," "Tizita," "Indegen," and "Beba'id Ager."
30. Gebre Kristos Desta, "Megbia" *Ibid.*, p. 5.
31. Sydney W. Head, "A Conversation..." *Ibid.*, p. 22.

Preface

Gebre Kristos Desta

(Trans. Heran Sereke-Brhan)

1. The decision to leave these in Amharic form is to illustrate the onomatopoeic quality of the words. Loosely translated the first two lines are: The sky gathers clouds / The drum goes *dimm dimm*; and the second describes an *injera* dish and fatty, tasty meat.
2. Yoftahi Nigussie (ca. 1888 - ca. 1939 EC) was a noted poet, playwright, and lyricist. Although Gebre Kristos attributes this couplet to Yoftahi, there is one reference that suggests the author to be Mahteme Worq Eshete. See Merse Haze Wolde Qirkos, *Yamarigna Sewasew*, (Addis Ababa: Artistic Publishers), 1948 EC.
3. *Injera* and *wot* are, respectively, the flat pancake-like bread and stew of Ethiopian cuisine. *Qulet* is the base for the stew and *berbere* is cayenne pepper. *Tella* is local beer.
4. This is found in Psalm 19: Verses 1-6.

Translated Poems

Solace

1. Solomon Deressa. "Gebre Kristos Desta – Sombre Colours and Incantatory Words," *Ethiopia Observer*, Vol. XI No. 3 1966 pp. 164-65.

When Love Casts a Shadow

1. *Baggana* and *krar* are traditional string instruments used in sacred worship and secular festivities, respectively.

To a Painting

1. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, p. 164.

Sound of Music

1. Solomon Deressa. "Gebre Kristos Desta – Sombre Colours and Incantatory Words," *Ethiopia Observer*, Vol. XI No. 3, 1966 p. 168 and p. 172.

Published Poems

Bitterness of the World

1. This poem was written soon after the death of Prince Makonnen, the favored son of Emperor Haile Sellassie. Gebre Kristos' poem appears in the newspaper *YeZareyitu Ityopia*, along with others mourning the loss and offering consolation to the imperial family. The emperor was allegedly moved by this piece for its philosophical approach on life and death.

Ode to September

1. *Shamma* is homespun cotton material.

Krar Player

1. The *krar* is a five or six string traditional instrument that resembles a lyre.

Once More

1. *Injera* is the pancake-like bread and *wot* the spicy stew of Ethiopian cuisine.
2. Gebre Kristos was born in Harar, the medieval Islamic city in eastern

Ethiopia. He spent the early part of his life there.

For My Father

1. A second version of this poem appears in the manuscripts under different titles "Rest Now" and "Sleep." See IES Ms. 2418 No. 49.

Day of Blood

(*Yekatit 12*)

1. The setting for this poem is Fascist occupation of Ethiopia. It re-imagines the violent backlash that followed the attempt on Italian viceroy Rodolfo Graziani's life on 19 February 1937 in Addis Ababa.

Unpublished Poems

Drum

1. *Zar* is spirit possession.

With You

1. Solomon Deressa, "Gebre Kristos Desta..." *Ibid.*, p. 173.

Iyoha!

1. *Iyoha!* Is a cry of jubilation used in celebration of songs heralding the Ethiopian New Year.
2. *Meskerem* is September – it marks the beginning of the Ethiopian calendar year.

In a Foreign Land

1. *Habesha* is often used interchangeably with 'Ethiopian' to describe origins.

Long After Her Death

1. As mentioned in his preface, the poet includes sayings in popular culture in his writings. The couplet here loosely translates as: 'Your love is so ensnared with my love, I can't seem to disentangle/break it, no matter how hard I pull.'

ይራመዳል ገና
ብራስልስ ቤልጅ
፲፱፻፶፩ ዓ.ም.

ከበር
ኮሎኝ ጀርመን
፲፱፻፶፩ ዓ.ም.

የሙዚቃ ድምፅ
ኮሎኝ ጀርመን
፲፱፻፶፩ ዓ.ም.

ካንቺ ጋር
ኮሎኝ ጀርመን
፲፱፻፶፩ ዓ.ም.

ሀገሬ (ኮሎኝ ጀርመን)
፲፱፻፶፬ ዓ.ም.

ኢዮሃ!
አዲስ አበባ
፲፱፻፶፭ ዓ.ም.

ያገረሽ ፍቅር
አዲስ አበባ
፲፱፻፶፭ ዓ.ም.

በባዕድ አገር
አዲስ አበባ
፲፱፻፶፮ ዓ.ም.

አስደንጋጭ
አዲስ አበባ
፲፱፻፶፮ ዓ.ም.

ከሞተች ቆይቷል
አዲስ አበባ
፲፱፻፷ ዓ.ም.

ትንኝ
አዲስ አበባ
፲፱፻፷፩ ዓ.ም.

ቀረሽ እንደሞዛ
አዲስ አበባ
፲፱፻፷፩ ዓ.ም.

ቢጋዜጣ የታተሙ ግጥሞች ዝርዝር
ከ፲፱፻፵፯ ዓ.ም. - ፲፱፻፷፩ ዓ.ም.

ሞኝ ተላላ
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
መስከረም ፲፬ ቀን ፲፱፻፵፯ ዓ.ም.

ትዝታ
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ጥር ፮ ቀን ፲፱፻፵፯ ዓ.ም.

መታሰቢያ
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ግንቦት ፳፩ ቀን ፲፱፻፵፯ ዓ.ም.

ጦርነት
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ግንቦት ፳፭ ቀን ፲፱፻፵፯ ዓ.ም.

ምንድን ነሽ?
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
መስከረም ፳፭ ቀን ፲፱፻፵፱ ዓ.ም.

የዓለም መራራነት
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ግንቦት ፳፫ ቀን ፲፱፻፵፱ ዓ.ም.

የባሕር ቅርድዶች
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ኣገሜ ፩ ቀን ፲፱፻፵፱ ዓ.ም.

አንተ ነህ መስከረም
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
መስከረም ፫ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

ዓዕም
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
መስከረም ፲ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

አንድ ባላገር
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
መስከረም ፲፮ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

የፍቅር ሰላምታ
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ጥቅምት ፳፱ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

ይኸ ጊዜ
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ታኅሣሥ ፲፰ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

(ሕይወት)
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ጥር ፲፮ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

ባለ ክራር
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
የካቲት ፮ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

የሚያጽናኑ
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ነሐሴ ፴ ቀን ፲፱፻፶፯ ዓ.ም.

ሰው ሲሸነፍ
የዛሬይቱ ኢትዮጵያ
ጎዳር ፳፮ ቀን ፲፱፻፶፭ ዓ.ም.

እንደገና
አዲስ ዘመን
መጋቢት ፳፱ ቀን ፲፱፻፶፱ ዓ.ም.

አሞራና ቅል ተጋቡና
አዲስ ዘመን
መስከረም ፳፰ ቀን ፲፱፻፶፭ ዓ.ም.

ጠንቋይ
አዲስ ዘመን
ጎዳር ፲፩ ቀን ፲፱፻፶፭ ዓ.ም.

ፍቅር ጥላ ሲጥል
የኢትዮጵያ ድምፅ
ጥር ፩ ቀን ፲፱፻፶፭ ዓ.ም.

ለሥዕል
አዲስ ዘመን
ሚያዚያ ፴ ቀን ፲፱፻፶፭ ዓ.ም.

አጠብቃታለሁ
የኢትዮጵያ ድምፅ
ሚያዚያ ፳፱ ቀን ፲፱፻፶፰ ዓ.ም.

ለአባቴ
አዲስ ዘመን
ሐምሌ ፲፭ ቀን ፲፱፻፶፰ ዓ.ም.

የደም ቀን (የካቲት ፲፪)
አዲስ ዘመን
መጋቢት ፱ ቀን ፲፱፻፶፱ ዓ.ም.

እኔ እወድሻለሁ
የኢትዮጵያ ድምፅ
ግንቦት ፲፮ ቀን ፲፱፻፷ ዓ.ም.

የሞት ዓለም ሞት
የኢትዮጵያ ድምፅ
ሰኔ ፲፱ ቀን ፲፱፻፷ ዓ.ም.

ለቡጊ
የኢትዮጵያ ድምፅ
ነሐሴ ፮ ቀን ፲፱፻፷ ዓ.ም.

የጠፈር ባይተዋር
የኢትዮጵያ ድምፅ
ነሐሴ ፳፩ ቀን ፲፱፻፷፩ ዓ.ም.

ያልታተሙ ግጥሞች

ፊደል መጣላችሁ
(ለወጣት ተግራሞች)
አዲስ አበባ
፲፱፻፵፱ ዓ.ም.

ከኮሪያ
(የቦታ ስም የለውም)
፲፱፻፵፱ ዓ.ም.

(ደብዳቤ)
(የቦታ ስም የለውም)
ወሩ ሰምንት ጥር ባምሳሌ አቆጣጠር

የፍቅር ቃጠሎ
ኮሎኝ ጀርመን
፲፱፻፶፩ ዓ.ም.

የመጀመሪያ ቀን
ብራስልስ ቤልጅ
፲፱፻፶፩ ዓ.ም.

Submission
YeZareyitu Ityopia
6 November 1958

Once More
Addis Zemen
31 March 1962

Upon the Marriage of an Eagle and a Gourd
Addis Zemen
8 October 1962

The Sorceress
Addis Zemen
20 November 1962

For My Father
Yeltyopia Dimts
22 July 1966

I Will Wait for Her
Yeltyopia Dimts
2 May 1966

Day of Blood
(*Yekatit 12*)
Addis Zemen
18 March 1967

I Love You
Addis Zemen
14 May 1968

Calamity
Addis Zemen
21 June 1968

For Boogie
Yeltyopia Dimts
12 August 1968

An Alien in Space
Yeltyopia Dimts
27 August 1969

ምሥጢር
አዲስ አበባ
፲፱፻፳፫ ዓ.ም.

የማታ ጀምበር
ገፈርጣ
፲፱፻፳፱ ዓ.ም.

ዕውር ቅናት ይዞኝ
አዲስ አበባ
፲፱፻፳፭ ዓ.ም.

ጎልፈተ ዓለም
(ቀንና ቦታ የለውም)

(ስንኞች)
(ቀንና ቦታ የለውም)

ስንኖር
(ቀንና ቦታ የለውም)

አለ በውስጣችን
(ቀንና ቦታ የለውም)

(አርእስት የለውም)
(ቀንና ቦታ የለውም)

የፍቅር ፍልስፍና
(ቀንና ቦታ የለውም)

አርእስታቸው ተጠቅሶ ያልተገኘ ግጥሞች

- 1. እኔና አንቺ ብቻ
- 2. ፀሐይ ስትጠልቅ
- 3. ትንሽ ቃል
- 4. ሙሉታው የታለ
- 5. ሞት የሁለታችን
- 6. ለሮማን
- 7. ኤይወት
- 8. ጸሎት

ይህ ሲባል ምናልባት ግጥሞቹ በሌላ አርእስት ተጽፈውና ታትሙ በኋላ ተቀይረው ወይም በሌላ አርእስት ተለውጠው ሊሆን ይችላል የሚል ግምት አለ። MS IES 2418

Chronology of Published Poems

Note on Ethiopian Calendar

The Ethiopian calendar differs from the Gregorian by seven or eight years (depending on whether it is before or after the beginning of the Gregorian year in January).

Translated Poems

Love's Greeting

YeZareyitu Ityopia
November 1957

Solace

Ethiopia Observer, Vol. XI No. 3 1966 p. 164-65.

When Love Casts a Shadow

YeItyopia Dimts
9 January 1963

To Painting

Ethiopia Observer, Vol. XI No. 3 1966 p. 164.

The First Day

Brussels, Belgium 1951 EC.

Sound of Music

Cologne, Germany 1952 EC.

Published Poems

Duped

YeZareyitu Ityopia
24 September 1954

Memories

YeZareyitu Ityopia
14 January 1955

Memento

YeZareyitu Ityopia
29 April 1955

War

YeZareyitu Ityopia
6 May 1957

What are you?

YeZareyitu Ityopia
5 October 1956

Bitterness of the World

YeZareyitu Ityopia
31 May 1957

Sea Waves

YeZareyitu Ityopia
6 September 1957

Ode to September

YeZareyitu Ityopia
13 September 1957

Skeletons

YeZareyitu Ityopia
20 September 1957

A Countryman

YeZareyitu Ityopia
27 September 1957

This Time

YeZareyitu Ityopia
27 December 1957

(Untitled)

YeZareyitu Ityopia
24 January 1958

Krar Player

YeZareyitu Ityopia
14 February 1958

Solomon Deressa. "Letter from Addis Ababa." *African Arts*, Vol. 2 No. 2
1969.

"Yese'ali Gebre Kristos Desta liyu liyu gitmoch, debdabewochina fotografoch," ("A
Collection of Gebre Kristos Desta's poems, letters, and photographs.")
IES Ms. 2418.

Unpublished Poems

Here Comes the Alphabet

Addis Ababa, 1949 EC

From Korea

Place not mentioned, 1949 EC.

[Untitled]

Place not mentioned, written in the 1950s EC.

Searing Love

Cologne, Germany 1951 EC

Still Stepping

Brussels, Belgium 1951 EC

With You

Cologne, Germany 1952 EC

My Country

Cologne, Germany 1951 EC

Iyoha!

Addis Ababa, 1955 EC

Love Relapsed

Addis Ababa, 1955 EC

In a Foreign Land

Belgrade, 1956 EC

Alarming

Addis Ababa, 1956 EC

Long After Her Death

Addis Ababa, 1960 EC

Gnat

Addis Ababa, 1961 EC

Your Absence a Jest

Addis Ababa, 1961 EC

Secret

Addis Ababa, 1963 EC

Evening Rays

Gefersa, 1964 EC

Gripped by Blind Jealousy

Addis Ababa, 1965

The End of the World

No place name or date given.

[Untitled]

No place name or date given.

As we Live

No place name or date given.

[Untitled]

No place name or date given.

ዋቢ ምንጮች

መጻሕፍት

“ትዝታና ናፍቆት በገብረክርስቶስ ደስታና በመንግሥቱ ለማግኘት” ዲግሪ ማገጃ ጽሑፍ (ዲ.ማ.ድ) /ያልታተመ/ አ.አ.ዩ. 1992 ዓ.ም.

ሙሉ ጌታ ሱሌ

“ኪነተበባት ሲበደሉ” የዛሬይቱ ኢትዮጵያ ግንቦት 17 ቀን 1960 ዓ.ም.

“የሠዓሊ ገብረክርስቶስ ደስታ ልዩ ልዩ ግጥሞች ደብዳቤዎችና ፎቶግራፎች” ኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም IES Ms. 2418

ሥዩም ወልዴ

“የሠዓሊው ገብረክርስቶስ ደስታ ግጥሞች” /ያልታተመ/ 1981 ዓ.ም.

ብርሃነ መስቀል ደጀኔ

“የሠዓሊ ገብረክርስቶስ ደስታ ታሪክ እና አንድ አንድ ግጥሞች” (ዲ.ማ.ድ) /ያልታተመ/ አ.አ.ዩ. 1982 ዓ.ም.

ከበደ ኮግ

“ዘመናዊ አማርኛ ግጥም በትርጉም ረገድ (1933-1962)” (ዲ.ማ.ድ) /ያልታተመ/ ቀ.ኃ.ሥ. 1962 ዓ.ም.

(ገብረክርስቶስ ደስታ)

“ኪነተበባት ሲበደሉ?” የዛሬይቱ ኢትዮጵያ ግንቦት 24 ቀን 1960 ዓ.ም.

አቢይ መኮሪያ

“ምን ያስባሉ?” አዲስ ዘመን ሐምሌ 11 ቀን 1963 ዓ.ም.

Select Bibliography

Anonymous. “Gebre Kristos and his Art – Viewing Life in its Nakedness.” *Menen* Vol. 9, 9 June 1965.

Head, Sydney. “A Conversation with Gebre Kristos Desta.” *African Arts* Vol. 2 No. 4 1969.

Murray, Edmond. “Vision in Contemporary Ethiopian Art.” *Menen* Vol. 9, 5 and 6 April/May 1967.

Samuel Adal. “The Development of Modern Amharic Poetry.” Unpublished MA Thesis in Literature, AAU 1994.

Solomon Deressa. “Gebre Kristos Desta – Sombre Colours, Incantatory Words.” *Ethiopia Observer*, Vol. XI No. 3 1966.